

Α. ΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΣΧΟΛΗ: Σ.Δ.Ο.

ΤΜΗΜΑ: ΧΡΗΜ. ΕΛ.

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:

**« Η ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΕΟ
ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ (ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΙΙ) »**

≈

**ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ (ΔΚΕ)
ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ALPHA BANK & ΕΘΝΙΚΗ**

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:

κα ΧΑΤΖΗΝΑΣΟΥ ΕΥΘΥΜΙΑ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

ΜΑΚΑΡΟΥΝΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

ΤΣΑΦΑΡΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ, ΜΑΙΟΣ 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	3
Εισαγωγή	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Οι Τραπεζικοί Κίνδυνοι	
1.1 Τι είναι Κίνδυνος -Έννοια και ορισμός στον Τραπεζικό Κλάδο	9
1.2 Είδη Κινδύνων	9
1.2.1 Είδη Χρηματοοικονομικών και μη Χρηματοοικονομικών Κινδύνων	9
1.2.2 Ορισμοί Κινδύνων	10
1.3 Τι είναι Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας.....	13
1.4 Ομαδοποίηση κινδύνων με βάση το Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας.....	17
1.4.1 Είδη κινδύνων συμμετέχοντες στον Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας.17	
1.4.2 Είδη κινδύνων που δεν συμμετέχουν στον Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας.....	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Το νέο Ρυθμιστικό Πλαίσιο (Βασιλεία II) του Χρηματοπιστωτικού Τομέα	
2.1 Ποια είναι η Επιτροπή της Βασιλείας	24
2.2 Λειτουργία και στόχοι της Επιτροπής της Βασιλείας	25
2.3 Το Πρώτο Σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας (Βασιλεία I) για την Κεφαλαιακή Επάρκεια	27
2.3.1 Αδυναμίες της Βασιλείας I	29
2.4 Από τη Βασιλεία I στη Βασιλεία II	31
2.5 Το νέο Σύμφωνο της Βασιλείας II για την Κεφαλαιακή Επάρκεια.....	31
2.5.1 Πυλώνας I – Η Κεφαλαιακή Επάρκεια.....	35
2.5.2 Πυλώνας II – Η Εποπτική Αξιολόγηση της Κεφαλαιακής Επάρκειας και των Λοιπών Κινδύνων.....	48
2.5.3 Πυλώνας III – Η Πειθαρχία της Αγοράς.....	50
2.6 Η ενσωμάτωση της Βασιλείας II στην ελληνική νομοθεσία	51
2.7 Τι αλλάζει με την εφαρμογή της Βασιλείας II	52
2.8 Πιθανές επιπτώσεις Βασιλείας II	53

2.8.1	Πιθανές επιπτώσεις Πυλώνα I	53
2.8.2	Πιθανές επιπτώσεις Πυλώνα II	53
2.8.3	Πιθανές επιπτώσεις Πυλώνα III	54
2.9	Τι αναμένεται να επιφέρει	55
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Κεφαλαιακή Επάρκεια		
3.1	Προσέγγιση Βασικού Δείκτη	56
3.2	Τυποποιημένη Προσέγγιση	57
3.3	Εναλλακτική Τυποποιημένη Προσέγγιση	61
3.4	Εξελιγμένες Προσεγγίσεις Μέτρησης	61
3.5	Συνδυασμός Προσεγγίσεων Μέτρησης	64
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Υπολογισμός του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας με Βάση Τα Δημοσιοποιημένα Στοιχεία των Τραπεζών.....		
		65
	ΚΛΕΙΣΙΜΟ	85
	Παράρτημα με την Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος με αριθμό 2590/20.08.2008 με θέμα: Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις των Πιστωτικών Ιδρυμάτων για το Λειτουργικό Κίνδυνο	92
	ΤΥΠΟΛΟΓΙΟ	115
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΠΗΓΕΣ	120

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το θεωρητικό τμήμα της εργασίας βασίζεται κυρίως στα πρωτογενή κείμενα των Νόμων της Πολιτείας, καθώς και των Πράξεων του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος και των Εγκυκλίων της, επειδή δεν έχει αναπτυχθεί κάποια συγκεκριμένη βιβλιογραφία.

Το εφαρμοσμένο τμήμα της εργασίας περιλαμβάνει εμπειρική έρευνα που βασίστηκε σε δημοσιεύσεις των ελληνική τραπεζών αναρτημένες στο διαδίκτυο που περιλαμβάνουν όλα τα στοιχεία που πρέπει να δημοσιοποιούνται υποχρεωτικά και πρόσθετα στοιχεία κατά την κρίση κάθε Τράπεζας. Περιλαμβάνει, επίσης, ανάλυση των στοιχείων και εξαγωγή συμπερασμάτων.

Η εργασία περιλαμβάνει τέσσερα κεφάλαια που το καθένα περιλαμβάνει τη θεωρητική ανάπτυξη και την εφαρμογή της θεωρίας και ανάλυση των εμπειρικών δεδομένων των ελληνικών τραπεζών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΟΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ

Στο πρώτο κεφάλαιο δίνονται η έννοια και οι διακρίσεις των κινδύνων που αναλαμβάνονται από μία Τράπεζα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΤΟ ΝΕΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ (ΒΑΣΙΛΕΙΑ 2)

Το νέο πλαίσιο εποπτείας του χρηματοπιστωτικού τομέα, που εξετάζεται στο δεύτερο κεφάλαιο, και που σύμφωνα με αυτό επηρεάζεται ο Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας (Δ.Κ.Ε.) και γίνεται εισαγωγή ενός νέου Κινδύνου του Λειτουργικού Κινδύνου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ

Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύονται οι τρόποι εύρεσης του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας (Δ.Κ.Ε.) οι οποίοι χρησιμοποιούνται από τις ελληνικές Τράπεζες στις Οικονομικές τους Καταστάσεις και στις Παρουσιάσεις τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Στη συνέχεια, στο τέταρτο κεφάλαιο, υπολογίζεται ο Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας με βάση τα δημοσιοποιημένα στοιχεία των Τραπεζών Alpha Bank και Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος με βάση τις μεθόδους Προσέγγισης του Βασικού Δείκτη και της Τυποποιημένης Προσέγγισης.

Στο τέλος παρατίθεται παράρτημα με την Πράξη του Διοικητή 2590/20-08-2008 με θέμα τις Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις των Πιστωτικών Ιδρυμάτων για το Λειτουργικό Κίνδυνο.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι τράπεζες ως διαχειριστές χρηματοοικονομικών κινδύνων

Τα τελευταία 20 χρόνια σημειώθηκαν ραγδαίες αλλαγές στην παγκόσμια οικονομία προς την κατεύθυνση του εκσυγχρονισμού και της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Η θεσμική απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος, η μεταβολή του πλαισίου κανόνων και εποπτείας των χρηματοπιστωτικών οργανισμών, η ταχεία τεχνολογική πρόοδος στους τομείς της επικοινωνίας και της πληροφορικής, η αυξανόμενη ενοποίηση των αγορών χρήματος και κεφαλαίου, η διεθνοποίηση των οικονομικών συναλλαγών, η διοχέτευση τεράστιας ρευστότητας στις αγορές, η μαζική έκδοση σειράς χρηματοπιστωτικών εργαλείων στις αγορές παραγώγων, η τιτλοποίηση απαιτήσεων και η εμφάνιση θεσμικών επενδυτών με επιθετικές διαθέσεις και απαιτήσεις υψηλών αποδόσεων (όπως είναι τα hedge funds και τα private equity funds) έχουν μεταμορφώσει το χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Αυτές οι θεμελιώδεις δυνάμεις διαμόρφωσαν το περιβάλλον λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και επέδρασαν καθοριστικά στη μεσοπρόθεσμη στρατηγική τους. Έτσι, μεταξύ άλλων πρωτοβουλιών οι τράπεζες προχώρησαν στη διεύρυνση και βελτίωση της γκάμας των προσφερόμενων προϊόντων και υπηρεσιών, σε εγχώριο και διασυνοριακό επίπεδο, και στη χρήση πιο πολύπλοκων μηχανισμών τιμολόγησης αυτών, σε αγορές που χαρακτηρίζονται από υψηλότερη μεταβλητότητα. Τα τραπεζικά προϊόντα, τα τελευταία χρόνια, είναι ιδιαίτερα εξειδικευμένα, καινοτομικά, ευέλικτα και σύνθετα, προσαρμοσμένα ολοένα και περισσότερο στις σύγχρονες, και διαρκώς διευρυνόμενες ανάγκες των καταναλωτών.

Οι πρωτοβουλίες, όμως, αυτές συνεπάγονται και ανάληψη αυξημένων κινδύνων, λόγω τόσο του εντεινόμενου ανταγωνισμού, όσο και των διακυμάνσεων στις αγορές χρήματος και κεφαλαίων. Αυτοί οι κίνδυνοι που εμφανίζονται στην τραπεζική λειτουργία δημιουργούνται από τις θέσεις και τις σχέσεις που αναπτύσσει η τράπεζα με τους πελάτες της και τις συναλλαγές που πραγματοποιεί στα πλαίσια των χρηματοοικονομικών αγορών. Καθώς, λοιπόν, οι τραπεζικές λειτουργίες

αναπτύσσονται και εξελίσσονται σε πιο σύνθετα σχήματα και μορφές, οι αναλαμβανόμενοι κίνδυνοι μετασχηματίζονται και εμπλουτίζονται. Πέρα των κλασικών τύπων κινδύνων που σχετίζονται με τις παραδοσιακές τραπεζικές δραστηριότητες (π.χ. πιστωτικός κίνδυνος, επιτοκιακός κίνδυνος, κίνδυνος ρευστότητας, κα.) η διεθνοποίηση της τραπεζικής και η ενίσχυση του τομέα της επενδυτικής τραπεζικής ενισχύουν τη σημασία της αναγνώρισης, μέτρησης και διαχείρισης και άλλων μορφών κινδύνων, όπως είναι ο κίνδυνος αγοράς, ο λειτουργικός κίνδυνος και ο πιστωτικός κίνδυνος.

Το πρόσφατο παράδειγμα με την κατάρρευση της αγοράς στεγαστικών δανείων υψηλού ρίσκου (subprime market) στις ΗΠΑ, καταδεικνύει το πρόβλημα που μπορεί να προκύψει στις επενδυτικές θέσεις των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων από χρηματοοικονομικά προϊόντα που βρίσκονται εκτός ελέγχου και διαπραγματεύονται σε μη οργανωμένες αγορές.

Γενικότερα πάντως, το πρόβλημα εστιάζεται στους τρόπους με τους οποίους οι επενδυτικοί βραχίονες των τραπεζών και άλλοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί αποτιμούν τις αξίες των σύνθετων αυτών χρηματοοικονομικών προϊόντων, των αποκαλούμενων collateralized debt obligations (CDO). Οι ανησυχίες εντείνονται από τους εκρηκτικούς ρυθμούς ανάπτυξης με τους οποίους οι τραπεζίτες πακετάρουν τα ομόλογα, τα δάνεια και τα άλλα χρέη σε όλο και πιο σύνθετα προϊόντα, ενθαρρύνοντας έτσι μια έξαρση του δανεισμού που θα μπορούσε να επιφέρει χρηματοοικονομική αστάθεια. Μόνο τον περασμένο χρόνο, σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (BIS), εκδόθηκαν περίπου 1 τρισ. δολάρια σε μετρητά και παράγωγα CDO στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ. Μάλιστα, περισσότερα από το 1/3 αποτελούνται από χρεόγραφα που συχνά περιλαμβάνουν χαμηλής διαβάθμισης στεγαστικά δάνεια. Οι εποπτικές αρχές, όπως το αμερικανικό Securities and Exchange Commission (SEC) και το βρετανικό Financial Services Authority (FSA) αρχίζουν να εκφράζουν ανησυχίες για τα υψηλά επίπεδα μόχλευσης που συνοδεύουν αυτές τις δραστηριότητες.

Σε ένα τέτοιο περιβάλλον απαιτείται διαρκής παρακολούθηση και έλεγχος της φύσεως και του ύψους των κινδύνων που αναλαμβάνουν τα πιστωτικά ιδρύματα, καθώς και των πιθανών επιπτώσεων των κινδύνων αυτών στα οικονομικά τους

μεγέθη και τους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας - μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα- ιδίως αν ληφθεί υπόψη ότι οι κίνδυνοι αυτοί συνεχώς μεταβάλλονται, τόσο στο διεθνές μακροοικονομικό περιβάλλον, όσο και στην εγχώρια αγορά.

Η αναγνώριση, η διασπορά, η ορθή τιμολόγηση και η αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων προϋποθέτουν τη συνεχή προσαρμογή των εσωτερικών συστημάτων των τραπεζών. Ιδιαίτερη σημασία έχει όχι μόνο η τεχνική επάρκεια των εν λόγω συστημάτων, αλλά και η ουσιαστική ενσωμάτωσή τους στους μηχανισμούς λήψης αποφάσεων των τραπεζών, με ανάλογη αναβάθμιση των λειτουργιών διαχείρισης κινδύνων και εσωτερικού ελέγχου. Σε αυτήν την κατεύθυνση απαιτείται η προσέλκυση εξειδικευμένου προσωπικού, ικανού να διαχειρίζεται τα περίπλοκα περιουσιακά στοιχεία και τις συναλλαγές που προκύπτουν από τις δραστηριότητες των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Κρίσιμη, όμως, είναι και η ανταπόκριση των τραπεζών στις ρυθμιστικές παρεμβάσεις των εποπτικών αρχών που έχουν ως κεντρικό άξονα την ενίσχυση της εμπιστοσύνης του κοινού, κυρίως μέσα από την εξασφάλιση της σταθερότητας και της ομαλής λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, η οποία έχει ιδιαίτερη σημασία για την εύρυθμη λειτουργία της οικονομίας. Η επάρκεια εσωτερικών και εξωτερικών ελέγχων, εσωτερικής και εξωτερικής εποπτείας, ιδίων κεφαλαίων, συστημάτων και πολιτικών διαχείρισης κινδύνων, εσωτερικών διαδικασιών και αποτελεσματικής διαχείρισης κρίνεται σημαντική για τους δείκτες φερεγγυότητας μιας τράπεζας.

Η εφαρμογή των νέων κανόνων του Συμφώνου της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια («Βασιλεία II»), με τον υπολογισμό των εποπτικών κεφαλαιακών απαιτήσεων σύμφωνα με τις σχετικές τυποποιημένες ή τις εξελιγμένες προσεγγίσεις, την ενσωμάτωση του λειτουργικού κινδύνου, τη θέσπιση εσωτερικών διαδικασιών για τον προσδιορισμό των κεφαλαίων που απαιτούνται προς κάλυψη των πάσης φύσεως κινδύνων και την υποχρέωση της δημοσιοποίησης κατάλληλων στοιχείων και πληροφοριών για την ενίσχυση της πειθαρχίας των πιστωτικών ιδρυμάτων στην αγορά αναμένεται να επιφέρει σημαντικές περαιτέρω αλλαγές στη λειτουργία και δομή των χρηματοπιστωτικών οργανισμών.

Σε κάθε περίπτωση, στόχος των τραπεζών πρέπει να είναι η επίτευξη υψηλής κερδοφορίας και αποδοτικότητας, σε συνδυασμό όμως με την αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων σε ένα πιο ανταγωνιστικό, αλλά εύρωστο τραπεζικό περιβάλλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΟΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ

Η πολυδιάστατη έννοια του κινδύνου, ο εντοπισμός των διάφορων μορφών και η αλληλεπίδρασή τους, η προσπάθεια για τη λεπτομερή εκτίμηση και ποσοτικοποίηση των κινδύνων με την βοήθεια εξειδικευμένων μεθοδολογιών και πολύπλοκων επιστημονικών εργαλείων αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της σύγχρονης τραπεζικής καθώς η ορθή διαχείριση τους διέπει τη λήψη σημαντικών αποφάσεων για την εύρυθμη και κερδοφόρα ανάπτυξη των τραπεζών. Η επιτυχής τραπεζική πρακτική ισοδυναμεί με την επιτυχή διαχείριση των διαφόρων τύπων κινδύνων. Στη σύγχρονη εποχή, που χαρακτηρίζεται από την παγκοσμιοποίηση των αγορών, τις μεταβολές στους κανονισμούς που τις διέπουν, τον εντεινόμενο ανταγωνισμό και συνεπώς την ανάπτυξη πολύπλοκων χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, η φύση και ο βαθμός των κινδύνων στους οποίους είναι εκτεθειμένοι οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί - ανεξαρτήτως του μεγέθους, του χώρου δραστηριοποίησης ή της στρατηγικής τους - έχουν πολλαπλώς διευρυνθεί.

1.1 Τι είναι κίνδυνος - Έννοια και ορισμός στον Τραπεζικό κλάδο

Κίνδυνος (αγγλικά: risk) στα οικονομικά ορίζεται η μεταβλητότητα των δυνητικών αποτελεσμάτων μιας επένδυσης γύρω από την αναμενόμενη τιμή ή τον αριθμητικό τους μέσο.

1.2 Είδη κινδύνων

Μερικοί από τους κινδύνους είναι: ο επιτοκιακός, πληθωριστικός, Αγοράς (μη συστηματικός), επιχειρηματικός, χρηματοοικονομικός, ρευστότητας, συναλλαγματικός, επιλογής (συστηματικός) θέσης, εισοδήματος, χαρτοφυλακίου, μεμονωμένου τίτλου, πιστωτικός, λειτουργικός.

1.2.1 Είδη Χρηματοοικονομικοί και Μη Χρηματοοικονομικοί κίνδυνοι

Μια κύρια διάκριση των κινδύνων που αναλαμβάνουν οι Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί είναι οι Χρηματοοικονομικοί Κίνδυνοι και οι λοιποί Μη Χρηματοοικονομικοί Κίνδυνοι.

Χρηματοοικονομικοί είναι οι κίνδυνοι που συνδέονται άμεσα με τη φύση των χρηματοοικονομικών & χρηματοπιστωτικών μέσων/προϊόντων και συνήθως μετρώνται με μαθηματικοποιημένες μεθόδους.

Στους Χρηματοοικονομικούς κινδύνους συγκαταλέγονται:

- Ο κίνδυνος ρευστότητας,
- ο πιστωτικός κίνδυνος,
- ο κίνδυνος μεγάλων χρηματοπιστωτικών ανοιγμάτων,
- ο κίνδυνος συγκέντρωσης, και
- οι κίνδυνοι αγοράς, μεταξύ των οποίων είναι
- ο κίνδυνος επιτοκίου,
- ο κίνδυνος συναλλάγματος.

Μη Χρηματοοικονομικοί είναι οι κίνδυνοι που δεν προκύπτουν από χρηματοοικονομικά μέσα/προϊόντα, δεν μετρώνται με μαθηματικοποιημένες μεθόδους, και τελικά δεν αφορούν αποκλειστικά τον τραπεζικό κλάδο και το τραπεζικό «επιχειρείν».

Στους Μη Χρηματοοικονομικούς Κινδύνους συγκαταλέγονται:

- ο επιχειρηματικός κίνδυνος,
- ο κίνδυνος στρατηγικής
- ο κίνδυνος φήμης, και
- οι λειτουργικοί κίνδυνοι, μεταξύ των οποίων είναι:
- ο νομικός κίνδυνος,
- ο κίνδυνος κανονιστικής συμμόρφωσης, και
- οι εξωτερικοί λειτουργικοί κίνδυνοι, δηλαδή οι προερχόμενοι από το εξωτερικό περιβάλλον λειτουργικοί κίνδυνοι όπως δυσμενή φυσικά φαινόμενα/ καταστροφές, ηλεκτρονικές υποκλοπές συναλλαγών από τρίτους, κλπ.

1.2.2 Ορισμοί Κινδύνων

Οι ορισμοί οι οποίοι έχουν αποδοθεί από τη Τράπεζα της Ελλάδος ως Εποπτική Αρχή της Ελλάδας για ορισμένους κινδύνους που υπάρχουν στο ελληνικό χρηματοπιστωτικό Σύστημα έχουν ως εξής:

Ο κίνδυνος επιλογής της μετοχής

Ο κίνδυνος επιλογής (selection risk) ή μη-συστηματικός κίνδυνος (unsystematic risk) σχετίζεται με την επιλογή μιας μετοχής η οποία μπορεί να μην αποδώσει το αναμενόμενο αποτέλεσμα. Θα είναι ικανοποιητικά τα κέρδη της εταιρίας για να δικαιολογήσουν τα τρέχοντα ή υψηλότερα επίπεδα της τιμής της μετοχής ή θα είναι απογοητευτικά με αποτέλεσμα να πιέσουν την τιμή της μετοχής προς τα κάτω; Ο κίνδυνος επιλογής αναφέρεται σε άλλα χρηματοοικονομικά εγχειρίδια ως κίνδυνος εταιρίας (company risk).

Στρατηγικός κίνδυνος

Ο Στρατηγικός κίνδυνος προέρχεται από έλλειψη ανταπόκρισης στις μεταβολές του οικονομικού και επιχειρηματικού περιβάλλοντος, από λανθασμένες στρατηγικές επιχειρηματικές αποφάσεις, ή άστοχη υλοποίηση αποφάσεων.

Κίνδυνος φήμης

Ο Κίνδυνος φήμης προέρχεται από τη δυσμενή εικόνα που παρουσιάζει μια τράπεζα στην αντίληψη της αγοράς, δηλαδή στους πελάτες, τους συνεργάτες, τους μετόχους, τους επενδυτές ή τις εποπτικές αρχές.

Κίνδυνος ρευστότητας

Ο Κίνδυνος Ρευστότητας προέρχεται πιθανή αδυναμία του ΠΙ να ανταποκριθεί στις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις τους.

Ο κίνδυνος Ρευστότητας αφορά βραχυχρόνια και μακροχρόνια διαστήματα για τα οποία ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα πρέπει να διασφαλίζει επαρκή ρευστότητα, και είναι πολύ σημαντικός τόσο για κάθε Τράπεζα ξεχωριστά, όσο και για το σύνολο του χρηματοπιστωτικού τομέα.

Κίνδυνος συγκέντρωσης

Ο Κίνδυνος Συγκέντρωσης περιλαμβάνει μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα (δηλαδή μεγάλες δανειοδοτήσεις) και μεγάλη συγκέντρωση του πιστωτικού κινδύνου σε συγκεκριμένους τομείς ή κλάδους της οικονομίας, σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές, κλπ.

Κίνδυνος συμμόρφωσης

Ως κίνδυνος συμμόρφωσης νοείται ο κίνδυνος νομικών ή εποπτικών κυρώσεων/οικονομικής ζημιάς ή επιπτώσεων στη φήμη του ΠΠ ως αποτέλεσμα της έλλειψης συμμόρφωσής του με τους νόμους/ τους κανονισμούς ή/και τους κανόνες δεοντολογίας.

Κίνδυνος επιτοκίων

Κίνδυνος επιτοκίων επηρεάζει τόσο την αξία ή τρέχουσα τιμή μιας επενδυτικής θέσης, όσο και το εισόδημα (έσοδα) από την επενδυτική αυτή θέση. Επομένως, ο κίνδυνος επιτοκίων επηρεάζει και την αξία ενός χαρτοφυλακίου ή την αξία ενός πιστωτικού ιδρύματος.

Κίνδυνος θέσης

Κίνδυνος θέσης, δηλαδή η μεταβολή της τιμής του ομολόγου η οφειλόμενη μεταβολή των επιτοκίων, επηρεάζει και την αξία του χαρτοφυλακίου του οποίου στοιχείο αποτελεί το ομόλογο ή γενικότερα την αξία του ισολογισμού και την αξία της επιχείρησης στο χαρτοφυλάκιο της οποίας αυτό συμπεριλαμβάνεται.

Κίνδυνος Επένδυσης

Κίνδυνος επένδυσης (τοποθέτησης) εκφράζεται με τη μεταβλητότητα των μελλοντικών εισροών, αποδόσεων ή τιμών μιας επένδυσης. Όσο πιο υψηλός είναι ο αριθμός των αναμενόμενων αποδόσεων (εισροών) ή τιμών τόσο πιο υψηλός είναι ο κίνδυνος.

Κίνδυνος Συναλλάγματος

Κίνδυνος συναλλάγματος ή συναλλαγματικός κίνδυνος προκύπτει από την αυξομείωση των συναλλαγματικών ισοτιμιών και ορίζεται ως η πιθανότητα ζημιάς και μεταβολής της καθαρής θέσης ενός πιστωτικού ιδρύματος της αξίας ενός χαρτοφυλακίου λόγω μιας μεταβολής της ισοτιμίας του νομίσματος στο οποίο έχει πραγματοποιηθεί μια επένδυση (θέση long) ή από το οποίο έχουν αντληθεί τα κεφάλαια (θέση short) ως προς το νόμισμα στο οποίο αυτές αποτιμώνται. Το νόμισμα αποτίμησης, το οποίο αποτελεί και το νόμισμα αναφοράς, είναι συνήθως το εγχώριο νόμισμα του πιστωτικού ιδρύματος ή του επενδυτή στο οποίο συντάσσονται και οι οικονομικές του καταστάσεις.

1.3 Τι είναι Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας

Κεφαλαιακή Επάρκεια και Δείκτης Φερεγγυότητας

Η κάλυψη του κινδύνου για λόγους εποπτείας και ο ορισμός και υπολογισμός της Κεφαλαιακής Επάρκειας των τραπεζών καλύπτονται από τις οδηγίες 2006/48/ΕΚ, για την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων, και 2006/49/ΕΚ, για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων επενδύσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων. Οι οδηγίες αυτές αντικατέστησαν τις παλαιότερες σχετικές οδηγίες 2000/12/ΕΚ, 89/646/ΕΟΚ (δεύτερη τραπεζική οδηγία) και 89/647/ΕΟΚ (δείκτης φερεγγυότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων) και τροποποίησαν την οδηγία 93/6/ΕΟΚ.

Οι οδηγίες 2006/48/ΕΚ και 2006/49/ΕΚ ενσωματώθηκαν στο ελληνικό δίκαιο με το ν. 3601/1.8.2007 για την ανάληψη και άσκηση δραστηριοτήτων από τα πιστωτικά ιδρύματα και επάρκεια ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και με σειρά πράξεων του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος.

Από τις πράξεις αυτές οι αναφερόμενες στις κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του πιστωτικού κινδύνου είναι:

- ΠΔ/ΤΕ 2588/20.8.2007: Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου σύμφωνα με την Τυποποιημένη Προσέγγιση (Κατήργησε τις ΠΔ/ΤΕ 2054/1992 και 2523/ 1992).
- ΠΔ/ΤΕ 2589/20.8.2007: Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου σύμφωνα με την Προσέγγιση Εσωτερικών Διαβαθμίσεων.
- ΠΔ/ΤΕ 2593/20.8.2007: Υπολογισμός Σταθμισμένων Ανοιγμάτων για Θέσεις σε Τιτλοποίηση.

Σημαντική για τον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας είναι και η ΠΔ/ΤΕ 2587/20.8.2007, η οποία ορίζει τα Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν την έδρα τους στην Ελλάδα, η οποία κατήργησε τις ΠΔ/ΤΕ 2053/1992 και 2228/ 1993.

Με τις διατάξεις του παραπάνω θεσμικού πλαισίου ουσιαστικά τίθενται οι κανόνες, οι διαδικασίες και οι μετρήσεις για τον υπολογισμό του Δείκτη Φερεγγυότητας

(Solvency Ratio), ο οποίος αποτελεί το κεντρικό σημείο της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Στις ανωτέρω αναφερόμενες ΠΔ/ΤΕ 2588/20.8.2007 και 2589/20.8.2007 ορίζεται ότι **οι κεφαλαιακές απαιτήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων έναντι του πιστωτικού κινδύνου** σε ατομική και ενοποιημένη βάση σύμφωνα με την Τυποποιημένη Προσέγγιση ή την προσέγγιση Εσωτερικών Διαβαθμίσεων ισούνται με το 8% των σταθμισμένων ανοιγμάτων. Αποτελεί επομένως υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων να εμφανίζουν διαρκώς ύψος Δείκτη Φερεγγυότητας, ίσου ή υψηλότερου του 8% για την προστασία τους από τον αναλαμβανόμενο πιστωτικό κίνδυνο.

Ο συντελεστής δείκτης διαμορφώνεται από το λόγο των Εποπτικών Ιδίων Κεφαλαίων της Τράπεζας προς τα σταθμισμένα στοιχεία του ενεργητικού (εντός και εκτός ισολογισμού), ως ακολούθως:

Επιπλέον, στην ΠΔ/ΤΕ 2587/20.8.2000 ορίζονται οι προϋποθέσεις για εποπτική αναγνώριση στα ίδια κεφάλαια των αποτελεσμάτων που προκύπτουν από τη χρήση της ευχέρειας αποτίμησης στην εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων (fair value option) βάσει του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 39 (ΔΛΠ 39) και του Διεθνούς Προτύπου Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης 7 (ΔΠΧΠ 7).

Στην ίδια ΠΔ/ΤΕ ορίζονται η ποσοστιαία συμμετοχή της κάθε κατηγορίας κεφαλαίων στα συνολικά ίδια κεφάλαια, η ποσοστιαία συμμετοχή των στοιχείων της κάθε κατηγορίας στο σύνολο των κεφαλαίων της κατηγορίας καθώς και τα ανώτατα όρια συμμετοχής κάποιων στοιχείων στα ίδια κεφάλαια. Για παράδειγμα, αναφέρεται ότι το σύνολο των πρόσθετων στοιχείων των βασικών ιδίων κεφαλαίων του πιστωτικού ιδρύματος δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει ως ποσοστό το 25%, κατ' ανώτατο όριο, των συνολικών βασικών ιδίων κεφαλαίων ή ότι οι υβριδικοί τίτλοι δεν επιτρέπεται να υπερβαίνουν το 10% των συνολικών βασικών ιδίων κεφαλαίων.

Τα Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια και το ποσό του κάθε στοιχείου υποβάλλονται στην Τράπεζα της Ελλάδος με αναλυτικούς πίνακες οι οποίοι περιλαμβάνονται στην απόφαση 1782/8.10.2007 της Διεύθυνσης Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος της Τράπεζας της Ελλάδος.

Πιστωτικός κίνδυνος και κεφαλαιακή επάρκεια

Όπως και παραπάνω αναφέραμε, οι παράμετροι μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου αξιοποιούνται πρακτικά τόσο στην εκτίμηση της αναμενόμενης ζημιάς όσο και στον υπολογισμό των σταθμισμένων ως προς τον πιστωτικό κίνδυνο ανοιγμάτων (ποσών) για λόγους μέτρησης της κεφαλαιακής επάρκειας της τράπεζας. Το πρώτο σκέλος αναλύθηκε στις προηγούμενες παραγράφους. Εδώ εξετάζουμε τη σχέση πιστωτικού κινδύνου και κεφαλαιακής επάρκειας.

Με τη διαδικασία μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου (διαβάθμιση, παρακολούθηση, υπολογισμός default rate) υπολογίζεται η αναμενόμενη ζημιά της τράπεζας (του χαρτοφυλακίου) από τις χορηγήσεις ή επενδύσεις που δεν θα επανεισπραχθούν. Η αναμενόμενη ζημιά από τον κίνδυνο αυτό περιορίζεται ή μηδενίζεται με τη λήψη εξασφαλίσεως και με τη λήψη του risk premium, δηλαδή με τη διαφορά γενικού επιτοκίου και επιτοκίου prime, ενώ το μέρος της, που τελικά δεν αντισταθμίζεται, αντιμετωπίζεται με τη διαμόρφωση προβλέψεων και με τις αποσβέσεις επισφαλών χρηματοδοτήσεων ή λοιπών ανοιγμάτων. Είναι δηλαδή προφανές ότι η τράπεζα ή κάποιο χαρτοφυλάκιο δεν αντιμετωπίζει κάποιο πρόβλημα από το μετρημένο ή «υπολογισμένο» και αναμενόμενο κίνδυνο. Επομένως δεν απαιτείται κεφαλαιακή κάλυψη του κινδύνου αυτού.

Το πρόβλημα προέρχεται από το μη αναμενόμενο κίνδυνο ή το μη μετρημένο κίνδυνο. Αυτό είναι το μέρος του κινδύνου για τον οποίο απαιτείται κεφαλαιακή κάλυψη.

Το ερώτημα είναι εάν υπάρχει και τρίτο συστατικό των ζημιών (του κινδύνου) που δεν έχει υπολογισθεί και δεν συμπεριλαμβάνεται στην παραπάνω κατηγορία. Η απάντηση είναι ότι μπορεί να υπάρξει και ότι αυτός είναι ο κίνδυνος που θα δημιουργήσει τα προβλήματα, αφού δεν καλύπτεται από το risk premium ή από τα εποπτικά κεφάλαια.

Λειτουργικός κίνδυνος και Κεφαλαιακή Επάρκεια

Τα θέματα του λειτουργικού κινδύνου για λόγους εποπτείας και κεφαλαιακής επάρκειας τέθηκαν από τους κανόνες της Επιτροπής της Βασιλείας II.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση τα σχετικά θέματα τέθηκαν με την οδηγία 2006/48/EK/14-6-2006, η οποία αναφέρεται στην ανάληψη και στην άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων και την οδηγία 2006/49/EK/ 14.06.2006, η οποία αναφέρεται στην επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων επενδύσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων. Στην ελληνική τραπεζική νομοθεσία ενσωματώθηκαν με το νόμο 3601/2007 και εξειδικεύτηκαν με την ΠΔ/ΤΕ 2590/20.8.2007, με την οποία προσδιορίζεται ο τρόπος υπολογισμού των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων για το Λειτουργικό Κίνδυνο (Ισχύς από 1.1.2008).

Με την προσθήκη του λειτουργικού κινδύνου ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας (Δείκτης Φερεγγυότητας) διαμορφώνεται ως εξής:

$$\Delta\Phi = \frac{EIK}{\text{ΠΚ} + \text{ΚΑ} + \text{ΛΚ}} \times 12,5$$

$$\Delta\Phi \geq 28\%.$$

όπου:

EIK = Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια

ΠΚ = Πιστωτικός Κίνδυνος

ΚΑ = Κίνδυνοι Αγοράς

ΛΚ = Λειτουργικός Κίνδυνος

Είναι φανερό ότι από 1/1/2008, με το συνυπολογισμό του λειτουργικού κινδύνου στον υπολογισμό της ελάχιστης κεφαλαιακής απαίτησης, η ισότητα επιτυγχάνεται πιο δύσκολα και ενδεχομένως επηρεάζει το κόστος κεφαλαίων μιας τράπεζας.

Σύμφωνα με την ΠΔ/ΤΕ 2590/20.8.2007 ο υπολογισμός των ποσών που τοποθετούνται στον παρονομαστή της παραπάνω σχέσης, για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου, μπορεί να γίνει, με επιλογή κάθε τράπεζας, με μία από τις παρακάτω μεθόδους:

- Προσέγγιση του Βασικού Δείκτη
- Τυποποιημένη Προσέγγιση
- Εναλλακτική Τυποποιημένη Προσέγγιση
- Εξελιγμένες Προσεγγίσεις Μέτρησης
- Συνδυασμό προσεγγίσεων

Στην παραπάνω αναφερόμενη ΠΔ/ΤΕ ορίζεται ότι τα πιστωτικά ιδρύματα, τα οποία χρησιμοποιούν την Τυποποιημένη Προσέγγιση ή τις Εξελιγμένες Προσεγγίσεις Μέτρησης, δεν επιτρέπεται να επανέλθουν στη χρήση απλούστερης προσέγγισης, πλην ειδικών περιπτώσεων και μετά την υποβολή τεκμηριωμένου αιτήματος προς την Τράπεζα της Ελλάδος η οποία μπορεί να χορηγήσει άδεια επιστροφής σε λιγότερο εξελιγμένη προσέγγιση.

Συνοπτικά, τα βασικά σημεία της κάθε προσέγγισης περιγράφονται στη συνέχεια.

1.4 Ομαδοποίηση Κινδύνων με βάση το Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας

1.4.1 Είδη Κινδύνων συμμετέχοντες στο Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας

Μια δεύτερη κύρια διάκριση στην οποία υπάγονται οι κίνδυνοι των χρηματοπιστωτικών οργανισμών είναι με βάση το Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας (ΔΚΕ) και πιο συγκεκριμένα είναι οι **Κίνδυνοι που συμμετέχουν στον υπολογισμό του ΔΚΕ** και οι λοιποί **Κίνδυνοι που παρακολουθούνται πέραν του ΔΚΕ**.

Στους Κινδύνους που συμμετέχουν στο ΔΚΕ συγκαταλέγονται:

- ο πιστωτικός κίνδυνος,
- οι κίνδυνοι αγοράς, και
- ο λειτουργικός κίνδυνος.

Πιστωτικός κίνδυνος

Πιστωτικός Κίνδυνος - Credit Risk είναι ο κίνδυνος που διατρέχει μια επιχείρηση ή ένας οργανισμός να μην εισπράξει έγκαιρα τις απαιτήσεις του ή ακόμα, σε μερικές περιπτώσεις, να μην τις εισπράξει ποτέ.

Ο Πιστωτικός Κίνδυνος δημιουργείται όταν η Πιστοληπτική Ικανότητα της χρηματοδοτούμενης επιχείρησης είναι χαμηλή, και άρα ευπρόσβλητη ακόμη και από ασήμαντες μεταβολές του οικονομικού περιβάλλοντος. Έτσι, ενδεχόμενες αλλαγές στο μικροοικονομικό ή και μακροοικονομικό περιβάλλον μπορεί εύκολα να οδηγήσουν τις συγκεκριμένες επιχειρήσεις σε αδυναμία αποπληρωμής των υποχρεώσεών τους.

Ο Πιστωτικός Κίνδυνος μπορεί να επηρεάσει την Κεφαλαιακή Επάρκεια ακόμα και των Χρηματοπιστωτικών Οργανισμών, παρ' όλες τις εγγυήσεις που λαμβάνουν για

κάθε παρεχόμενο προϊόν χρηματοδότησης. Ο Πιστωτικός Κίνδυνος είναι αυξημένος στις περιπτώσεις αυτές τόσο λόγω του πλήθους των παρεχομένων υπηρεσιών και προϊόντων, όσο και της διαφορετικότητας των πελατών στους οποίους απευθύνονται οι οργανισμοί αυτοί.

Για τους λόγους αυτούς, ειδικά για τους Τραπεζικούς Οργανισμούς, ο Πιστωτικός Κίνδυνος θα πρέπει να μετρίεται με την μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια, έτσι ώστε η Τράπεζα να δεσμεύει τα λιγότερα δυνατά κεφάλαια για την κάλυψη τυχόν επισφαλειών.

Τα παραπάνω έχουν έγκαιρα επισημανθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία με την οδηγία περί κεφαλαιακής επάρκειας CAD II, έχει αναβαθμίσει το σχετικό εποπτικό πλαίσιο, στο οποίο έχει εναρμονισθεί και η Τράπεζα της Ελλάδος.

Έτσι, οι Τράπεζες που θα ακολουθήσουν τις οδηγίες αυτές, θα ελέγξουν καλύτερα τις επισφάλειές τους και θα μπορέσουν να επενδύσουν παραγωγικότερα τα κεφάλαιά τους προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης, γεγονός ιδιαίτερα σημαντικό λόγω των συνθηκών του έντονου ανταγωνισμού που δημιουργείται στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ενώσεως.

Ο Πιστωτικός Κίνδυνος συνίσταται από:

A. Κίνδυνο Ανπισυμβαλλομένου

B. Κίνδυνο Καλυμμάτων

Γ. Κίνδυνο Προϊόντος (είδος τραπεζικού προϊόντος/δανείου)

Οι Τράπεζες εστιάζονται κυρίως στη μέτρηση και διαχείριση του κινδύνου Ανπισυμβαλλομένου και του Κινδύνου Καλυμμάτων γιατί εκεί αναφέρονται τόσο οι απαιτήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος όσο και οι υπάρχουσες μεθοδολογίες.

Κίνδυνος αγοράς

Ο κίνδυνος της αγοράς (market risk) ή συστηματικός κίνδυνος (systematic risk) αντιπροσωπεύει και αντανακλά την γενική κατάσταση της οικονομίας, τις πληθωριστικές τάσεις που υπάρχουν, τις δραστηριότητες των εταιριών γενικά, τα επίπεδα των επιτοκίων και την φορολογία.

Οι κίνδυνοι αγοράς είναι μεγάλη ομάδα κινδύνων που αφορούν κινδύνους ζημιάς από μεταβολές επιτοκίων, μεταβολές τιμών συναλλάγματος, διαπραγμάτευσης και εκκαθάρισης τίτλων, παραγώγων, αγαθών, κλπ.

Οι Κίνδυνοι Αγοράς εξετάζονται και ως προς τα προϊόντα που υπάγονται στο Ενεργητικό -δηλαδή τις τοποθετήσεις μιας Τράπεζας- και ως προς τα προϊόντα που υπάγονται στο Παθητικό -δηλαδή τις καταθέσεις μιας Τράπεζας.

Έτσι ως κίνδυνοι αγοράς θεωρούνται οι παρακάτω (ενδεικτικά):

A. Κίνδυνος επιτοκίου, που είναι ο κίνδυνος ζημιάς στο επενδυτικό χαρτοφυλάκιο ή χαρτοφυλάκιο συναλλαγών μιας τράπεζας από δυσμενείς κινήσεις επιτοκίων

B. Κίνδυνος συναλλάγματος

Γ. Κίνδυνος μετοχών

Δ. Κίνδυνος διαπραγμάτευσης

E. Κίνδυνος αγαθών

Λειτουργικός κίνδυνος

Ως γενικός ορισμός είναι αυτός που ορίζει το λειτουργικό κίνδυνο ως κίνδυνο που προκύπτει από κάθε μη χρηματοοικονομική πηγή.

Η επιτροπή της Βασιλείας ορίζει το λειτουργικό κίνδυνο ως τον κίνδυνο πιθανής ζημιάς οφειλόμενης σε ελλειπείς ή ανεπιτυχείς εσωτερικές από την τράπεζα διαδικασίες ελέγχου, σε ανθρώπινες ενέργειες (λάθος ή σε ανεπαρκή συστήματα διοίκησης και πληροφορικής και σε εξωτερικά γεγονότα.

Ο ν. 3601/1.8.2007, ο οποίος αναφέρεται στην ανάληψη και άσκηση δραστηριοτήτων από τα πιστωτικά ιδρύματα, επάρκεια ιδίων κεφαλαίων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών ως λειτουργικός κίνδυνος ορίζεται ο κίνδυνος επέλευσης ζημιών προερχόμενων είτε στην ανεπάρκεια ή στην αστοχία εσωτερικών διαδικασιών, εσωτερικών προσώπων και συστημάτων είτε σε εξωτερικά γεγονότα, ο οποίος περιλαμβάνει και το νομικό κίνδυνο.

Οι δέκα βασικές αρχές διατήρησης του Λειτουργικού Κινδύνου είναι οι εξής:

1. Ο λειτουργικός κίνδυνος αποτελεί ένα ξεχωριστό είδος κινδύνου, γι' αυτό και επιβάλλεται μια συγκεκριμένη πολιτική και ανάληψη πρωτοβουλιών από το

Διοικητικό Συμβούλιο. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, ο κάθε οργανισμός επιβάλλεται να έχει στη διάθεσή του ένα καθορισμένο πλαίσιο γύρω από το συγκεκριμένο ζήτημα, το οποίο θα τίθεται περιοδικά υπό τον έλεγχο και την έγκριση του Διοικητικού Συμβουλίου, καθορίζοντας έναν ορισμό του λειτουργικού κινδύνου, έτσι όπως αυτός εκδηλώνεται στη συγκεκριμένη επιχείρηση, αλλά και τους τρόπους εντοπισμού, αξιολόγησης και ελαχιστοποίησής του.

Αυτό σημαίνει ότι το Διοικητικό Συμβούλιο καλείται να δημιουργήσει στους κόλπους του πιστωτικού ιδρύματος ένα αίσθημα υπευθυνότητας σε όλα τα κλιμάκια της ιεραρχίας. Παράλληλα, πρέπει να είναι ενήμερο για οποιαδήποτε αλλαγή στο πλαίσιο διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου, προϋποθέτοντας βαθιά γνώση της γκάμας των λειτουργιών της επιχείρησης και των συνεπαγόμενων κινδύνων.

2. Το Διοικητικό Συμβούλιο θα πρέπει να εξασφαλίσει ότι οι πολιτικές διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου υπόκεινται σε εσωτερικούς ελέγχους από ανεξάρτητο και κατάλληλα εξοπλισμένο προσωπικό. Πιο συγκεκριμένα, προϋποθέτει την ύπαρξη προσωπικού με κατάλληλες γνώσεις και εμπειρία και το οποίο θα προβαίνει στις ενέργειες που αφορούν τη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου, καθώς και τη διάθεση του κατάλληλου ποσού κεφαλαίου για την υλοποίηση των αντίστοιχων πολιτικών. Επίσης, θεωρείται απαραίτητη η επικοινωνία με τους υπεύθυνους σε θέματα κινδύνων των θεμάτων που μπορούν να ανακύψουν, αλλά και περιοδικό έλεγχο, οι οποίοι θα επιβεβαιώνουν ή όχι την επιτυχία του υπάρχοντος πλαισίου.

3. Τα ανώτερα στελέχη θα πρέπει να παίζουν ενεργό ρόλο στην υλοποίηση των αναλαμβανόμενων πολιτικών. Η αρχή αυτή, επικουρική των δύο προηγούμενων, προβλέπει την ύπαρξη ευθύνης σε όλα τα κλιμάκια της ιεραρχίας, τονίζοντας όμως την αναγκαιότητα συντονισμού των στρατηγικών από το Διοικητικό Συμβούλιο και τα ανώτερα στελέχη, πάνω στα οποία θα στηρίζεται η αξιολόγηση της έκθεσης στο λειτουργικό κίνδυνο, η ανάθεση ευθυνών σε συγκεκριμένα στελέχη, η αξιολόγηση των αποδόσεων της επιχείρησης, η διάθεση των κατάλληλων κεφαλαίων και τεχνολογικών μέσων για την επίτευξη αυτού του σκοπού.

4. Θα πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα εντοπισμού και αξιολόγησης του «ποσοστού» λειτουργικού κινδύνου που ενέχει κάθε προϊόν, διαδικασία ή δραστηριότητα. Επίσης,

κατά το σχεδιασμό των καινούριων προϊόντων ή πριν από την υιοθέτηση καινούριων πολιτικών ή διαδικασιών, είναι απαραίτητο τα πιστωτικά ιδρύματα να μπορούν να αποτιμήσουν του λειτουργικό κίνδυνο που αυτά περικλείουν. Αυτό συνεπάγεται την ανάπτυξη των κατάλληλων συστημάτων εντοπισμού και αξιολόγησης του λειτουργικού κινδύνου (είτε οφείλεται σε εσωτερικούς, είτε σε εξωτερικούς παράγοντες), πριν και μετά από την άσκηση των υπάρχοντων ελέγχων, τη συλλογή των κατάλληλων δεικτών και ιστορικών δεδομένων, τα οποία θα κατηγοριοποιούνται ανάλογα με τη συχνότητα και τη βαρύτητά τους.

5. Πρέπει να καθοριστούν οι διαδικασίες εκείνες με τις οποίες θα γίνεται ο έλεγχος της έκθεσης στο λειτουργικό κίνδυνο. Σε αυτές περιλαμβάνονται οι τακτικές αναφορές στα ανώτερα στελέχη και το Διοικητικό Συμβούλιο, οι οποίες θα δίνουν ασαφή εικόνα του επιπέδου και της τάσης των λειτουργικών κινδύνων, καθώς και της δυνατότητας των παρακρατούμενων κεφαλαίων να καλύψουν το ύψος τους. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να συλλέγονται πληροφορίες που μπορούν να θεωρηθούν και ως οιωνοί, όπως μεγάλοι ρυθμοί ανάπτυξης απωλειών, θέτοντας και αντίστοιχα πλαφόν. Επίσης, οι αναφορές θα πρέπει να αφορούν εσωτερικά και εξωτερικά δεδομένα, εντοπίζοντας τα προβλήματα και προτείνοντας τις κατάλληλες προληπτικές ενέργειες.

6. Η αρχή αυτή τονίζει την ευθύνη που έχουν το Διοικητικό Συμβούλιο και τα ανώτερα στελέχη στη διαμόρφωση στους κόλπους της επιχείρησης της εταιρικής κουλτούρας (εδώ οι πρωτοβουλίες ελέγχου του λειτουργικού κινδύνου αποτελούν σημαντικό μέρος των δραστηριοτήτων ενός πιστωτικού ιδρύματος). Αυτό συνεπάγεται ότι θα υπάρξει ένα πλαίσιο, βάσει του οποίου θα αποφασίζεται αν είναι πιο συμφέρον να ελαχιστοποιείται ο κίνδυνος ή να διατηρείται ως έχει, ενώ ταυτόχρονα θα γίνεται αναδιαμόρφωση των πολιτικών σε περίπτωση αποτυχίας τους. Παράλληλα, δίνεται έμφαση στο διαχωρισμό των καθηκόντων και τονίζεται η σπουδαιότητα ελέγχου των καινούριων προϊόντων και διαδικασιών σε σχέση με του λειτουργικό κίνδυνο που περιέχουν.

7. Είναι απαραίτητη η ύπαρξη σχεδίων επιχειρηματικής συνέχειας (contingency και business continuity plans) στους κόλπους μίας τράπεζας. Με αυτόν τον τρόπο, σε περίπτωση κάποιου καταστρεπτικού γεγονότος, εξασφαλίζεται η επιβίωση του

πιστωτικού ιδρύματος και η συνέχιση της δραστηριότητάς του. Για την επιτυχία αυτού του εγχειρήματος, επιβάλλονται συνεχείς έλεγχοι των σχεδίων αυτών, οι οποίες στηρίζονται στο σωστό εντοπισμό των διαδικασιών εκείνων που περιέχουν λειτουργικό κίνδυνο.

8. Εδώ τονίζεται ο ρόλος των εποπτικών αρχών, οι οποίες θα πρέπει να εξασφαλίσουν ότι όλες οι τράπεζες έχουν, σε σχέση βέβαια με τα εσωτερικά τους δεδομένα, ένα επαρκές πλαίσιο εντοπισμού, αξιολόγησης, ελέγχου / ελαχιστοποίησης του λειτουργικού κινδύνου. Αυτό σημαίνει, βέβαια, ότι θα γίνεται προτροπή στις τράπεζες που δε συμμορφώνονται να αλλάξουν πολιτική και να εντάξουν τη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου στις εσωτερικές διαδικασίες.

9. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να κάνουν τακτικά έλεγχο των πολιτικών διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου που ασκεί η κάθε τράπεζα , εξασφαλίζοντας ότι υπάρχει επαρκής πληροφόρηση από την πλευρά των πιστωτικών ιδρυμάτων. Με λίγα λόγια, θα πρέπει να κάνουν συχνά αξιολογήσεις των μεθόδων ελέγχου και δημοσιοποίησης και να ελέγχουν την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών, των μεθόδων υπολογισμού του ρυθμιστικού κεφαλαίου και των σχεδίων επιχειρηματικής συνέχειας.

10. Η αρχή αυτή στηρίζει την αναγκαιότητα συχνής δημοσιοποίησης στοιχείων γύρω από το ζήτημα διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου, έτσι ώστε οι συμμετοχοί της αγοράς να έχουν μια πλήρη εικόνα για τη θέση στην οποία βρίσκεται το κάθε πιστωτικό ίδρυμα. Η δημοσιοποίηση αυτή είναι μια σοβαρή διαδικασία που αποτελεί ευθύνη του Διοικητικού Συμβουλίου και στηρίζει τη διαφάνεια στην επιχειρηματική δραστηριότητα.

Συνοψίζοντας το σύνολο των ενεργειών που υλοποιούν οι Ελληνικές τράπεζες για μια συνολική αξιολόγησή του και μια σύγκριση αναμεταξύ τους, μπορούμε να πούμε ότι:

Παρατηρείται ότι, σε επίπεδο διοίκησης, οι περισσότερες τράπεζες, μικρές ή μεγάλες αναγνωρίζουν ότι η διαχείριση των κινδύνων, άρα και του λειτουργικού, πρέπει να έχει ως στόχο την επιπλέον αξία στους μετόχους της επιχείρησης. Οι μεγαλύτερες σε μέγεθος τράπεζες καταρτίζουν εσωτερικές αναφορές σε όλη την ιεραρχία, ενώ όσες λειτουργούν υπό καθεστώς ομίλου διαχειρίζονται το λειτουργικό κίνδυνο σε επίπεδο

ομίλου και επεκτείνουν τις σχετικές δραστηριότητες και στο εξωτερικό, όπου έχουν θυγατρικές. Σχεδόν όλες οι τράπεζες έχουν θεσπίσει διάφορες επιτροπές και διευθύνσεις που ασχολούνται επισταμένα με τη διαχείριση των κινδύνων και δη του λειτουργικού. Τέλος, λίγες τράπεζες επένδυσαν σε ανθρώπινο προσωπικό, προκειμένου να εφαρμόσουν νέα συστήματα διαχείρισης για το λειτουργικό κίνδυνο, ενώ επίσης σε λίγες αναγνωρίζεται η αναγκαιότητα να επανεξετάζουν τακτικά όλο το πλαίσιο διαχείρισης του κινδύνου.

1.4.2 Είδη κινδύνων που δεν συμμετέχουν στο Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας

Όσον αφορά τους λοιπούς κινδύνους, χρηματοοικονομικούς και μη που αντιμετωπίζει η αναλαμβάνει μια τράπεζα και δεν συμμετέχουν στη μέτρηση του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας, πλην όμως είναι εξίσου σοβαροί, αυτοί μετρώνται και αξιολογούνται με ειδικές μεθοδολογίες και υπόκεινται στην παρακολούθηση και εποπτεία των εποπτικών αρχών μέσω του δεύτερου πυλώνα του νέου ρυθμιστικού πλαισίου.

Ενδεικτικά αναφέρονται οι παρακάτω:

Στρατηγικός κίνδυνος (Strategic Risk)

Κίνδυνος Φήμης (Reputation Risk)

Κίνδυνος Ρευστότητας (Liquidity Risk)

Κίνδυνος Συγκέντρωσης (Concentration Risk)

Κίνδυνος Συμμόρφωσης (Compliance Risk)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΤΟ ΝΕΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ (ΒΑΣΙΛΕΙΑ II) ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

2.1 Ποια είναι η Επιτροπή της Βασιλείας

Η Επιτροπή της Βασιλείας (Basel Committee) ιδρύθηκε στο τέλος του 1974, μετά από πρωτοβουλία των Διοικητών των Κεντρικών Τραπεζών της Ομάδας των χωρών Group of Ten, με σκοπό τη διαμόρφωση ομοιόμορφων κανόνων ελέγχου και εποπτικών πρακτικών για το τραπεζικό σύστημα.

Η ίδρυση της επιτροπής πραγματοποιήθηκε σε μια περίοδο μεγάλης αβεβαιότητας στη διεθνή οικονομία και ιδιαίτερα στο χώρο του συναλλάγματος, των συναλλαγματικών ισοτιμιών και των τραπεζών. Στο χώρο του συναλλάγματος η αβεβαιότητα ήταν αποτέλεσμα της κατάρρευσης του συστήματος των σταθερών ισοτιμιών, το οποίο είχε υιοθετηθεί από τις ανεπτυγμένες χώρες το 1944 στο Breton Woods των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής. Άμεσο αποτέλεσμα της κατάρρευσης ήταν η εμφάνιση στο χρηματοοικονομικό χώρο του συναλλαγματικού κινδύνου. Η εξέλιξη αυτή σε συνδυασμό με την πρώτη πετρελαϊκή κρίση, που συνέπεσε χρονικά, και τη συνακόλουθη οικονομική ύφεση δημιούργησε σημαντικά προβλήματα και στην τραπεζική αγορά. Η κρίση οδήγησε στην πτώχευση τραπεζών, όπως για παράδειγμα της τράπεζας της τότε Δυτικής Γερμανίας Bankhaus Herstatt.

Αρχικό όνομα της Επιτροπής ήταν Committee on Banking Regulation and Supervisory Practices. Συνεδρίασε για πρώτη φορά το Σεπτέμβριο του 1975. Σήμερα συνεδριάζει 4-5 φορές το έτος. Τα μέλη της προέρχονται από το **Βέλγιο, τον Καναδά, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ιταλία, την Ιαπωνία, το Λουξεμβούργο, την Ολλανδία, την Ισπανία** (συμμετέχει από το 2001), **τη Σουηδία, την Ελβετία, το Ηνωμένο Βασίλειο και τις Η.Π.Α.** Οι χώρες αντιπροσωπεύονται από τις Κεντρικές Τράπεζες ή από άλλη αρχή επιφορτισμένη με την προληπτική εποπτεία του τραπεζικού συστήματος της χώρας.

2.2 Λειτουργία και στόχοι της Επιτροπής της Βασιλείας

Η Επιτροπή της Βασιλείας (Basel Committee) για την επίτευξη της αποστολής της προωθεί, στηρίζει και διευκολύνει την ανάπτυξη διαλόγου μεταξύ των χωρών-μελών της σε θέματα τραπεζικής εποπτείας. Απώτερος σκοπός της πολιτικής αυτής είναι η δημιουργία και προώθηση ομοιόμορφης ερμηνείας εννοιών σχετικών με το τραπεζικό σύστημα και τη λειτουργία του, ώστε να διαμορφωθεί μια αποτελεσματική τραπεζική εποπτεία σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η Επιτροπή της Βασιλείας δεν έχει κάποια τυπική υπερεθνική εποπτική εξουσία ή αρμοδιότητα, οποιασδήποτε μορφής. Οι προτάσεις της, τα εποπτικά πρότυπα, οι εποπτικοί κανόνες και οι σχετικές οδηγίες που διαμορφώνει δεν επιβάλλονται. Αντίθετα, εισηγείται πρακτικές με συμβουλευτικό χαρακτήρα, προσδοκώντας ότι θα γίνουν αποδεκτές από τις εθνικές αρχές και βάσει τούτων θα προτείνουν ενέργειες, υποχρεωτικής ή άλλης μορφής, που ανταποκρίνονται με τον καλύτερο τρόπο στα δεδομένα της οικείας αγοράς. Με τον τρόπο αυτό η επιτροπή ενθαρρύνει τη σύγκλιση προς μια κοινή προσέγγιση και κοινώς αποδεκτούς κανόνες, χωρίς να προσπαθεί να επιβάλλει λεπτομερή εναρμόνιση των εποπτικών τεχνικών που εφαρμόζουν τα κράτη-μέλη.

Βασικά εργαλεία για την επίτευξη του σκοπού της είναι τα ακόλουθα:

- Ανταλλαγή πληροφοριών για τις ρυθμίσεις θεμάτων εποπτείας σε εθνικό επίπεδο.
- Βελτίωση της αποτελεσματικότητας των κανόνων και τεχνικών εποπτείας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος.
- Θέσπιση ελάχιστων προτύπων και κανόνων εποπτείας σε δραστηριότητες και θέματα κάθε φορά που υπάρχει ανάγκη να γίνει αυτό.

Η Επιτροπή της Βασιλείας ενημερώνει τους Διοικητές των Κεντρικών Τραπεζών της Ομάδας των Δέκα, οι οποίοι συναντιούνται στην Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών και ζητά από αυτούς την προσυπογραφή, τη στήριξη και τη δέσμευση για ανάληψη βασικών πρωτοβουλιών για την προώθηση των προτάσεων της.

Μεταξύ των βασικότερων στόχων της Επιτροπής είναι και η σμίκρυνση του χάσματος στην εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων σε διαφορετικές χώρες. Η κάλυψη του στόχου αυτού επιδιώκεται με την προώθηση δύο βασικών αρχών:

- Όλα τα τραπεζικά ιδρύματα στον κόσμο πρέπει να έχουν συστήματα εποπτείας.
- Τα εποπτικά συστήματα πρέπει να είναι επαρκή.

Πρακτικά, οι προσπάθειες της Επιτροπής της Βασιλείας άρχισαν το 1975, όταν εξέδωσε μια πρώτη σχετική εργασία γνωστή ως «Concordat», η οποία ολοκληρώθηκε το 1983 και κοινοποιήθηκε με τον τίτλο «Principles for the Supervision of Banks Foreign Establishments». Με το έγγραφο αυτό τέθηκαν οι αρχές για ενιαία εποπτεία από τις εποπτικές αρχές των χωρών υποδοχής και των χωρών προέλευσης, των υποκαταστημάτων και των θυγατρικών τραπεζών σε άλλες χώρες. Με σχετική προσθήκη το 1990 αντιμετωπίστηκε και η ανάγκη για ενιαία ροή πληροφοριών μεταξύ των τραπεζικών εποπτικών αρχών διαφόρων χωρών. Η διαμόρφωση των αρχών για το θέμα αυτό ολοκληρώθηκε το 1992 με την επαναδιατύπωσή τους σε κείμενο γνωστό ως «Ελάχιστα Πρότυπα» (Minimum Standards). Τα πρότυπα δημοσιοποιήθηκαν και έκτοτε η Επιτροπή προτείνει μηχανισμούς υιοθέτησης αυτών.

Η διαχρονική συνεργασία των τραπεζών σε θέματα εποπτείας βοήθησε την επιτροπή στην αντιμετώπιση θεμάτων, όπως:

- Συλλογή πληροφοριών για την εποπτεία από διάφορες χώρες των εγκατεστημένων σ' αυτές ξένων πιστωτικών ιδρυμάτων.
- Εντοπισμός των εμποδίων στην αποτελεσματική εποπτεία των σχετιζόμενων με κανόνες περί απορρήτου σε διαφορετικές χώρες.
- Μελέτη των διαδικασιών παροχής άδειας εγκατάστασης τραπεζών σε διάφορες χώρες.

Τον Οκτώβριο του 1996 η Επιτροπή έδωσε στη δημοσιότητα έκθεση, συνταχθείσα από ομάδα ειδικών μεταξύ των οποίων και εκπρόσωποι υπεράκτιων οργανισμών (offshore companies), με προτάσεις για την υπέρβαση των προβλημάτων ενοποιημένης εποπτείας των διασυνοριακών συναλλαγών των διεθνών τραπεζών. Η έκθεση αυτή προσυπογράφηκε από 140 χώρες που παρακολούθησαν τη Διεθνή Συνάντηση για την Τραπεζική Εποπτεία (International Conference of Banking

Supervision - ICBS) τον Ιούνιο του 1996, βοηθώντας έτσι στη βελτίωση της ενοποιημένης εποπτείας διεθνώς.

2.3 Το Πρώτο Σύμφωνο της Βασιλείας I για την Κεφαλαιακή Επάρκεια

Το θέμα που κυρίως απασχολεί την Επιτροπή τα τελευταία χρόνια είναι η **Κεφαλαιακή Επάρκεια (Capital Adeuacy)** των τραπεζών. Από τις αρχές του 1980 η Επιτροπή διαπίστωσε ότι, ταυτόχρονα με την ανάπτυξη των χρηματοοικονομικών κινδύνων, ιδιαίτερα την εποχή εκείνη του πιστωτικού κινδύνου, άρχισε να επιδεινώνεται η κεφαλαιακή επάρκεια πολλών μεγάλων διεθνών τραπεζών.

Η Επιτροπή, με τη στήριξη των κυβερνήσεων των χωρών της Ομάδας των Δέκα, αποφάσισε να αναλάβει πρωτοβουλίες, ώστε να ανακοπεί η επιδείνωση των αποδεκτών μεγεθών της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών, τουλάχιστον στις χώρες της ομάδας, και να προωθηθεί μεγαλύτερη σύγκλιση στη μέτρησή της. Όπως ήδη αναφέραμε, ο κίνδυνος που τότε αναπτυσσόταν με ταχύ ρυθμό ήταν ο πιστωτικός κίνδυνος. Αποτέλεσμα ήταν η ανάπτυξη κοινής πεποίθησης για την ανάγκη ομοειδούς προσέγγισης της μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου με τον προσδιορισμό συντελεστών στάθμισης, ανάλογα με τον αναλαμβανόμενο με κάθε τοποθέτηση ή χρηματοδότηση κίνδυνο, τόσο για τα εντός όσο και για τα εκτός ισολογισμού στοιχεία των τραπεζών.

Διαμορφώθηκε έτσι κοινή αντίληψη μεταξύ των μελών της Επιτροπής για την αναγκαιότητα και υιοθέτηση ενός Διεθνούς Συμφώνου (Συνθήκης), με σκοπό την ενδυνάμωση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος διεθνώς και την απάλειψη κάθε πηγής δημιουργίας αθέμιτου ανταγωνισμού, προερχόμενου από τις διαφορές στις ανάγκες και στη μέτρηση της κεφαλαιακής επάρκειας στις διάφορες χώρες. Αποτέλεσμα ήταν η δημιουργία και δημοσιοποίηση, το Δεκέμβριο του 1987, ενός συμβουλευτικού εγγράφου με σχετικές προτάσεις. Μετά από σειρά παρατηρήσεων, από τα ενδιαφερόμενα μέρη, οριστικοποιήθηκε τελικά ένα σύστημα μέτρησης των κινδύνου, γνωστό σαν **Σύμφωνο (Συνθήκη) της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια (Basel Capital Accord ή Basel I)**, το οποίο, αφού εγκρίθηκε από τις αρχές των χωρών της Ομάδας των Δέκα, δόθηκε για εφαρμογή στις τράπεζες τον Ιούλιο του 1988. Τελικός χρόνος εφαρμογής του συστήματος ορίστηκε η 31-12-1992.

Από τη δημοσιοποίησή του το 1988 το έγγραφο για την Κεφαλαιακή Επάρκεια υιοθετήθηκε σταδιακά όχι μόνο από τις χώρες-μέλη της Ομάδας των Δέκα, αλλά και από πολλές άλλες χώρες, ιδιαίτερα από χώρες με τράπεζες με διεθνείς δραστηριότητες. Το Σεπτέμβριο του 1993 ανακοινώθηκε ότι όλες οι τράπεζες των χωρών-μελών της Ομάδας των Δέκα με διεθνείς δραστηριότητες κάλυπταν την ελάχιστη απαιτούμενη από το Σύμφωνο Κεφαλαιακή Επάρκεια.

Βάση του συστήματος του πρώτου Συμφώνου αποτελεί η υποχρέωση των τραπεζών να καλύπτουν διαρκώς μια **ελάχιστη κεφαλαιακή απαίτηση 8%**. Ο συντελεστής αυτός έγινε γνωστός ως **Δείκτης Φερεγγυότητας (Solvency Ratio)** και στοχεύει στην προστασία των πιστωτικών ιδρυμάτων από τον αναλαμβανόμενο πιστωτικό κίνδυνο.

Ο συντελεστής διαμορφώθηκε αρχικά από το λόγο των Εποπτικών Ιδίων Κεφαλαίων της Τράπεζας προς τα σταθμισμένα με τον πιστωτικό κίνδυνο στοιχεία του ενεργητικού (εντός και εκτός ισολογισμού) ως παρονομαστή, ως ακολούθως:

$$\text{Δείκτης Φερεγγυότητας} = \frac{\text{Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Πιστωτικός Κίνδυνος}}$$

$$\text{Δείκτης Φερεγγυότητας} = \frac{\text{Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Σταθμισμένα Εντός \& Εκτός Ισολογισμού Στοιχεία Ενεργητικού}}$$

$$\text{Δείκτης Φερεγγυότητας} \geq 8\%$$

Δηλαδή η πρώτη μέτρηση του Δείκτη Φερεγγυότητας σχετιζόταν αποκλειστικά με τον πιστωτικό κίνδυνο.

Τα ίδια κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων για λόγους κεφαλαιακής επάρκειας, δηλαδή ο αριθμητής του κλάσματος, ορίστηκαν από την επιτροπή, διαφοροποιημένα σε σημαντικό βαθμό από τα λογιστικά ίδια κεφάλαια. Για το λόγο αυτό έγιναν γνωστά ως **εποπτικά ίδια κεφάλαια**. Στα κεφάλαια συμπεριλαμβάνονται, πέραν του μετοχικού κεφαλαίου και των αποθεματικών (κεφάλαια Tier 1), και κάποιες μορφές ξένων κεφαλαίων, όπως τα ομολογιακά δάνεια μειωμένης εξασφάλισης (κεφάλαια

Tier 2). Στη χώρα μας η εφαρμογή του Συμφώνου, όσον αφορά στα εποπτικά ίδια κεφάλαια, εξειδικεύτηκε με την ΠΔΤΕ 2053/92. Τα θέματα της στάθμισης του ενεργητικού εξειδικεύτηκαν με την ΠΔΤΕ 2054/18.3.92. Και οι δύο πράξεις κωδικοποιήθηκαν σε ενιαίο κείμενο με την ΠΔΤΕ 2524/23.7.2003.

2.3.1 Αδυναμίες της Βασιλείας I

Οι σύγχρονες απαιτήσεις του διεθνούς χρηματοπιστωτικού τομέα ανέδειξαν ορισμένες αδυναμίες της Βασιλείας I, οι οποίες εντοπίστηκαν είτε από τις εποπτικές αρχές είτε από τις τράπεζες.

Η κριτική των Εποπτικών Αρχών

Οι εποπτικές αρχές των χωρών που έχουν υιοθετήσει τη Βασιλεία I έχουν εστιάσει την κριτική τους βασικά σε τρία σημεία, στην ανάγκη επέκτασης και γενίκευσης του Συμφώνου πέρα των διεθνών τραπεζών, στην απουσία υπολογισμού άλλων κινδύνων πέρα του πιστωτικού - και του κινδύνου αγοράς που συμπεριλήφθηκε αργότερα - και στο εποπτικό arbitrage. Για τη Βασιλεία I, ο πυρήνας του εποπτικού πλαισίου είναι οι διεθνείς τράπεζες που δραστηριοποιούνται στις αναπτυγμένες και βιομηχανικές χώρες. Σταδιακά, όμως, ο κανόνας έχει υιοθετηθεί από την ΕΕ και από πολλές χώρες του κόσμου ως το ευρύτερο πλαίσιο εποπτείας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, περιλαμβάνοντας τράπεζες και επενδυτικές εταιρίες ανεξαρτήτου μεγέθους. Έτσι, σε συνδυασμό με την αύξηση της πολυπλοκότητας των πιστωτικών εργαλείων περιορίζεται η αποτελεσματικότητα του κανόνα, με αποτέλεσμα να κρίνεται αναγκαία η προσαρμογή του στα νέα δεδομένα. Η κριτική εστιάζεται, επιπλέον, στον προσδιορισμό της κεφαλαιακής επάρκειας αποκλειστικά από τον πιστωτικό κίνδυνο και από τον κίνδυνο αγοράς, παραλείποντας άλλες μορφές τραπεζικών κινδύνων, η πιθανότητα εμφάνισης των οποίων ενισχύεται, γιατί συνεχίζεται η φιλελευθεροποίηση του κλάδου και η ανάπτυξη νέων υπηρεσιών.

Η εμφάνιση καινοτόμων πιστωτικών εργαλείων και η απουσία σημαντικών διαφοροποιήσεων των κεφαλαιακών απαιτήσεων, σταθμισμένων ανάλογα με το ύψος του κινδύνου, οδήγησε το σύνολο, σχεδόν, των τραπεζών σε εποπτικό arbitrage. Οι τράπεζες, δηλαδή, επιθυμώντας τη μεγιστοποίηση των κερδοφορίας τους, προσπαθούν να ελαχιστοποιήσουν το κόστος χρηματοδότησης του ενεργητικού τους με δεδομένο το επίπεδο κεφαλαιακής επάρκειας, με αποτέλεσμα να αναζητούν

μεθόδους και πιστωτικά εργαλεία περιορισμού του σχετικού κόστους. Το όφελος από το arbitrage καθορίζεται από τη διαφορά μεταξύ του εποπτικού κεφαλαίου που απαιτείται να διατηρεί η τράπεζα και του κεφαλαίου που θα διατηρούσε, εάν δεν της επιβαλλόταν ο σχετικός κανόνας. Ουσιαστικά, το εποπτικό arbitrage είναι αποτέλεσμα της μεγάλης απόκλισης μεταξύ των πραγματικών οικονομικών κινδύνων του χαρτοφυλακίου των τραπεζών και του υπολογισμού των κινδύνων σύμφωνα με τη Βασιλεία I Έτσι, εκμεταλλευόμενες τη μικρή διαφοροποίηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων, προχωρούν σε υποκατάσταση στοιχείων του ενεργητικού τους που βρίσκονται στην ίδια κατηγορία στάθμισης των κινδύνων, επιλέγοντας αυτά που ενσωματώνουν υψηλότερο Κίνδυνο.

Επιπροσθέτως, αξιοποιώντας τα νέα πιστωτικά εργαλεία και εκμεταλλευόμενες νομικά κενά ή ατέλειες του Συμφώνου, προβαίνουν σε τιτλοποίηση επιχειρηματικών δανείων, περιορίζοντας τις κεφαλαιακές απαιτήσεις του Συμφώνου χωρίς, ουσιαστικά, να περιορίζουν την έκθεσή τους στον κίνδυνο. Σταδιακά, λοιπόν, επιτυγχάνεται η αύξηση των περιθωρίων κέρδους των επιχειρηματικών δανείων χαμηλής διαβάθμισης, υποβαθμίζοντας την ποιότητα του χαρτοφυλακίου, δίχως να αυξάνεται παράλληλα το εποπτικό κεφαλαίο (Jones, 2000). Κατά την πρώτη δεκαετία εφαρμογής της Βασιλείας I, το μέγεθος του εποπτικού arbitrage ήταν μεγάλο και συνεχώς αυξανόμενο, ιδιαίτερα μεταξύ των μεγάλων τραπεζών (Jackson, 1999). Ενδεικτικά αναφέρουμε πως στην Ευρώπη η αγορά των «νέων» δομημένων προϊόντων αυξήθηκε από 8,5 δις \$ το 1995 σε περισσότερα από 41 δις \$ το 1997 (FitchIBCA). Τέλος, ενισχύθηκε το ενδιαφέρον των τραπεζών προς τις κατηγορίες εμπορικών δανείων με χαμηλότερο συντελεστή στάθμισης από το 100%, όπως η αγορά στεγαστικών δανείων.

Η κριτική των Τραπεζιτών

Η Βασιλεία I δέχθηκε κριτική από τις τράπεζες, κυρίως, λόγω της περιορισμένης ευαισθησίας των συντελεστών στάθμισης, της αυθαίρετης στάθμισης των συντελεστών και της απόκλισης μεταξύ εποπτικού και οικονομικού κεφαλαίου. Η απουσία αποτελεσματικής διαφοροποίησης των συντελεστών στάθμισης του πιστωτικού κινδύνου περιορίζει την ευαισθησία των κεφαλαιακών απαιτήσεων σε σχέση με τον πραγματικά αναλαμβανόμενο κίνδυνο. Σύντομα, λοιπόν, ο κανόνας της Βασιλείας I θεωρήθηκε αρκετά αυστηρός, διότι κατηγοριοποιεί τις χορηγήσεις

ανάλογα με το είδος δανείου και δε συμπεριλαμβάνει άλλους παράγοντες που επηρεάζουν την επικινδυνότητα των στοιχείων του ενεργητικού. Επίσης, η ενιαία μέθοδος υπολογισμού της επικινδυνότητας των στοιχείων για όλες τις τράπεζες δεν επιτρέπει τη δημιουργία κινήτρων στις περισσότερο φερέγγυες τράπεζες, ώστε να διακριθούν από τις πιο ριψοκίνδυνες, διατηρώντας περισσότερο εποπτικό κεφάλαιο ανάλογα με την επικινδυνότητα των στοιχείων του ενεργητικού τους.

Ακόμα ένα σημείο κριτικής είναι πως οι σταθμίσεις των συντελεστών είχαν οριστεί αυθαίρετα, επισημαίνοντας πως θα πρέπει, πλέον, να αναπτυχθούν κατηγορίες στάθμισης προσαρμοσμένες στα νέα δεδομένα του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος. Τέλος, σημαντική αδυναμία της Βασιλείας I, σύμφωνα με τους τραπεζίτες, είναι η απόκλιση του ύψους των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων με τα ίδια κεφάλαια που θα παρακρατούσαν για προληπτικούς λόγους στην περίπτωση που εξέλειπε ο κανόνας, περιορίζοντας την κερδοφορία των τραπεζών. Γενικότερα, τα τραπεζικά ιδρύματα επιζήτησαν την αύξηση της ελαστικότητας του κανόνα της Βασιλείας για τη στάθμιση των συντελεστών του πιστωτικού κινδύνου, με στόχο την αύξηση των δυνατοτήτων κερδοφορίας, την αποτελεσματικότερη κάλυψη των επικίνδυνων στοιχείων και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας μεταξύ των ιδρυμάτων.

2.4 Από τη Βασιλεία I στη Βασιλεία II

Τα πιστωτικά ιδρύματα με την παροχή των υπηρεσιών τους στην πελατειακή τους βάση αναλαμβάνουν κινδύνους και χρησιμοποιούν ως ασπίδα προστασίας τα ίδια κεφάλαιά τους. Η μεταβλητότητα των αγορών δημιούργησε την ανάγκη καθορισμού ενός δείκτη που θα συσχέτιζε τους αναλαμβανόμενους κινδύνους με τα ελάχιστα απαιτούμενα κεφάλαια.

2.5 Το νέο Σύμφωνο της Βασιλείας (Βασιλεία II) για την κεφαλαιακή Επάρκεια

Τον Ιούνιο του 1999 η Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη τις ραγδαίως μεταβαλλόμενες συνθήκες στο χρηματοοικονομικό χώρο, διατύπωσε και εξέδωσε μια νέα πρόταση, η οποία αναφέρεται σε ένα ανανεωμένο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας, γνωστό ως Basel II, σκοπός του οποίου είναι η αντικατάσταση της Συνθήκης Κεφαλαιακής Επάρκειας του 1988. Μετά τη θετική ανταπόκριση στην αρχική πρόταση ένα νέο αναλυτικό πακέτο για το θέμα δόθηκε στη δημοσιότητα το 2001.

Τα αναφερόμενα στη συνέχεια βασικά στοιχεία της νέας πρότασης της Επιτροπής μπορεί στην τελική τους μορφή να είναι τροποποιημένα. Σε πολλά σημεία οι αναφορές στη νέα πρόταση είναι επιγραμματικές.

Το προτεινόμενο από την Επιτροπή νέο πλαίσιο Κεφαλαιακής περιλαμβάνει τους ακόλουθους τρεις πυλώνες (ενότητες):

- 1. Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις (Εναλλακτικές Μέθοδο Υπολογισμού)**
- 2. Εποπτεία της Κεφαλαιακής Επάρκειας και των εσωτερικών συστημάτων αξιολόγησης των Πιστωτικών Ιδρυμάτων.**
- 3. Αποτελεσματική ενημέρωση του κοινού και πειθαρχία μέσω της αγοράς.**

Με τον πρώτο και το δεύτερο πυλώνα επιδιώκεται η ανάπτυξη και η επέκταση των τυποποιημένων κανόνων κεφαλαιακής επάρκειας με τη Συνθήκη του 1988. Μεταξύ των νέων σημαντικών προτάσεων ήταν και αυτή για τη δυνατότητα ανάπτυξης εσωτερικών συστημάτων του πιστωτικού κινδύνου [internal rating based (IRB) approaches] και η χρήση αυτών, μετά από πιστοποίηση από τις εποπτικές αρχές αντί των ισχυόντων έως τότε τυποποιημένων κανόνων. Με τον τρίτο πυλώνα επιδιώκεται η ενθάρρυνση ανάληψης ασφαλών πρακτικών από τις τράπεζες.

Βασική επιδίωξη της Επιτροπής είναι η παράλληλη εφαρμογή και τήρηση των τριών πυλώνων, ώστε το πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας να αποβεί περισσότερο αποτελεσματικό.

Το νέο Σύμφωνο Κεφαλαιακής Επάρκειας σχεδιάστηκε με σκοπό τη βελτίωση του τρόπου με τον οποίο οι κεφαλαιακές απαιτήσεις ανταποκρίνονται στους κινδύνους και στις χρηματοοικονομικές καινοτομίες των τελευταίων ετών, όπως για παράδειγμα είναι στην τιτλοποίηση απαιτήσεων.

Η διαδικασία προώθησης του νέου Συμφώνου στηρίχθηκε σε ευρεία συνεργασία με τράπεζες και επιχειρήσεις του χρηματοοικονομικού χώρου γενικότερα. Οι απόψεις των ενδιαφερόμενων μερών παραδόθηκαν στην Επιτροπή στο τέλος Μαΐου του 2001. Στη συνέχεια η Επιτροπή εξέδωσε το επόμενο κείμενο της νέας συνθήκης. Η Επιτροπή οριοθέτησε την έναρξη εφαρμογής της νέας Συνθήκης, τουλάχιστον από τις χώρες της Ομάδας των Δέκα, έως το τέλος του 2006. Για χώρες πέραν αυτών της

Ομάδας των Δέκα ο χρόνος έναρξης ήταν δυνατό να υπερβεί τον παραπάνω αναφερόμενο.

Σημειώνεται ότι οι κανόνες της νέας Συνθήκης (Basel II) είναι διαμορφωμένοι έτσι ώστε να είναι δυνατή η εφαρμογή τους σε όλες τις χώρες που ενδεχομένως το επιθυμούν. Παρά το γεγονός ότι η χώρα μας δεν συμπεριλαμβάνεται στις Ομάδα των Δέκα, η εφαρμογή ήταν σχεδόν ταυτόχρονη με όλες τις χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η νέα συνθήκη ενσωματώθηκε στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης με δύο οδηγίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

Η πρώτη είναι η οδηγία 2006/48/EK, της 14ης Ιουνίου 2006, σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων. Με την οδηγία αυτή καταργήθηκε η οδηγία 2000/12/EK για την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων, η οποία προηγουμένως είχε αντικαταστήσει τη δεύτερη τραπεζική οδηγία (89/646/ΕΟΚ) και την οδηγία 89/647/ΕΟΚ για το δείκτη φερεγγυότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Η δεύτερη είναι η οδηγία 2006/49/EK, της 14ης Ιουνίου 2006, σχετικά με την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων επενδύσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων. Με την οδηγία αυτή τροποποιήθηκε η οδηγία 93/6/ΕΟΚ για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων επενδύσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων και η τροποποιητική αυτής (98/31/EK) καθώς και οδηγία 89/647/ΕΟΚ Συμβουλίου σχετικά με το συντελεστή φερεγγυότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Οι γενικές διατάξεις και αρχές των οδηγιών αυτών ενσωματώθηκαν στην ελληνική τραπεζική νομοθεσία με το νόμο 3601/1.8.2007 που αναφέρεται στην ανάληψη και άσκηση δραστηριοτήτων από τα πιστωτικά ιδρύματα, επάρκεια ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών.

Σύμφωνα με το νόμο αυτό τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να διαθέτουν ίδια κεφάλαια τα οποία σε διαρκή βάση πρέπει να υπερβαίνουν ή να ισούνται με το άθροισμα των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι:

- του πιστωτικού κινδύνου, περιλαμβανομένου και του κινδύνου απομείωσης εισπρακτέων απαιτήσεων, για το σύνολο των επιχειρηματικών τους δραστηριοτήτων, με εξαίρεση τις δραστηριότητες του χαρτοφυλακίου συναλλαγών και τα αφαιρούμενα από τα ίδια κεφάλαια στοιχεία ενεργητικού. Οι κεφαλαιακές αυτές απαιτήσεις θα πρέπει να είναι ίσες με το 8% του συνόλου των σταθμισμένων κατά κίνδυνο χρηματοδοτικών ανοιγμάτων.
- των κινδύνων συναλλάγματος, βασικών εμπορευμάτων και του λειτουργικού κινδύνου για το σύνολο των επιχειρηματικών τους δραστηριοτήτων και
- των κινδύνων θέσης, διακανονισμού και αντισυμβαλλομένου και των υπερβάσεων των ορίων των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων, που απορρέουν από τις δραστηριότητες του χαρτοφυλακίου συναλλαγών.

Για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεών τους, τα πιστωτικά ιδρύματα δύνανται να επιλέγουν μεταξύ:

- i. των μεθοδολογιών, οι οποίες βασίζονται σε προκαθορισμένους συντελεστές, που έχουν καθοριστεί ανά κατηγορία κινδύνου και
- ii. των πιο εξελιγμένων μεθοδολογιών, οι οποίες βασίζονται σε εσωτερικά υποδείγματα των πιστωτικών ιδρυμάτων, μετά από έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος.

Η διατάξεις των οδηγιών και του νόμου 3601/ 1.8.2007 εξειδικεύτηκαν τις τράπεζες με δέκα πράξεις του Διοικητή της Τραπεζικής της Ελλάδος ΤΕ) και για τις Επιχειρήσεις Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών (ΕΠΕΥ) με σειρά αποφάσεων της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς.

Με το θεσμικό αυτό πλαίσιο ολοκληρώθηκε η θεσμό κανόνων που είναι γνωστοί ως **Βασιλεία II (Basel II)**

Οι κανόνες της νέας συνθήκης της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια που αναφέρονται στη συνέχεια έχουν βάση το σχέδιο 3 της Ευρώπης (Third consultative paper - CP3), τις ανωτέρω αναφερόμενες οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις ΠΔ/ΤΕ για τις οποίες γίνεται αναφορά στη συνέχεια.

Τα αναμενόμενα, από την εφαρμογή, οφέλη αναφέρονται σε δύο επίπεδα.

Καταρχάς, βελτιώνονται και επεκτείνονται οι κανόνες και οι ρυθμίσεις για την κεφαλαιακή επάρκεια, οι οποίοι πλέον θα αναφέρονται όχι μόνο στις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις, αλλά παράλληλα και στην πειθαρχία των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Παράλληλα, αυξάνεται ουσιαστικά η ευαισθησία των κεφαλαιακών απαιτήσεων στους αναλαμβανόμενους κινδύνους.

Η Επιτροπή ταυτοχρόνως επιδιώκει την ανάδειξη και τη δυναμική προώθηση της διαχείρισης των κινδύνων και την ενθάρρυνση των τραπεζών για σημαντικές βελτιώσεις στη μέτρηση, αντιστάθμιση και μεταφορά των κινδύνων. Η εφαρμογή σύγχρονων πρακτικών διαχείρισης των κινδύνων αποτελεί τη βασική προϋπόθεση και για την πειθαρχία στην αγορά.

Οι νέοι κανόνες περιλαμβάνουν και τα αποτελέσματα ευρέος διαδεδομένα με τους φορείς του χρηματοοικονομικού χώρου και εποπτικές αρχές εντός των χωρών μελών της Ομάδας των Δέκα όσο και σε τρίτες χώρες.

Για το λόγο αυτό η Επιτροπή υλοποίησε πιλοτική εφαρμογή σε 350 τράπεζες από 40 χώρες, τα συμπεράσματα της οποίας αποτέλεσαν το υλικό για τις νέες προτάσεις.

2.5.1 Πυλώνας I – Η Κεφαλαιακή Επάρκεια

Η νέα Συνθήκη (Basel II) διαφέρει από την πρώτη (Basel I) σε πολλά επίπεδα, διατηρεί όμως πολλά σημαντικά στοιχεία από την υφιστάμενη χωρίς καμία μεταβολή.

Με βάση τη νέα Συνθήκη ελάχιστη απαιτούμενη κεφαλαιακή επάρκεια έναντι των αναλαμβανόμενων κινδύνων παραμένει στο 8%.

Τα εποπτικά ίδια κεφάλαια, δηλαδή ο αριθμητής του κλάσματος της φόρμουλας του Δείκτη Φερεγγυότητας, διαφοροποιούνται σε μικρό βαθμό, ενσωματώνοντας κυρίως κάποιες σύγχρονες μορφές στοιχείων και τις εξελίξεις που επέφεραν τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης.

Όπως αναφέραμε και σε προηγούμενες ενότητες του βιβλίου, οι τροποποιήσεις στα εποπτικά ίδια κεφάλαια εισήχθησαν με την ΠΔ/ΤΕ 2587/ 20.8.2007 η οποία ορίζει τα Ίδια Κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν την έδρα τους στην Ελλάδα. Με την πράξη αυτή καταργήθηκαν οι ΠΔ/ΤΕ 2053/1992 και 2228/1993.

Οι τροποποιήσεις αφορούν κυρίως τον παρονομαστή του κλάσματος.

Πιο συγκεκριμένα, αφορούν τη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου, με παρεμβάσεις στα σταθμιζόμενα στοιχεία του ενεργητικού, στις σταθμίσεις αυτών και κυρίως στις μεθόδους στάθμισης. Ως παραδείγματα μεταβολών στις σταθμίσεις αναφέρουμε τη μείωση των σταθμίσεων των ανοιγμάτων (χρηματοδοτήσεων) με εξασφάλιση βάρος επί κατοικιών από 50% σε 35% και των χρηματοδοτήσεων λιανικής τραπεζικής από 100% σε 75%. Οι μειωμένες αυτές σταθμίσεις επηρεάζουν θετικά το Δείκτη Φερεγγυότητας. Παράλληλα προστίθεται στον παρονομαστή ένας επιπλέον κίνδυνος, ο λειτουργικός, ο οποίος επιβαρύνει το Δείκτη.

Βάσει των νέων όρων, ο Δείκτης Φερεγγυότητας και οι κεφαλαιακές απαιτήσεις με τη συμμετοχή και του λειτουργικού κινδύνου υπολογίζονται ως ακολούθως:

$$\text{Δείκτης Φερεγγυότητας} = \frac{\text{Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Π. Κ.} + \text{Κ. Α.} + \text{Λ. Κ.}} \times 12,5$$

$$\Delta.Φ. \geq 8\%$$

Η νέα προσέγγιση υπολογισμού των σταθμισμένων στοιχείων στοχεύουν στην παροχή στις τράπεζες βελτιωμένων υπολογισμών των κινδύνων, ώστε ο συντελεστής να ανταποκρίνεται περισσότερο στην πραγματικότητα. Σημειώνεται ότι η **υφιστάμενη συνθήκη** αναφέρεται και προσδιορίζει τη μέτρηση του **Πιστωτικού Κινδύνου και των Κινδύνων Αγοράς** (επιτοκίων, συναλλάγματος, παραγώγων κ.ο.κ.).

Αναλυτικότερα, ο **πρώτος Πυλώνας** της νέας Συνθήκης καλύπτει διαδικασίες και θέσεις που επηρεάζουν τον παρονομαστή του Δείκτη Φερεγγυότητας με δύο τρόπους.

- Καταρχάς, θεσπίζει νέες μεθόδους προσδιορισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι των κινδύνων που αντιμετωπίζουν τα πιστωτικά ιδρύματα κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων τους και ιδιαίτερα έναντι του πιστωτικού κινδύνου.

- Παράλληλα καθιερώνει, για πρώτη φορά, κεφαλαιακές απαιτήσεις και για το λειτουργικό κίνδυνο και προτείνει μετρήσεις για τον υπολογισμό του ύψους του κινδύνου. Με την προσθήκη και του λειτουργικού κινδύνου, δεδομένου ότι θα αυξηθεί ο παρονομαστής, αναμένεται μεγαλύτερη ευαισθησία στην κάλυψη της ελάχιστης κεφαλαιακής απαίτησης 8%.

Η εξειδίκευση της εφαρμογής των κανόνων που θεσπίζονται με τον Πυλώνα I της νέας Συνθήκης έγινε με τις ΠΔ/ΤΕ που αναφέρονται και συνοπτικά εξετάζονται στη συνέχεια.

1. ΠΔ/ΤΕ 2588/20.8.2007: Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου σύμφωνα με την Τυποποιημένη Προσέγγιση

Με την Πράξη αυτή καθορίστηκε ο τρόπος υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου με την Τυποποιημένη Προσέγγιση (Standardised Approach). Σημειώνεται ότι και η ισχύουσα έως την έκδοση της πράξης αυτής προσέγγιση ήταν τυποποιημένης μορφής και εφαρμοζόταν βάσει των διατάξεων των ΠΔ/ΤΕ 2054/1992 και 2524/23.7.2003. Με τη νέα πράξη ουσιαστικά βελτιώθηκε το πλαίσιο που ίσχυε έως τότε με την καθιέρωση ακριβέστερης ή αναλογικότερης σύνδεσης ιδίων κεφαλαίων και αναλαμβανόμενου κινδύνου. Αυτό επιτυγχάνεται κυρίως με:

- α) Τη διεύρυνση της κλίμακας των προκαθορισμένων συντελεστών, με τους οποίους σταθμίζονται οι διάφορες κατηγορίες χρηματοδοτήσεων και λοιπών ανοιγμάτων.
- β) Τη χρήση νέων στοιχείων, όπως:
 - αποδοχή διαβαθμίσεων πιστωτικού κινδύνου που πραγματοποιούνται από αναγνωρισμένους Εξωτερικούς Οργανισμούς Πιστοληπτικής Αξιολόγησης (Ε.Ο.Π.Α.),
 - μείωση σε 75% του συντελεστή στάθμισης των χρηματοδοτήσεων πιστώσεων λιανικής τραπεζικής (φυσικά πρόσωπα ή σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις),
 - μείωση του συντελεστή στάθμισης χρηματοδοτήσεων με εξασφάλιση σε κατοικίες από 50% σε 35%,
 - αύξηση του συντελεστή στάθμισης χρηματοδοτήσεων με καθυστέρηση αποπληρωμής άνω των 90 ημερών.

γ) Την αναγνώριση επιπλέον εξασφαλίσεων και τεχνικών μείωσης και αντιστάθμισης του πιστωτικού κινδύνου (πιστωτικά παράγωγα).

2. ΠΔ/ΤΕ 2589/20.8.2007: Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου σύμφωνα με την Προσέγγιση Εσωτερικών Διαβαθμίσεων

Με την πράξη αυτή εισήχθη στην ελληνική τραπεζική πραγματικότητα μια νέα μέθοδος υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου, γνωστή ως μέθοδος εσωτερικών διαβαθμίσεων (Internal Ratings Based Approach). Η μέθοδος αυτή περιλαμβάνει δύο εκδοχές. **Τη Βασική Μέθοδο Εσωτερικών Διαβαθμίσεων (Foundation IRB Approach) και την Εναλλακτική (Προηγμένη) Μέθοδο Εσωτερικών Διαβαθμίσεων (Advanced IRB Approach).**

Η χρησιμοποίηση από μια τράπεζα της προσέγγισης των εσωτερικών διαβαθμίσεων προϋποθέτει τη λήψη έγκρισης από την Τράπεζα της Ελλάδος ή της εποπτικής αρχής της χώρας έδρας της μητρικής, εφόσον πρόκειται για θυγατρική τράπεζα με έδρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μετά από σύμφωνη γνώμη της Τράπεζας της Ελλάδος. Η έγκριση παρέχεται, εφόσον αξιολογηθούν θετικά κάποια κριτήρια και διαπιστωθεί ότι ικανοποιούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Οι προϋποθέσεις σχετίζονται με την επάρκεια, από τεχνική και επιστημονική άποψη, των συστημάτων εσωτερικής διαβάθμισης που έχει αναπτύξει και χρησιμοποιεί η τράπεζα για τη διαβάθμιση των πιστούχων και των πιστοδοτήσεων. Παράλληλα πιστοποιούνται οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την ποσοτικοποίηση των παραμέτρων του πιστωτικού κινδύνου, την επικύρωση των σχετικών αποτελεσμάτων και την αξιοποίησή των αποτελεσμάτων αυτών στην λήψη των αποφάσεων για τη χορήγηση μιας χρηματοδότησης και την τιμολόγηση αυτής.

Οι βασικές παράμετροι για τη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου οι οποίοι προκύπτουν από μια τέτοια προσέγγιση είναι η πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης του πιστούχου (Probability of Default) και η ζημιά του πιστωτικού ιδρύματος σε περίπτωση αθέτησης (Loss Given Default).

3. ΠΔ/ΤΕ 2593/20.8.2007: Υπολογισμός Σταθμισμένων Ανοιγμάτων για θέσεις σε Τιτλοποίηση

Η τιτλοποίηση (securitisation) απαιτήσεων, η οποία πλέον αποτελεί σημαντικό εργαλείο άντλησης κεφαλαίων και διαχείρισης των κινδύνων διαμορφώνει ανοίγματα τα οποία λόγω των ιδιαιτεροτήτων τους αντιμετωπίζονται για λόγους κεφαλαιακής επάρκειας με ιδιαίτερες προσεγγίσεις. Η εν λόγω ΠΔ/ΤΕ καθορίζει εναλλακτικές μεθόδους για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για ανοίγματα από τιτλοποιήσεις για την κάλυψη των κινδύνων που διατηρούν ή αποκτούν στο πλαίσιο της εν λόγω τεχνικής.

4. ΠΔ/ΤΕ 2591/20.8.2007: Υπολογισμός Κεφαλαιακών Πιστωτικών Ιδρυμάτων για τον Κίνδυνο Αγοράς

Οι κίνδυνοι αγοράς δημιουργούνται από τις θέσεις, θετικές ή αρνητικές, σε στοιχεία που είναι εκτεθειμένα στις διακυμάνσεις των τιμών του λόγω των μεταβολών κατά τη διαπραγματεύσή τους σε οργανωμένες ή μη οργανωμένες αγορές. Οι κίνδυνοι αυτοί αναπτύχθηκαν μετά την απελευθέρωση των αγορών και τον περιορισμό των διοικητικών παρεμβάσεων στον καθορισμό των τιμών.

Υποκείμενα σχετικά στοιχεία είναι τα επιτόκια, τα χρεόγραφα, το συνάλλαγμα, τα εμπορεύματα κ.ο.κ.

Επιγραμματικά οι κίνδυνοι αγοράς μπορούν να ταξινομηθούν ως εξής:

- Κίνδυνοι Αγοράς
 - Κίνδυνος Συναλλάγματος
 - Κίνδυνος Επιτοκίων
 - Κίνδυνος Επενδυτικής Θέσης ή Τιμών
 - Ειδικός
 - Γενικός
 - Κίνδυνος Εισοδήματος
 - Κίνδυνος Ρευστοποίησης
 - Κίνδυνος Διακανονισμού/ Παράδοσης και Αντισυμβαλλόμενου
- Λοιποί Κίνδυνοι Αγοράς
 - Κίνδυνος Διακύμανσης τιμών προϊόντων (Commodity Price Risk)
 - Κίνδυνος Παράγωγων Χρηματοοικονομικών Προϊόντων

- Λοιποί Κίνδυνοι Αγοράς

Με την ΠΔ/ΤΕ 2591/20.8.2007 καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από 31.12.2007 η ΠΔ/ΤΕ 2397/7.11.96, η οποία έως τότε κάλυπτε τα θέματα της κεφαλαιακής επάρκειας έναντι των κινδύνων αγοράς. Οι μεταβολές με την πράξη δεν αφορούν τις καθορισμένες μεθοδολογίες ούτε τροποποιούν αυτές. Οι διαφοροποιήσεις αναφέρονται σε προσαρμογές στον τρόπο υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του κινδύνου αγοράς. Οι προσαρμογές αυτές αφορούν κυρίως κάποιους πρόσθετους παράγοντες κινδύνου, οι οποίοι ήταν αποτέλεσμα των εξελίξεων στις αγορές, τους οποίους η μια τράπεζα πρέπει να λαμβάνει υπόψη προκειμένου να εφαρμόσει δικά της υποδείγματα για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Σύμφωνα με την ΠΔ/ΤΕ 2591/20.8.2007 τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται να διατηρούν διαρκώς ίδια κεφάλαια, όπως αυτά καθορίζονται με την ΠΔ/ΤΕ 2587/20.8.2007, τουλάχιστον ίσα με το άθροισμα των κεφαλαιακών απαιτήσεων που προκύπτουν:

- α) από τα στοιχεία του χαρτοφυλακίου συναλλαγών τους για τον κίνδυνο θέσης, τον κίνδυνο διακανονισμού/παράδοσης, τον πιστωτικό κίνδυνο αντισυμβαλλομένου και τον κίνδυνο υπέρβασης των ορίων των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων και
- β) από το σύνολο των στοιχείων του ισολογισμού τους για τον κίνδυνο τιμών συναλλάγματος και τον κίνδυνο θέσης βασικού εμπορεύματος.

Ο υπολογισμός των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι των κινδύνων αγοράς αξιοποιεί τη θεωρία της χρηματοοικονομικής. Για παράδειγμα, για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του κινδύνου επιτοκίων θέσης και κινδύνου συναλλάγματος αξιοποιούνται οι μέθοδοι του Σταθμισμένου Δείκτη Διάρκειας (Modified Duration) και της Ανάλυσης των Συναλλαγματικών Ανοιγμάτων (PX Sensitivity Analysis). Οι μέθοδοι αυτές στο παρόν βιβλίο αναλύονται στα κεφάλαια που εξετάζονται οι αντίστοιχοι κίνδυνοι.

Ως ένα δείγμα των διαδικασιών που θέτει η ΠΔ/ΤΕ 2591/20.8.2007, σχετικά με τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι των κινδύνων αγοράς, παραθέτουμε στο σημείο αυτό βασικά στοιχεία του υπολογισμού για τον κίνδυνο

θέσης για τα χρηματοπιστωτικά μέσα που περιλαμβάνονται στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών, όπως διαπραγματεύσιμοι χρεωστικοί τίτλοι, μετοχές, παράγωγα μέσα επί μετοχών ή παράγωγα μέσα επί χρεωστικών τίτλων.

Στις περιπτώσεις των μέσων αυτών ο κίνδυνος αντιμετωπίζεται σε δύο επίπεδα.

Το πρώτο επίπεδο αφορά τον **ειδικό κίνδυνο** που ενέχει η θέση, δηλαδή τον κίνδυνο μεταβολής της τιμής του σχετικού μέσου λόγω της επίδρασης παραγόντων που σχετίζονται με τον εκδότη του ή, στην περίπτωση ενός παράγωγου μέσου, με τον εκδότη του υποκείμενου μέσου.

Το δεύτερο επίπεδο καλύπτει το **γενικό κίνδυνο** της θέσης, δηλαδή τον κίνδυνο μεταβολής της τιμής του σχετικού μέσου λόγω:

- μιας μεταβολής στο γενικό επίπεδο των επιτοκίων (στην περίπτωση ενός διαπραγματεύσιμου χρεωστικού τίτλου ή παράγωγου μέσου χρεωστικού τίτλου) ή
- μιας ευρείας μεταβολής στην αγορά μετοχών που δεν σχετίζεται με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά μεμονωμένων τίτλων (στην περίπτωση μιας μετοχής ή ενός παράγωγου μέσου που βασίζεται σε μετοχή).

Όσον αφορά στο γενικό κίνδυνο ορίζεται στη συνέχεια ότι αντιμετωπίζεται με επιλογή της τράπεζας με δύο μεθόδους. Η Μέθοδος 1 έχει ως βάση τη ληκτότητα των θέσεων (maturity method), οι οποίες σταθμίζονται με προκαθορισμένους συντελεστές. Η Μέθοδος 2 έχει ως βάση το μέσο σταθμικό δείκτη διάρκειας (modified duration).

Η νέα Συνθήκη δεν μεταβάλλει ουσιαστικά την αντιμετώπιση των κινδύνων αγοράς, οι οποίοι μετρούνται και επηρεάζουν το Δείκτη Φερεγγυότητας με την ίδια διαδικασία και μέθοδο.

5. ΠΔ/ΤΕ 2594/20.8.2007: Κίνδυνος αντισυμβαλλομένου

Ως κίνδυνος αντισυμβαλλομένου ορίζεται η ζημιά που θα προκύψει για το πιστωτικό ίδρυμα, εάν ο αντισυμβαλλόμενος δεν ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του, λαμβανομένων υπόψη και των πιθανών διακυμάνσεων των τιμών αγοράς των χρηματοπιστωτικών μέσων που αφορά η συναλλαγή.

Με την πράξη αυτή παρέχεται η δυνατότητα στα πιστωτικά ιδρύματα να χρησιμοποιούν νέες εξελιγμένες μεθόδους για τον υπολογισμό της αξίας των ανοιγμάτων, ειδικά, από συναλλαγές τύπου πώλησης και επαναγοράς (REPOS) και από συμβάσεις παραγώγων, προκειμένου να υπολογιστούν οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του κινδύνου αντισυμβαλλομένου.

6. Πράξη 2590/20.8.2007: Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις των Πιστωτικών Ιδρυμάτων για το Λειτουργικό Κίνδυνο

Η καθιέρωση κεφαλαιακών απαιτήσεων για το λειτουργικό κίνδυνο αποτελεί μία από τις σημαντικές καινοτομίες του νέου πλαισίου. Η έννοια του εν λόγω κινδύνου αφορά τις ενδεχόμενες ζημιές που μπορεί να προκληθούν από ανεπάρκεια ή λάθη διαδικασιών ή προσώπων, καλύπτοντας και το νομικό κίνδυνο. Με την εν λόγω Πράξη παρέχεται επίσης η δυνατότητα στις τράπεζες να επιλέγουν μεταξύ τυποποιημένων και εξελιγμένων προσεγγίσεων για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων και τον κίνδυνο αυτό.

Συνοπτικά, η Επιτροπή της Βασιλείας και η σχετική οδηγία της Ε.Ε., για το λειτουργικό κίνδυνο και για τον πιστωτικό κίνδυνο προτείνουν τρεις μεθόδους υπολογισμού των σταθμίσεων για καθένα από τους κινδύνους. Οι μέθοδοι αυτές είναι οι ακόλουθες:

	Πιστωτικός Κίνδυνος (Credit Risk)	Λειτουργικός Κίνδυνος (Operational Risk)
1.	Τυποποιημένη Μέθοδος (Standardised Approach)	Μέθοδος Βασικού Δείκτη (Basic Indicator Approach - BAA)
2.	Βασική Μέθοδος Εσωτερικής Διαβάθμισης του Κινδύνου (Foundation IRB Approach)	Τυποποιημένη Μέθοδος (Standardised Approach - STA)
3.	Εναλλακτική-Προηγμένη Μέθοδος Εσωτερικής Διαβάθμισης (Advanced IRB Approach)	Εναλλακτική-Προηγμένη Μέθοδος (Advanced Measurement Approach - AMA)

Οι τρεις προσεγγίσεις για καθέναν από τους δύο κινδύνους εμπεριέχουν κατά σειρά, αρχίζοντας από την πρώτη, αυξημένη ευαισθησία στη μέτρησή τους, παρέχοντας έτσι τη δυνατότητα στις τράπεζες και στις εποπτικές αρχές να επιλέξουν τη μέθοδο εκείνη που αντιπροσωπεύει με τον καλύτερο τρόπο τα χαρακτηριστικά τους βάσει των στόχων τους ή βάσει του βαθμού ανάπτυξης του χρηματοπιστωτικού συστήματος εντός του οποίου δραστηριοποιούνται.

Στη συνέχεια αναφερόμαστε σε βασικά σημεία των προτάσεων της Επιτροπής της Βασιλείας II για τον πιστωτικό κίνδυνο και το λειτουργικό κίνδυνο.

Πιστωτικός Κίνδυνος

Σύμφωνα με τα παραπάνω οι τράπεζες για την αξιολόγηση του αναλαμβανόμενου πιστωτικού κινδύνου θα έχουν τη δυνατότητα επιλογής μεταξύ δύο μεθόδων:

- της τυποποιημένης μεθόδου (Standardized Approach), η οποία διατηρεί τα κυριότερα στοιχεία της υφιστάμενης μεθόδου, βάσει της πρώτης συνθήκης και
- των μεθόδων των εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης (Internal Rating Based Approach - IRB) που καταλήγουν στη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου, αφού πιστοποιηθούν και εγκριθούν από τις εποπτικές αρχές.

Η επιλογή μιας εκ των δύο μεθόδων αποφασίζεται από την τράπεζα βάσει των εκτιμήσεών της για την ευχερέστερη και με χαμηλότερο κόστος κάλυψη των αναγκών των υποχρεωτικών κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Όμως, ασχέτως της μεθόδου που θα επιλεγεί, για λόγους ενεργητικής διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου οι τράπεζες βάσει των προτάσεων της Βασιλείας II είναι υποχρεωμένες να δημιουργήσουν ένα εσωτερικό σύστημα διαβάθμισης, τη μεθοδολογία του οποίου είναι υποχρεωμένες να δημοσιοποιούν σε τακτική βάση και πάντως τουλάχιστον μία φορά το έτος.

Οι παραπάνω μέθοδοι εξετάστηκαν αναλυτικά στο Κεφάλαιο για τον Πιστωτικό Κίνδυνο με βάση τα αναφερόμενα στις σχετικές Πράξεις Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος.

Εδώ αναφέρουμε επιγραμματικά στοιχεία από τα κείμενα που δόθηκαν στη δημοσιότητα από την Επιτροπή της Βασιλείας.

Η τυποποιημένη μέθοδος είναι παρόμοια με αυτήν της πρώτης Συνθήκης. Αξιοποιεί δηλαδή τις δεδομένες, σταθερές και ενιαίες για όλους σταθμίσεις των στοιχείων του ενεργητικού, όπως αυτές περιλαμβάνονται στις σχετικές οδηγίες.

Εισάγει, όμως, κάποια νέα στοιχεία, όπως για παράδειγμα τη δυνατότητα για τη στάθμιση χρηματοδοτήσεων σε χώρες με τοποθετήσεις σε ομόλογα των χωρών αυτών ή διατραπεζικών χρηματοδοτήσεων αλλά και για χρηματοδοτήσεις προς μεγάλες επιχειρήσεις να λαμβάνονται υπόψη οι σταθμίσεις του κινδύνου που έχουν προσδιοριστεί από αναγνωρισμένους εξωτερικούς φορείς διαβάθμισης.

Η τυποποιημένη μέθοδος επίσης περιλαμβάνει οδηγίες για χρήση από τις εποπτικές αρχές, ώστε να μπορούν να αποφασίσουν για την αξιολόγηση των διαβαθμίσεων από εξωτερικούς φορείς.

Στη νέα συνθήκη αναφέρεται σαφώς ότι η χρήση διαβαθμίσεων από εξωτερικούς φορείς είναι προαιρετική. Πάντως, όπου δεν χρησιμοποιείται η διαβάθμιση από εξωτερικούς φορείς στις περισσότερες περιπτώσεις βάσει της υφιστάμενης Συνθήκης, η στάθμιση ανέρχεται σε 100%. Επίσης, περιλαμβάνεται ο επιπλέον όρος για επιβάρυνση του παρονομαστή με στάθμιση 150% στις περιπτώσεις καθυστερημένων οφειλών, εκτός και αν αυτές καλύπτονται με αποδεκτές ως προς την επάρκεια προβλέψεις, οι οποίες είναι ήδη διασφαλισμένες.

Μια άλλη σημαντική πρόβλεψη της νέας Συνθήκης είναι η διευρυμένη κατάσταση των ενεχύρων, εξασφαλίσεων, εγγυήσεων και πιστωτικών παραγώγων, τα οποία μπορεί να αναγνωριστούν και να αξιοποιηθούν από τις τράπεζες που χρησιμοποιούν την τυποποιημένη μέθοδο. Η νέα Συνθήκη αναφέρεται στα μέσα αυτά ως *credit risk mitigants*. Σ' αυτά περιλαμβάνονται τα περισσότερα χρηματοπιστωτικά μέσα, για τα οποία προσδιορίζονται και οι προσεγγίσεις για την αξιοποίησή τους στη μείωση των κεφαλαιακών αναγκών. Παράλληλα, επεκτείνεται η λίστα των εγγυητών, στην οποία περιλαμβάνονται και οι εγγυήσεις επιχειρήσεων με αποδεκτή διαβάθμιση από εταιρεία διαβαθμίσεων.

Σημαντικές είναι και οι αλλαγές που αναφέρονται στη λιανική τραπεζική (retail banking). Καταρχάς, η νέα Συνθήκη περιλαμβάνει ειδική αντιμετώπιση για τα ανοίγματα της λιανικής τραπεζικής. Πιο συγκεκριμένα, οι σταθμίσεις των κινδύνων των ανοιγμάτων που καλύπτονται με υποθήκες σε αστικά ακίνητα μειώνονται, όπως θα συμβαίνει και με τα λοιπά ανοίγματα της λιανικής τραπεζικής που πλέον θα έχουν μειωμένη στάθμιση για τους κινδύνους συγκρινόμενες με τις σταθμίσεις των μη διαβαθμισμένων ανοιγμάτων προς επιχειρήσεις. Με τις ίδιες μειωμένες σταθμίσεις μπορεί, κάτω από συγκεκριμένες προϋποθέσεις, να αντιμετωπίζονται και χρηματοδοτήσεις προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Η προτεινόμενη από τη νέα Συνθήκη προσέγγιση του πιστωτικού κινδύνου με συστήματα εσωτερικής διαβάθμισης (**Internal Rating Based - IRB - Approach**) περιλαμβάνει δύο διαφορετικές εκδοχές, τη **Βασική και την Προηγμένη (Foundation και Advanced)**.

Τα εσωτερικά συστήματα διαβαθμίσεως αναπτύσσονται από τις ίδιες τις τράπεζες. Προβλέπεται όμως ότι οι τράπεζες δεν μπορούν να αποφασίζουν αποκλειστικά οι ίδιες για όλα τα απαιτούμενα στοιχεία και διαδικασίες, που είναι αναγκαία για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Αντίθετα, οι σταθμίσεις, και κατά συνέπεια και οι κεφαλαιακές απαιτήσεις, προσδιορίζονται με συνδυασμό ποσοτικών δεδομένων που παρέχονται από τις τράπεζες και μαθηματικών τύπων που έχουν εξειδικευτεί από την Επιτροπή. Οι μαθηματικές αυτές φόρμουλες μετατρέπουν τα δεδομένα που εισάγονται από τις τράπεζες, τα οποία είναι αποτέλεσμα στατιστικής επεξεργασίας ανοιγμάτων και διαβαθμίσεων, σε κεφαλαιακές απαιτήσεις.

Για τον υπολογισμό του κινδύνου και των κεφαλαιακών απαιτήσεων, βάσει της μεθόδου IRB, απαιτείται κατάταξη των χρηματοδοτήσεων (ανοιγμάτων) στις ακόλουθες κατηγορίες:

- **Προς Επιχειρήσεις**
- **Εξειδικευμένες Χρηματοδοτήσεις προς Επιχειρήσεις (Specialised Lending)**
- **Χρηματοδότηση Έργου (Project Finance)**
- **Χρηματοδότηση Αντικειμένου (Object Finance)**

- Χρηματοδότηση Εμπορευμάτων - αποθεμάτων - απαιτήσεων (Commodities Finance)
- Χρηματοδότηση ακινήτων για εκμετάλλευση
- Χρηματοδότηση εμπορικών ακινήτων υψηλής διακύμανσης (HVCRE)
 - Προς Χώρες
 - Προς Τράπεζες
 - Λιανική Τραπεζική
 - Ιδίων Κεφαλαίων (μετοχών).

Αφού επιλεγεί από μια τράπεζα η μέθοδος IRB, πρέπει, ταυτόχρονα ή σταδιακά, να εφαρμοστεί αφενός για όλες τις κατηγορίες και αφετέρου σε όλες τις επιχειρήσεις του ομίλου, χωρίς δυνατότητα αλλαγής, πλην εξαιρετικών περιπτώσεων, στο τυποποιημένο σύστημα.

Βασικό στοιχείο των προτάσεων της Επιτροπής της Βασιλείας για τον υπολογισμό της αναγκαίας κεφαλαιακής επάρκειας των (χρηματοδοτήσεων) προς επιχειρήσεις, χώρες και τράπεζες έναντι του πιστωτικού κινδύνου με βάση τη μέθοδο των εσωτερικών διαβαθμίσεων αποτελεί ο υπολογισμός των ποσοτικών παραμέτρων του πιστωτικού κινδύνου. Δηλαδή της **Πιθανότητας Αθέτησης** (Probability of Default - PD), της **Αναμενόμενης Ζημιάς** (Loss Given Default - LGD), του **Ανοίγματος Χρηματοδότησης** (Exposure at Default - EAD) και της **Διάρκειας Χρηματοδότησης** (Maturity - M).

Με γνωστά τα παραπάνω μεγέθη η συνάρτηση της εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης και στάθμισης των κινδύνων δίνει την απαιτούμενη κεφαλαιακή επάρκεια για κάθε άνοιγμα.

Για τον υπολογισμό αποδεκτού PD των χρηματοδοτήσεων προς επιχειρήσεις οι τράπεζες πρέπει να τηρούν στοιχεία και παρατηρήσεις τουλάχιστον για 5 έτη.

Για τον υπολογισμό αποδεκτών PD, EL, EAD, LGD των χρηματοδοτήσεων Retail οι τράπεζες πρέπει να τηρούν στοιχεία και παρατηρήσεις τουλάχιστον για 5 έτη.

Από τον Πίνακα προκύπτει ότι η πιθανότητα αθέτησης σε κάθε περίπτωση υπολογίζεται από την τράπεζα. Παράλληλα, στην Προηγμένη Μέθοδο η τράπεζα υπολογίζει τόσο το LGD όσο και το EAD.

Όπως ήδη αναφέραμε, ιδιαίτερη είναι η αναφορά της νέας συνθήκης στα credit risk mitigants (ενέχυρα, εξασφαλίσεις, εγγυήσεις και πιστωτικά παράγωγα). Πιο συγκεκριμένα, η διαδικασία της παραμέτρου του LGD παρέχει τη δυνατότητα μείωσης των ανοιγμάτων βάσει της διασφαλιστικής αξίας των καλυμμάτων.

Οι προτάσεις της Επιτροπής θέτουν τους βασικούς άξονες και για τις υπόλοιπες μορφές ανοιγμάτων.

Για τις χρηματοδοτήσεις (ανοίγματα) Λιανικής Τραπεζικής (Retail Exposures) προβλέπεται η χρήση μόνο της Ανεπτυγμένης Μεθόδου. Δηλαδή τα μεγέθη LD, LGD και EAD προσδιορίζονται και παρέχονται με υπολογισμούς της τράπεζας. Η νέα συνθήκη χωρίζει τα ανοίγματα λιανικής Τραπεζικής σε τρεις κατηγορίες:

- Ανοίγματα εξασφαλισμένα με βάρη σε κατοικίες
- Ανακυκλούμενες πιστώσεις
- Λοιπά μη καλυμμένα ανοίγματα

Για τις Εξειδικευμένες Χρηματοδοτήσεις (Specialized Lending) ορίζεται ότι, εάν οι τράπεζες δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν τη μέθοδο IRB για τις χρηματοδοτήσεις αυτές μπορούν να χρησιμοποιήσουν τυποποιημένες διαδικασίες.

Για τα ανοίγματα σε μετοχές (Equity Exposures) η νέα συνθήκη περιγράφει δύο μεθόδους στάθμισης:

- την προσέγγιση μέσω της σχέσης PD/LGD και
- τη δυνατότητα διαμόρφωσης μοντέλου μείωσης της τρέχουσας τιμής των κατεχόμενων μετοχών ανά τρίμηνο.

Ο Λειτουργικός Κίνδυνος

Η Επιτροπή θεωρεί ότι ο λειτουργικός κίνδυνος (operational risk) συμπεριλαμβάνεται στους σημαντικούς κινδύνους που αναλαμβάνουν οι τράπεζες και κατά συνέπεια

πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στον υπολογισμό των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Σύμφωνα με το πλαίσιο αρχών της νέας Συνθήκης (Basel II) ως λειτουργικός ορίζεται ο κίνδυνος πιθανής ζημιάς οφειλόμενης σε ελλειπείς ή ανεπιτυχείς εσωτερικές στην τράπεζα διαδικασίες ελέγχου, σε ανθρώπινες ενέργειες (λάθος ή απάτη), σε ανεπαρκή συστήματα διοίκησης και πληροφορικής και σε εξωτερικά γεγονότα. Για λόγους κεφαλαιακής επάρκειας, σύμφωνα με τις προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας, ο νομικός κίνδυνος, δηλαδή η ζημιά οφειλόμενη σε νομικές ενέργειες (σωστή τεκμηρίωση, νομιμοποιήσεις εκπροσώπων κ.ο.κ.), συμπεριλαμβάνεται στο λειτουργικό κίνδυνο. Βασική πηγή του νομικού κινδύνου αποτελεί και η δυνατότητα υλοποίησης των συμβάσεων ή κάποιων όρων των συμβάσεων.

Η Επιτροπή της Βασιλείας πρότεινε την ένταξη του λειτουργικού κινδύνου, **από το έτος 2006**, στον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας (απαίτησης) των πιστωτικών ιδρυμάτων, ταυτόχρονα με προτεινόμενη, τροποποιημένη σε σχέση με την υφιστάμενη μέθοδο μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου.

Αντίθετα όμως με τους λοιπούς κινδύνους, παραδοσιακούς ή αγοράς, ο λειτουργικός κίνδυνος δεν μπορεί να μετρηθεί εύκολα, αφού είναι περισσότερο ποιοτικός παρά ποσοτικός κίνδυνος, και η κάθε μέθοδος μέτρησης απαιτεί και κάποιο βαθμό απλούστευσης.

Οι προτεινόμενες από την Επιτροπή της Βασιλείας μέθοδοι υπολογισμού της κεφαλαιακής απαίτησης από το λειτουργικό κίνδυνο είναι τρεις, εκ των οποίων το κάθε πιστωτικό ίδρυμα θα επιλέξει εκείνη που κρίνει ότι ευνοεί την κεφαλαιακή του επάρκεια, χωρίς να επιτρέπεται στη συνέχεια η μετακίνηση από μέθοδο σε μέθοδο.

2.5.2 Πυλώνας II – Η Εποπτική Αξιολόγηση της Κεφαλαιακής Επάρκειας και των Λοιπών Κινδύνων

Ο δεύτερος Πυλώνας της νέας Συνθήκης βασίζεται στην ανάγκη υπολογισμού της κεφαλαιακής επάρκειας με συμμετοχή της μέτρησης όλων των αναλαμβανόμενων κινδύνων και στην υποχρέωση των εποπτικών αρχών να προσαρμόζονται στις μετρήσεις αυτές και να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα. Η προσέγγιση αυτή

θεωρείται απαραίτητη για την αποτελεσματική διοίκηση των τραπεζών και την αποτελεσματική εποπτεία αυτών.

Στα πλαίσια της αποτελεσματικής εποπτείας, η κρίση για την αναγνώριση των κινδύνων και για το ύψος της κεφαλαιακής επάρκειας πρέπει να βασίζεται σε περισσότερες από μία αξιολογήσεις. Παράλληλα, η αναφορά στη συνεχή επανεξέταση και αναθεώρηση της εποπτικής διαδικασίας προσθέτει οφέλη μέσω της έμφασης που δίνεται στην ανάγκη για αυστηρή αξιολόγηση της δυνατότητας των τραπεζών και των εποπτικών αρχών να υπολογίζουν τους κινδύνους.

Στα σημαντικά θέματα της νέας Συνθήκης συμπεριλαμβάνεται και η αναγκαιότητα διαμόρφωσης και εφαρμογής ενός stress test, το οποίο θα λαμβάνει υπόψη ακραία σενάρια, ώστε να υπολογίζει και την επίδραση ακραίων οικονομικών εξελίξεων στη λειτουργία της τράπεζας.

Ένα άλλο θέμα που αναδεικνύεται είναι ο επανέλεγχος της αντιμετώπισης θεμάτων όπως η πυκνότητα των κινδύνων και η αντιμετώπιση των κινδύνων που συνεχίζουν να υπάρχουν μετά την αξιοποίηση των εξασφαλίσεων.

Οι προτάσεις της επιτροπής για τον Πυλώνα II ενσωματώθηκαν στο ελληνικό τραπεζικό δίκαιο με την ΠΔ/ΤΕ 2595/20.8.2007. Με την πράξη αυτή καθορίστηκαν τα κριτήρια που πρέπει να διέπουν τη Διαδικασία Αξιολόγησης Επάρκειας Εσωτερικού Κεφαλαίου (ΔΑΕΕΚ) των πιστωτικών ιδρυμάτων και της Διαδικασίας Εποπτικής Αξιολόγησης (ΔΕΑ) από την Τράπεζα της Ελλάδος. Ουσιαστικά η πράξη αυτή θεσπίζει:

- Κριτήρια ποιοτικού χαρακτήρα για τον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας βάσει των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κάθε πιστωτικού ιδρύματος.
- Την έγνοια των «εσωτερικών κεφαλαίων» η οποία είναι ευρύτερη εκείνης των «εποπτικών» που υπολογίζονται με τις μεθόδους του Πυλώνα I. Τα κεφάλαια αυτά είναι εκείνα που το πιστωτικό ίδρυμα πρέπει να διαθέτει σε επάρκεια από πλευράς ποσότητας, ποιότητας και κατανομής για την αντιμετώπιση των πάσης φύσεως κινδύνων που έχει αναλάβει ή στους οποίους ενδέχεται να εκτεθεί. Στο Κεφάλαιο για τον πιστωτικό κίνδυνο τονίσαμε ότι η μετρημένη αναμενόμενη

ζημιά από τον κίνδυνο αυτό αντισταθμίζεται με τη λήψη εξασφαλίσεων risk premium. Το μέρος της ζημιάς που τελικά δεν αντισταθμίζεται, αντιμετωπίζεται με προβλέψεις και με αποσβέσεις επισφαλών χρηματοδοτήσεων ή λοιπών ανοιγμάτων. Επομένως η τράπεζα δεν αντιμετωπίζει κάποιο πρόβλημα από τον μετρημένο ή «υπολογισμένο» και αναμενόμενο κίνδυνο. Επομένως δεν απαιτείται κεφαλαιακή κάλυψη του κινδύνου αυτού. Το πρόβλημα προέρχεται από τον μη αναμενόμενο κίνδυνο ή- το μη μετρημένο κίνδυνο. Αυτό είναι το μέρος του κινδύνου για τον οποίο απαιτείται κεφαλαιακή κάλυψη. Κατά συνέπεια, το ερώτημα είναι εάν υπάρχουν κίνδυνοι που δεν έχουν μετρηθεί και δεν έχει υπολογιστεί η αναμενόμενη ζημιά και οι οποίοι μπορούν να οδηγήσουν σε προβλήματα, αφού δεν καλύπτονται από τα εποπτικά κεφάλαια. Σύμφωνα με τους κανόνες του Πυλώνα II τέτοιοι κίνδυνοι υπάρχουν, δεν καλύπτονται ή δεν αντιμετωπίζονται επαρκώς στο πλαίσιο του Πυλώνα I, και ενδεικτικοί είναι ο κίνδυνος συγκέντρωσης, ο κίνδυνος στρατηγικής, ο κίνδυνος φήμης αλλά και εξωγενείς κίνδυνοι που απορρέουν από το θεσμικό, οικονομικό ή επιχειρηματικό περιβάλλον. Αυτοί είναι οι κίνδυνοι που καθιστούν αναγκαία την **Επάρκεια Εσωτερικού Κεφαλαίου (ΔΑΕΕΚ)**.

Τη διαδικασία αξιολόγησης της συμμόρφωσης του πιστωτικού ιδρύματος προς τις εποπτικές του υποχρεώσεις, από την Τράπεζα της Ελλάδος μετά από διάλογο με το πιστωτικό ίδρυμα. Βασικό στόχο του διαλόγου αυτού αποτελεί η αμοιβαία κατανόηση των εφαρμοζόμενων μεθόδων και διαδικασιών και η έγκαιρη αντιμετώπιση των αδυναμιών τους. Η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί να αξιοποιεί τα εποπτικά μέτρα που προβλέπονται από το ν. 3601/2007. Για παράδειγμα, μπορεί να επιβάλει πρόσθετες προβλέψεις ή να επιβάλει πρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις.

2.5.3 Πυλώνας III – Η Πειθαρχία της Αγοράς

Σκοπός του τρίτου πυλώνα είναι να συμπληρώσει τα θέματα κεφαλαιακής επάρκειας του πρώτου Πυλώνα και τα θέματα κεφαλαιακής εποπτείας του δεύτερου Πυλώνα.

Μέσω μιας σειράς απαιτήσεων, που υιοθετεί και που επιτρέπουν στους συμμετέχοντες στην αγορά να έχουν πρόσβαση στην πληροφόρηση για τους κινδύνους που έχει αναλάβει η τράπεζα καθώς και για το μέγεθος της

κεφαλαιοποίησης και της κεφαλαιακής της επάρκειας, η Επιτροπή επιδιώκει να ενθαρρύνει την πειθαρχία μέσω της αγοράς.

Με τις διατάξεις αυτές ουσιαστικά ρυθμίζεται η υποχρέωση των τραπεζών να δημοσιοποιούν ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία σχετιζόμενα με τους αναλαμβανόμενους χρηματοοικονομικούς και λοιπούς κινδύνους, με τη μέθοδο παρακολούθησης των κινδύνων και παράλληλα με τις αρχές εταιρικής διακυβέρνησης που εφαρμόζουν, ώστε να δώσουν τη δυνατότητα στους επενδυτές να αξιολογήσουν σωστά τις τοποθετήσεις τους στον τραπεζικό κλάδο.

Οι προτάσεις της επιτροπής για τον Πυλώνα III ενσωματώθηκαν στο ελληνικό τραπεζικό δίκαιο με την ΠΔ/ΤΕ 2592/20.8.2007 η οποία αναφέρεται στις υποχρεώσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων για δημοσιοποίηση των στοιχείων και πληροφοριών σχετικά με την κεφαλαιακή τους επάρκεια και τους κινδύνους που αναλαμβάνουν καθώς και τη διαχείριση αυτών. Συνοπτικά, η ανωτέρω πράξη καθορίζει τα γενικά κριτήρια και υποχρεώσεις δημοσιοποίησης από τα πιστωτικά ιδρύματα πληροφοριών που αφορούν κυρίως:

- τις επιχειρήσεις του ομίλου του πιστωτικού ιδρύματος (για λόγους εποπτείας και λογιστικούς),
- τα στοιχεία των ιδίων κεφαλαίων και τον τρόπο υπολογισμού της κεφαλαιακής του επάρκειας και
- την κάθε κατηγορία κινδύνου που εκτίθεται το πιστωτικό ίδρυμα καθώς και των μεθόδων αξιολόγησης και των τεχνικών μείωσης των κινδύνων αυτών.

Παράλληλα, ορίζεται η συχνότητα δημοσιοποίησης, ο τρόπος και τα μέσα αυτής και επαλήθευσης των πληροφοριών. Οι πληροφορίες αυτές πρέπει να δημοσιοποιούνται τουλάχιστον μια φορά το χρόνο στην ιστοσελίδα του πιστωτικού ιδρύματος.

2.6 Η ενσωμάτωση της Βασιλείας II στην ελληνική νομοθεσία

Οι εποπτικές αρχές οφείλουν να δημιουργούν ευέλικτα πρότυπα, που να αντανakλούν εντονότερα το επίπεδο διαφοροποίησης όχι μόνον ανάλογα με το μέγεθος και την πολυπλοκότητα των συναλλαγών, αλλά και της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης κινδύνων και μηχανισμών ελέγχου κάθε τράπεζας χωριστά.

Καμία άλλη διεθνής ρυθμιστική παρέμβαση δεν είχε στο παρελθόν τέτοιας έκτασης επίπτωση και ανάγκη προσαρμογών σε θεσμικό και λειτουργικό επίπεδο για την άσκηση της εποπτείας ή στην οργάνωση και στη διαχείριση κινδύνων από τα ίδια τα πιστωτικά ιδρύματα όσο η νέα προσέγγιση στο θέμα της κεφαλαιακής επάρκειας σύμφωνα με το πλαίσιο της Βασιλείας II και της Οδηγίας 2006/48.

Και αυτό γιατί για πρώτη φορά οι ρυθμίσεις είναι τόσο άμεσα προσανατολισμένες στις πρακτικές των ίδιων των τραπεζών. Συνέπεια αυτού του χαρακτηριστικού είναι ότι οι εποπτικές αρχές οφείλουν να δημιουργούν ευέλικτα πρότυπα που να αντανακλούν εντονότερα το επίπεδο διαφοροποίησης όχι μόνον ανάλογα με το μέγεθος και την πολυπλοκότητα των συναλλαγών, αλλά και της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης κινδύνων και μηχανισμών ελέγχου κάθε τράπεζας χωριστά.

Μέσω των ενσωματωμένων στο νέο πλαίσιο κινήτρων ή αντικινήτρων σε όρους κεφαλαιακών απαιτήσεων, ενθαρρύνονται όλες οι τράπεζες για προσαρμογές προς την κατεύθυνση της υιοθέτησης των τεχνικών, πρακτικών, διαδικασιών και οργάνωσης που εφαρμόζονται από τις πιο αποτελεσματικές διεθνώς τράπεζες.

2.7 Τι αλλάζει με την εφαρμογή της Βασιλείας II

Η ενσωμάτωση της Βασιλείας II αποτελεί εγχείρημα τιτάνιων διαστάσεων που όμοιό του δεν έχει προηγούμενο ούτε στην Ελλάδα αλλά ούτε και στην περισσότερο προηγμένη Ευρώπη. Είναι χαρακτηριστικό ότι η σχετική οδηγία αποτελείται από περίπου 800 σελίδες και η απλή ενσωμάτωσή της στο εθνικό δίκαιο αποτελεί μια νομική πρόκληση: για την υιοθέτηση κάποιων διατάξεων απαιτείται νομοθετική ρύθμιση, ενώ για άλλες απαιτούνται πράξεις του διοικητού της Τράπεζας της Ελλάδος και για άλλες δεν είναι ξεκάθαρο.

Η βασικότερη και πλέον κρίσιμη μετατροπή που φέρνει η Βασιλεία II είναι η ριζική αλλαγή του τρόπου υπολογισμού της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών. Σε γενικές γραμμές με τους νέους κανόνες ωφελούνται οι μεγάλες τράπεζες, οι οποίες μέσω των συστημάτων αξιολόγησης των κινδύνων των δανείων τους μπορούν να

«απελευθερώσουν» κεφάλαια λειτουργώντας με μικρότερο δείκτη κεφαλαιακής απαίτησης και ταυτόχρονα με υψηλότερο δείκτη ασφάλειας.

Με το νέο πλαίσιο θα υπάρξει σημαντική αλλαγή στον τρόπο υπολογισμού του πιστωτικού κινδύνου. Για πρώτη φορά εισάγεται ως παράμετρος προσδιορισμού της κεφαλαιακής επάρκειας και ο λειτουργικός κίνδυνος.

2.8 Πιθανές επιπτώσεις Βασιλείας II

Από την πρώτη πρόταση για αναθεώρηση του αρχικού Συμφώνου έχει αναπτυχθεί μεγάλη συζήτηση σχετικά με τις ενδεχόμενες επιπτώσεις της Βασιλείας II. Η κριτική εστιάζεται κυρίως στις καινοτομίες που προτείνει ο νέος κανόνας και στις ενδεχόμενες επιπτώσεις του στην οικονομική ανάπτυξη, στον ανταγωνισμό και στη σταθερότητα του τραπεζικού χώρου - στο πλαίσιο της θεωρητικής συζήτησης περί ρύθμισης του χώρου.

2.8.1 Πιθανές επιπτώσεις Πυλώνα I

Οι μεγάλες καινοτομίες του πρώτου πυλώνα σχετικά με τον υπολογισμό των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων των τραπεζών έχουν συγκεντρώσει το μεγαλύτερο μερίδιο της κριτικής και των μελετών σχετικά με τις ενδεχόμενες επιπτώσεις από τις «ασφαλείς» τράπεζες που έχουν υιοθετήσει τη μέθοδο των ΕΣΔ, διότι το κόστος χρηματοδότησης στην περίπτωση αυτή είναι χαμηλότερο. Έτσι, δημιουργείται το «παράδοξο», όπως το χαρακτηρίζει ο Χαραλαμπίδης (2004), της συγκέντρωσης υψηλού κινδύνου επιχειρήσεων στις περισσότερο ευάλωτες από πλευράς διαχείρισης κινδύνου τράπεζες, ενισχύοντας τις πιθανότητες εκδήλωσης μίας κρίσης στο τραπεζικό σύστημα.

2.8.2 Πιθανές επιπτώσεις Πυλώνα II

Η καθιέρωση των πυλώνων του εποπτικού ελέγχου και της πειθαρχίας της αγοράς αποσκοπεί στην αντιμετώπιση του κινδύνου για εμπαιγμό και χειραγώγηση στις εκτιμήσεις σχετικά με τον κίνδυνο των στοιχείων του ενεργητικού των τραπεζών (Benink and Wihlborg, 2002). Σχετικά, όμως, με το ρόλο και την αποτελεσματικότητα των εποπτικών αρχών ανακύπτουν σημαντικά ερωτήματα και προβληματισμοί. Η ενίσχυση του ρόλου των εποπτικών αρχών μπορεί να έχει αρνητικά αποτελέσματα, γιατί βασίζεται σημαντικά στο ανθρώπινο προσωπικό, του

οποίου η ελεγκτική ικανότητα - κυρίως στις αναπτυσσόμενες χώρες - και η αφοσίωση στους στόχους που θέτει η Βασιλεία I δεν μπορεί να θεωρηθεί δεδομένη (Ward, 2002; Murshed and Subagio, 2002). Η ενίσχυση των αρμοδιοτήτων των εποπτικών αρχών των χωρών ενδυναμώνει τις πιθανότητες ηθικών πιέσεων ή πολιτικών παρεμβάσεων, κλονίζοντας την αξιοπιστία των εποπτικών φορέων και, μελλοντικά, τη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος. Ανησυχία έχει αναπτυχθεί σχετικά με τη διαφορετικότητα των μεθόδων που θα υιοθετήσει η εποπτική αρχή κάθε χώρας, καθώς οι εποπτικές αρχές, καθοδηγούμενες από συμφέροντα ή πολιτικές πιέσεις, ενδέχεται να ορίσουν λιγότερο αυστηρά μέτρα σε σχέση με τις αρχές άλλων χωρών, στοχεύοντας στη βελτίωση της ανταγωνιστικής θέσης των τραπεζών της χώρας τους. Η απάντηση στις παραπάνω ανησυχίες είναι η έντονη προσπάθεια για σύγκλιση μεταξύ των εποπτικών αρχών και των μεθόδων τους (Κωστόπουλος, 2001), αν και σε διεθνές επίπεδο κρίνεται αρκετά δύσκολο εγχείρημα.

Η ΕΚΤ (2001), αναφορικά με το ρόλο των εποπτικών αρχών στο πρόβλημα της κυκλικότητας των κεφαλαιακών απαιτήσεων, υποστηρίζει πως οι αρχές θα πρέπει να μεριμνούν για τη δημιουργία επιπέδων κεφαλαίου πάνω και περισσότερο από τις ελάχιστες απαιτήσεις του Συμφώνου κατά τις περιόδους της οικονομικής άνθισης, προκειμένου οι τράπεζες να δύνανται να ανταποκριθούν σε επικείμενα προβλήματα κατά την περίοδο της ύφεσης. Τέλος, τονίζεται η ανάγκη για ενίσχυση των αρμοδιοτήτων των εποπτικών αρχών και, συγκεκριμένα, για τη δυνατότητα παρέμβασης (ECB, 2001; Πάσχας, 2001) και επιβολής ποινών (Ward, 2002) στις περιπτώσεις παρατυπιών στην εφαρμογή των ΕΣΔ και τις επιδόσεις τους.

2.8.3 Πιθανές Επιπτώσεις Πυλώνα III

Η συντονισμένη δράση και των τριών πυλώνων αποτελεί, ίσως, το σημαντικότερο θέμα για την επιτυχημένη εφαρμογή του νέου εποπτικού πλαισίου. Ο βαθμός αποτελεσματικότητας αυτής της αλληλεπίδρασης ποικίλλει από χώρα σε χώρα, καθώς εξαρτάται από την έκταση, στην οποία καθένα από τα νέα, στοιχεία του πλαισίου έχει αναπτυχθεί. Η ανάπτυξη ενός συστήματος δημοσιοποιήσεων των σχετικών στοιχείων από τις τράπεζες αναμένεται να επιβαρύνει σημαντικά τα ιδρύματα, διότι το κόστος που συνεπάγεται ο μεγάλος όγκος των λεπτομερών στοιχείων που θα πρέπει να δημοσιευθούν είναι υψηλό. Εξάλλου, σημαντική δυσκολία υπάρχει στην αντίληψη των δημοσιευμένων στοιχείων και την κατανόηση των συγκεκριμένων μηνυμάτων

των στοιχείων από το επενδυτικό κοινό. Σύμφωνα με τον Yasuyuki (2005), για να είναι πλήρως αποτελεσματική η πειθαρχία της αγοράς, θα πρέπει οι συμμετέχοντες στην αγορά: α) να έχουν κατάλληλη πληροφόρηση, για να οδηγούνται σε ενημερωμένες κρίσεις, β) να διαθέτουν την ικανότητα επεξεργασίας των πληροφοριών, γ) να διέπονται από σωστά κίνητρα (εταιρική διακυβέρνηση) και δ) να έχουν στη διάθεσή τους κατάλληλους μηχανισμούς για να εξασκούν την πειθαρχία της αγοράς.

Η δημοσίευση και η διαφάνεια δεν μπορούν να ενεργοποιήσουν από μόνες τους την πειθαρχία της αγοράς, εάν δεν υπάρχουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις που θα διαμορφώσουν τους αξιολογητές των στοιχείων - τους επενδυτές - και τους αποδέκτες των μηνυμάτων της αγοράς- το εξειδικευμένο προσωπικό των τραπεζών.

2.9 Τι αναμένεται να επιφέρει

Η «Βασιλεία II» αναμένεται να επιφέρει, υπό προϋποθέσεις, σημαντικές αλλαγές και ωφέλειες για τα πιστωτικά ιδρύματα που θα υιοθετήσουν τις πιο εξελιγμένες προσεγγίσεις υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων και διαχείρισης κινδύνων. Συνοπτικά, η δημιουργία πρόσθετης αξίας για τον μέτοχο μπορεί να επιτευχθεί μέσω αύξησης της κερδοφορίας ή μείωσης του λειτουργικού κόστους από:

- τον περιορισμό των ζημιών από πιστωτικό κίνδυνο,
- τη βελτίωση της πολιτικής και διαδικασίας σχηματισμού προβλέψεων για επισφαλή δάνεια,
- την ενσωμάτωση των παραμέτρων κινδύνου στην τιμολόγηση των προϊόντων και υπηρεσιών,
- τον περιορισμό των ζημιών από λειτουργικό κίνδυνο και του λειτουργικού κόστους.

Τέλος, η επιτυχής υλοποίηση της «Βασιλείας II» στις θυγατρικές των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, αφενός θα αποτελέσει εχέγγυο για την ασφαλή επέκτασή τους στην περιοχή, μέσω της ενίσχυσης της λειτουργίας διαχείρισης κινδύνων, και αφετέρου θα εναρμονίσει οργανωτικές δομές, πολιτικές, διαδικασίες και πληροφοριακά συστήματα, επηρεάζοντας καταλυτικά το επιχειρησιακό πρότυπο λειτουργίας των ελληνικών ομίλων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ

Η ενσωμάτωση της Βασιλείας II αποτελεί εγχείρημα titάνιων διαστάσεων που όμοιό του δεν έχει προηγούμενο ούτε στην Ελλάδα αλλά ούτε και στην περισσότερο προηγμένη Ευρώπη. Είναι χαρακτηριστικό ότι η σχετική οδηγία αποτελείται από περίπου 800 σελίδες και η απλή ενσωμάτωσή της στο εθνικό δίκαιο αποτελεί μια νομική πρόκληση: για την υιοθέτηση κάποιων διατάξεων απαιτείται νομοθετική ρύθμιση, ενώ για άλλες απαιτούνται πράξεις του διοικητού της Τράπεζας της Ελλάδος και για άλλες δεν είναι ξεκάθαρο.

Η βασικότερη και πλέον κρίσιμη μετατροπή που φέρνει η Βασιλεία II είναι η ριζική αλλαγή του τρόπου υπολογισμού της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών. Σε γενικές γραμμές με τους νέους κανόνες ωφελούνται οι μεγάλες τράπεζες, οι οποίες μέσω των συστημάτων αξιολόγησης των κινδύνων των δανείων τους μπορούν να «απελευθερώσουν» κεφάλαια λειτουργώντας με μικρότερο δείκτη κεφαλαιακής απαίτησης και ταυτόχρονα με υψηλότερο δείκτη ασφάλειας.

Με το νέο πλαίσιο θα υπάρξει σημαντική αλλαγή στον τρόπο υπολογισμού του πιστωτικού κινδύνου. Για πρώτη φορά εισάγεται ως παράμετρος προσδιορισμού της κεφαλαιακής επάρκειας και ο λειτουργικός κίνδυνος.

3.1 Προσέγγιση Βασικού Δείκτη

Βάσει της προσέγγισης αυτής οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του λειτουργικού κινδύνου ανέρχονται στο 15% του **Σχετικού Δείκτη Εισοδήματος του πιστωτικού ιδρύματος**.

Ο Σχετικός Δείκτης Εισοδήματος ορίζεται ως ο μέσος όρος των Ακαθάριστων Λειτουργικών Εσόδων του πιστωτικού ιδρύματος στο τέλος καθεμίας από τις τρεις (3) τελευταίες χρήσεις, πριν την ημερομηνία αναφοράς. Εάν σε κάποια χρήση τα Ακαθάριστα Λειτουργικά Έσοδα είναι αρνητικά ή μηδενικά, το μέγεθος αυτό δεν θα λαμβάνεται υπόψη στον υπολογισμό του μέσου όρου.

Τα Ακαθάριστα Λειτουργικά Έσοδα που προκύπτουν σύμφωνα με τους πίνακες που ακολουθούν:

ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΣΟΔΑ Για τα πιστωτικά ιδρύματα που εφαρμόζουν τα Διεθνή Λογιστικά	
1.	Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα
2.	Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα
3.	Έσοδα από μερίσματα
4.	Έσοδα από αμοιβές/προμήθειες
5.	Έξοδα από αμοιβές/ προμήθειες
6.	Καθαρά πραγματοποιημένα Κέρδη/ Ζημιές από χρηματοοικονομικά μέσα που δεν επιμετρούνται στην εύλογη αξία μέσω των Αποτελεσμάτων, εφόσον περιλαμβάνονται στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών
7.	Καθαρά Κέρδη/ Ζημιές από χρηματοοικονομικά μέσα Διαθέσιμα προς Πώληση
8.	Καθαρά Κέρδη/ Ζημιές από χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρούνται στην εύλογη αξία μέσω των Αποτελεσμάτων, εφόσον περιλαμβάνονται στο εποπτικό χαρτοφυλάκιο συναλλαγών.
9.	Κέρδη / Ζημιές από την αντιστάθμιση χρηματοοικονομικών μέσων
10.	Συναλλαγματικές Διαφορές
11.	Λοιπά λειτουργικά έσοδα

ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΣΟΔΑ Για τα πιστωτικά ιδρύματα που εφαρμόζουν το Εθνικό Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών	
1.	Τόκοι εισπρακτέοι και εξομοιούμενα έσοδα
2.	Τόκοι πληρωτέοι και εξομοιούμενα έξοδα
3.	Έσοδα από μετοχές και άλλους τίτλους μεταβλητής ή σταθερής απόδοσης
4.	Προμήθειες / αμοιβές εισπρακτέες
5.	Προμήθειες/ αμοιβές πληρωτές
6.	Καθαρό αποτέλεσμα από χρηματοοικονομικές πράξεις
7.	Άλλα έσοδα εκμετάλλευσης

3.2 Τυποποιημένη Προσέγγιση

Για τη χρήση της προσέγγισης αυτής τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να διαθέτουν τη σύμφωνη γνώμη της Τράπεζας της Ελλάδος. Για τον υπολογισμό της Κεφαλαιακής

Απαίτησης τα πιστωτικά ιδρύματα κατανέμουν όλες τις δραστηριότητες και εργασίες τους σε μία από τις αναφερόμενες στον Πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 1: ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ

Κατηγορία Επιχειρηματικής Δραστηριότητας	Δραστηριότητες ανά κατηγορία	Συντελεστής
Υπηρεσίες προς Επιχειρήσεις (Corporate Finance)	Αναδοχή ή /και τοποθέτηση χρηματοπιστωτικών μέσων (με ανάληψη του κινδύνου αγοράς) Υπηρεσίες συνδεόμενες με την αναδοχή Υπηρεσίες επενδυτικών συμβουλών	18%
	Υπηρεσίες συμβουλών σε επιχειρήσεις για θέματα κεφαλαιακής διάρθρωσης, βιομηχανικής στρατηγικής και συναφή θέματα, συγχωνεύσεων και εξαγορών επιχειρήσεων Έρευνα επενδύσεων και χρηματοοικονομική ανάλυση, καθώς και κάθε άλλη μορφή γενικών συστάσεων σχετικά με συναλλαγές σε χρηματοπιστωτικά μέσα	
Διαπραγμάτευση και πωλήσεις χρηματοπιστωτικών μέσων (Trading and Sales)	Εκτέλεση εντολών για λογαριασμό πελατών Λήψη και διαβίβαση εντολών σχετικών με ένα ή περισσότερα χρηματοπιστωτικά μέσα Τοποθέτηση χρηματοπιστωτικών μέσων (χωρίς ανάληψη κινδύνου αγοράς) Εκμετάλλευση πολυμερών συστημάτων διαπραγμάτευσης τίτλων Διαπραγμάτευση για ίδιο λογαριασμό Διαμεσολάβηση στις διατραπεζικές χρηματαγορές	18%
Λιανική τραπεζική (Retail Banking) (Δραστηριότητες με φυσικά πρόσωπα ή με μικρομεσαίες επιχειρήσεις που ικανοποιούν τα	Αποδοχή καταθέσεων και άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων Χορηγήσεις Χρηματοδοτική μίσθωση	12%

κριτήρια για την υπαγωγή στην κλάση των ανοιγμάτων λιανικής τραπεζικής, όπως αναφέρονται στην ΠΔ/ΤΕ 2588/20.8.2007 περί Τυποποιημένης Προσέγγισης - Τμήμα Β, παρ. 4)	Εγγυήσεις και αναλήψεις υποχρεώσεων	
Εμπορική τραπεζική (Commercial Banking)	Χορηγήσεις Χρηματοδοτική μίσθωση Εγγυήσεις και αναλήψεις υποχρεώσεων	15%
Διενέργεια και διακανονισμός πληρωμών (Payment & Settlement)	Πράξεις διενέργειας πληρωμών περιλαμβανομένης της μεταφοράς κεφαλαίων Έκδοση και διαχείριση μέσων πληρωμής	18%
Υπηρεσίες φύλαξης και διαχείρισης (Agency Services)	Υπηρεσίες φύλαξης και διαχείρισης χρηματοπιστωτικών μέσων για λογαριασμό πελατών, περιλαμβανομένης της θεματοφυλακής και συναφών υπηρεσιών όπως η διαχείριση διαθεσίμων / εξασφαλίσεων	15%
Διαχείριση περιουσιακών στοιχείων (Asset Management)	Διαχείριση χαρτοφυλακίου Διαχείριση Οργανισμών Συλλογικών Επενδύσεων (ΟΣΕ) Άλλες μορφές διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων	12%
Υπηρεσίες διαμεσολάβησης σε πελάτες λιανικής (Retail Brokerage) (Δραστηριότητες με φυσικά πρόσωπα ή με μικρομεσαίες επιχειρήσεις που ικανοποιούν τα κριτήρια για την υπαγωγή στην κλάση των ανοιγμάτων λιανικής τραπεζικής, όπως αναφέρονται στην ΠΔ/ΤΕ 2588/20.8.2007 περί Τυποποιημένης Προσέγγισης - Τμήμα Β, παρ. 4)	Λήψη και διαβίβαση εντολών σχετικών με ένα ή περισσότερα χρηματοπιστωτικά μέσα Τοποθέτηση χρηματοπιστωτικών μέσων (χωρίς ανάληψη κινδύνου) Εκτέλεση εντολών για λογαριασμό πελατών	12%

Ταξινόμηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων

α. Τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται να αναπτύξουν και να τεκμηριώσουν γραπτώς συγκεκριμένες πολιτικές και κριτήρια για την ταξινόμηση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων τους στις αντίστοιχες κατηγορίες. Τα κριτήρια αντιστοίχισης πρέπει να αναθεωρούνται και να προσαρμόζονται σε συνάρτηση με την εξέλιξη και τις μεταβολές των δραστηριοτήτων και των κινδύνων.

β. Η ταξινόμηση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, πρέπει να πληροί τα ακόλουθα κριτήρια:

- i. Όλες οι λειτουργίες ενός πιστωτικού ιδρύματος θα πρέπει να αντιστοιχίζονται σε κάποια από τις προκαθορισμένες κατηγορίες επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, χωρίς επικαλύψεις.
- ii. Οι δραστηριότητες που δεν εμπίπτουν σε κάποια από τις προκαθορισμένες κατηγορίες, αλλά αποτελούν υποστηρικτικές λειτουργίες (ancillary functions) σε κάποια από τις βασικές δραστηριότητες θα ταξινομούνται στην κατηγορία δραστηριότητας που υποστηρίζουν.
- iii. Αν οι εν λόγω δραστηριότητες έχουν υποστηρικτικό χαρακτήρα για περισσότερες της μίας κατηγορίες επιχειρηματικής δραστηριότητας, θα πρέπει να προσδιορίζονται από τα πιστωτικά ιδρύματα αντικειμενικά κριτήρια κατηγοριοποίησής τους.
- iv. Σε περίπτωση που δεν είναι εφικτή η ταξινόμηση μιας λειτουργίας σε κάποια κατηγορία, τότε αυτή θα λαμβάνει τον υψηλότερο συντελεστή (18%). Τον ίδιο συντελεστή θα λαμβάνουν και οι τυχόν υποστηρικτικές σε αυτή λειτουργίες.
- v. Τα πιστωτικά ιδρύματα μπορούν να χρησιμοποιούν τις δικές τους μεθοδολογίες εσωτερικής τιμολόγησης για την κατανομή των εσόδων ανά τομέα δραστηριότητας. Τα κόστη που συνδέονται με μία επιχειρηματική δραστηριότητα αλλά καταλογίζονται σε άλλη, μπορούν να αντιστοιχίζονται εκ νέου με την αντίστοιχη δραστηριότητα, για παράδειγμα με τη χρήση μεγεθών που προκύπτουν από τιμές εσωτερικής μεταφοράς (transfer pricing).
- vi. Η ταξινόμηση των δραστηριοτήτων πρέπει να είναι συμβατή με τους ορισμούς των δραστηριοτήτων που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου και του κινδύνου αγοράς.

- vii. Η διοίκηση του πιστωτικού ιδρύματος είναι υπεύθυνη για τη διαμόρφωση πολιτικής αντιστοίχισης των Σχετικών Δεικτών και των τομέων δραστηριότητας.
- viii. Η διαδικασία αντιστοίχισης θα πρέπει να υπόκειται σε ανεξάρτητη επανεξέταση, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006, όπως εκάστοτε ισχύει, και ιδίως τις διατάξεις που αφορούν τα κριτήρια ανεξαρτησίας και αποτελεσματικότητας.

Η κεφαλαιακή απαίτηση προκύπτει από το γινόμενο του Σχετικού Δείκτη Εισοδήματος της κάθε Κατηγορίας Επιχειρηματικής Δραστηριότητας επί το συντελεστή της τρίτης στήλης του πίνακα. Ο Σχετικός Δείκτης Εισοδήματος της κάθε Κατηγορίας Επιχειρηματικής Δραστηριότητας ορίζεται ως ο μέσος όρος των Ακαθάριστων Λειτουργικών Εσόδων αυτής στο τέλος καθεμίας από τις τρεις (3) τελευταίες χρήσεις, πριν την ημερομηνία αναφοράς.

3.3 Εναλλακτική Τυποποιημένη Προσέγγιση

Για τις επιχειρηματικές δραστηριότητες της λιανικής τραπεζικής και της εμπορικής τραπεζικής, τα πιστωτικά ιδρύματα, μετά από σχετική άδεια από την Τράπεζα της Ελλάδος, μπορούν να κάνουν χρήση του Εναλλακτικού Σχετικού Δείκτη. Ο Εναλλακτικός Σχετικός Δείκτης είναι ο τριετής μέσος όρος του συνολικού ονομαστικού ποσού των απαιτήσεων πελατών πολλαπλασιασμένος επί 0,035. Οι συντελεστές παραμένουν οι ίδιοι. Για τις λοιπές κατηγορίες ισχύουν τα αναφερόμενα στην Τυποποιημένη Προσέγγιση. Βασική προϋπόθεση για τη χορήγηση της άδειας από την Τράπεζα της Ελλάδος αποτελεί η διαπίστωση ότι το πιστωτικό ίδρυμα δραστηριοποιείται σημαντικά στη λιανική ή και την εμπορική τραπεζική, από τις οποίες προέρχεται τουλάχιστον το 90% του τριετούς μέσου όρου των ακαθάριστων λειτουργικών εσόδων.

3.4 Εξελιγμένες Προσεγγίσεις μέτρησης

Οι εξελιγμένες προσεγγίσεις μέτρησης σχετίζονται με την ανάπτυξη από τα πιστωτικά ιδρύματα δικών τους συστημάτων μέτρησης λειτουργικού κινδύνου. Η υιοθέτηση τέτοιων συστημάτων γίνεται μετά προηγούμενη έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος.

Τα κριτήρια για την υιοθέτηση των εξελιγμένων προσεγγίσεων μέτρησης που λαμβάνει υπόψη η Τράπεζα της Ελλάδος για την έγκριση τέτοιων συστημάτων είναι ποιοτικά και ποσοτικά.

Μεταξύ των ποιοτικών κριτηρίων περιλαμβάνονται η προϋπόθεση ενσωμάτωσης του εσωτερικού συστήματος στην καθημερινή διαδικασία διαχείρισης κινδύνων του πιστωτικού ιδρύματος, η ύπαρξη ανεξάρτητης μονάδας διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου, η σαφής κατανομή των αρμοδιοτήτων για την αναγνώριση, αξιολόγηση, μέτρηση, παρακολούθηση, έλεγχο και μείωση του λειτουργικού κινδύνου, τη συλλογή δεδομένων ζημιών και το σύστημα αναφορών κ.ο.κ.

Τα ποσοτικά κριτήρια αναφέρονται κυρίως στην καταλληλότητα του συστήματος μέτρησης. Η καταλληλότητα του συστήματος μέτρησης προκύπτει, μεταξύ άλλων, από τη δυνατότητά του να:

- Υπολογίζει τις κεφαλαιακές απαιτήσεις κατά τρόπο ώστε να καλύπτεται τόσο η αναμενόμενη ζημία όσο και η μη αναμενόμενη ζημία.
- Μετρά σοβαρά ακραία γεγονότα, με 99,9% διάστημα εμπιστοσύνης σε χρονική περίοδο ενός (1) έτους, και να περιλαμβάνει ορισμένα κύρια στοιχεία που εξασφαλίζουν τη μέτρηση αυτή. Μεταξύ αυτών απαιτείται η χρησιμοποίηση εσωτερικών και εξωτερικών δεδομένων ζημιών, ανάλυσης σεναρίων και παραγόντων που αντανακλούν το επιχειρηματικό/οικονομικό περιβάλλον και τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου του πιστωτικού ιδρύματος, όπως αυτά περιγράφονται στη συνέχεια.

Σημαντικό στοιχείο για τη χρήση των συστημάτων αυτών αποτελεί και η δυνατότητα συσχέτισης των ιστορικών δεδομένων των ζημιών από λειτουργικό κίνδυνο με τις επιμέρους επιχειρηματικές δραστηριότητες και με τις κατηγορίες γεγονότων λειτουργικού κινδύνου

Γεγονότα Ζημιών Προερχόμενων από το Λειτουργικό Κίνδυνο

Κατηγορία Γεγονότων	Ορισμός
Εσωτερική απάτη	Ζημιές από πράξεις διαπραττόμενες με πρόθεση καταδολίευσης, υπεξαίρεσης περιουσιακών στοιχείων ή καταστρατήγησης κανονιστικών ή νομοθετικών διατάξεων ή πολιτικών της επιχείρησης, με την εξαίρεση των περιπτώσεων που σχετίζονται με πρακτικές αντίθετες με τους κανόνες περί πολιτιστικής πολυμορφίας / διακριτικής μεταχείρισης, στις οποίες εμπλέκεται τουλάχιστον ένα μέλος της επιχείρησης.
Εξωτερική απάτη	Ζημιές από πράξεις που διαπράττονται από τρίτο με πρόθεση καταδολίευσης, υπεξαίρεσης περιουσιακών στοιχείων ή καταστρατήγησης της νομοθεσίας.
Θέματα ασφάλειας εργατικού δυναμικού και εργασιακών πρακτικών	Ζημιές από πράξεις αντίθετες με την εργατική νομοθεσία και τη νομοθεσία και τις συμβάσεις για την υγιεινή και την ασφάλεια, από πληρωμές αποζημιώσεων για σωματική βλάβη ή από πρακτικές αντίθετες με τους κανόνες περί πολιτιστικής πολυμορφίας / διακριτικής μεταχείρισης.
Πελάτες, προϊόντα και επιχειρηματικές πρακτικές	Ζημιές από ακούσια ή εξ αμελείας παράλειψη εκπλήρωσης επαγγελματικής υποχρέωσης έναντι πελάτη (περιλαμβανομένων των απαιτήσεων εμπιστοσύνης και εντιμότητας), ή από τη φύση ή τα χαρακτηριστικά του προϊόντος.
Βλάβη σε ενσώματα περιουσιακά στοιχεία	Ζημιές από απώλεια ή βλάβη ενσώματων περιουσιακών στοιχείων λόγω φυσικών καταστροφών ή άλλων γεγονότων
Διακοπή δραστηριότητας και δυσλειτουργία συστημάτων	Ζημιές από διακοπή επιχειρηματικής δραστηριότητας ή δυσλειτουργίας των συστημάτων.
Εκτέλεση, παράδοση και διαχείριση των διαδικασιών	Ζημιές από ανεπάρκειες στην επεξεργασία των συναλλαγών ή στη διαχείριση των διαδικασιών και από τις σχέσεις με τους εμπορικούς αντισυμβαλλομένους και τους πωλητές .

Οι εσωτερικές μετρήσεις του λειτουργικού κινδύνου για τα εσωτερικά δεδομένα ζημιών πρέπει να βασίζονται σε ιστορικές παρατηρήσεις χρονικής περιόδου

τουλάχιστον πέντε (5) ετών. Όταν ένα πιστωτικό ίδρυμα υιοθετεί για πρώτη φορά μία Εξελιγμένη Προσέγγιση Μέτρησης, είναι αποδεκτές από την Τράπεζα της Ελλάδος ιστορικές παρατηρήσεις χρονικής περιόδου τουλάχιστον τριών (3) ετών.

3.5 Συνδυασμός Προσεγγίσεων Μέτρησης

Μετά από έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος τα πιστωτικά Ιδρύματα μπορούν συνδυάζουν την Εξελιγμένη Προσέγγιση Μέτρησης λειτουργικού κινδύνου με την Προσέγγιση είτε του Βασικού Δείκτη είτε με την Τυποποιημένη Προσέγγιση.

Δυνατή είναι επίσης η έγκριση για συνδυασμό της Προσέγγισης του βασικού Δείκτη με την Τυποποιημένη Προσέγγιση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Καταρχάς υπολογίζεται το σταθμισμένο ενεργητικό για τον πιστωτικό κίνδυνο για το εκτός χαρτοφυλακίου συναλλαγών σταθμισμένο ενεργητικό και τα εκτός ισολογισμού στοιχεία. Το σταθμισμένο αυτό ενεργητικό οδηγεί, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο Κεφάλαιο για τον πιστωτικό κίνδυνο, στην ελάχιστη κεφαλαιακή απαίτηση 8% έναντι του κινδύνου αυτού.

Ταυτόχρονα το πιστωτικό ίδρυμα υπολογίζει τις ελάχιστες κεφαλαιακές για τους κινδύνους αγοράς, διακρινόμενους σε:

- Κίνδυνο θέσης
- Κίνδυνο Συναλλάγματος
- Κίνδυνο αντισυμβαλλομένου και διακανονισμού
- Μεγάλα Χρηματοδοτικά Ανοίγματα

Το άθροισμα των ποσών για τους κινδύνους αγοράς οδηγεί απευθείας στην κεφαλαιακή απαίτηση. Επομένως, για να διαμορφωθεί το ονομαστικό (πλασματικό) σταθμισμένο ενεργητικό του χαρτοφυλακίου συναλλαγών, το άθροισμα αυτό πρέπει να πολλαπλασιαστεί με το 12,5 (ο αντίστροφος του ελάχιστου δείκτη 8%).

Στη διαδικασία προστίθεται και το σταθμισμένο ποσό για το λειτουργικό κίνδυνο, υπολογιζόμενο σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο σχετικό Κεφάλαιο.

Με γνωστά τα παραπάνω, ο δείκτης συνολικής κεφαλαιακής επάρκειας υπολογίζεται ως το ποσοστό που προκύπτει από το κλάσμα με παρονομαστή το άθροισμα του εκτός χαρτοφυλακίου συναλλαγών σταθμισμένου ενεργητικού, του σταθμισμένου ενεργητικού έναντι του λειτουργικού κινδύνου και του ονομαστικού (πλασματικού) σταθμισμένου ενεργητικού του χαρτοφυλακίου συναλλαγών και με αριθμητή τα συνολικά εποπτικά ίδια κεφάλαια του πιστωτικού ιδρύματος.

Επιλέγουμε την Alpha Bank και την Εθνική γιατί αυτές οι δύο τράπεζες έχουν δημοσιοποιήσει στοιχεία τους για το έτος 2008 για τον Δ.Κ.Ε. αλλά και για την Τυποποιημένη Μέθοδο.

Alpha Bank

Τα κριτήρια που προβλέπονται για την **εποπτεία της Επάρκειας των κεφαλαίων** της Τράπεζας επιβάλλουν τη διατήρηση ελάχιστων ποσών κεφαλαίων και **Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας Σταθμισμένου Ενεργητικού** ίσου με 8% ο οποίος ορίζεται ως η σχέση των κεφαλαίων προς τα περιουσιακά στοιχεία, συγκεκριμένους λογαριασμούς Τάξεως που προκύπτει από τις **Συνολικές Κεφαλαιακές Απαιτήσεις** για κάλυψη του **Κινδύνου Αγοράς**. Τουλάχιστον το μισό των απαιτούμενων κεφαλαίων θα πρέπει να αποτελείται από τα **Βασικά Ίδια Κεφάλαια (Tier 1)** και το υπόλοιπο από τα **Συμπληρωματικά Ίδια Κεφάλαια (Tier 2)**.

Το Κανονιστικό Πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία των Ελληνικών Τραπεζών στο συγκεκριμένο θέμα, συνάδει με αυτό της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συγκεκριμένα με τις Οδηγίες των **Ιδίων Κεφαλαίων**, της **Φερεγγυότητας** και της **Κεφαλαιακής Επάρκειας**.

Σύμφωνα με τη σχετική Ευρωπαϊκή Νομοθεσία, οι Εποπτικές Αρχές κάθε κράτους-μέλους δύναται να αποφανθούν αν κάποια χρηματοοικονομικά μέσα θα συμπεριληφθούν στα κεφάλαια και να ορίσουν τις σταθμίσεις, εντός συγκεκριμένων ορίων, στις διάφορες κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων.

τα ποσά είναι σε εκατ. €

ALPHA BANK	2005
Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια	3485
Σταθμισμένο έναντι κινδύνων ενεργητικό	26228
Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας	13,29%

Ανάλυση

Ο Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας έχει διαμορφωθεί στο 13,29%. Είναι κατά πολύ μεγαλύτερος από τον ελάχιστο αποδεκτό (8%) που απαιτεί η Πράξη του Διοικητή της

Τράπεζας της Ελλάδος και έτσι έχει τη δυνατότητα η τράπεζα να αναπτύξει τις δραστηριότητές της σε όλους τους τομείς κατά τα επόμενα έτη.

Για το έτος 2006 ο πίνακας θα έχει ως εξής:

τα ποσά είναι σε εκατ. €

ALPHA BANK	2006
Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια	4079
Σταθμισμένο έναντι κινδύνων ενεργητικό	30731
Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας	13,27%

Ανάλυση

Ο Συνολικός Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας έχει διαμορφωθεί στο 13,27%. Είναι πολύ υψηλότερος από τον ελάχιστο αποδεκτό (8%). Η αύξηση που σημειώνει είναι της τάξεως του 65,87% που απαιτεί η Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος και έτσι έχει τη δυνατότητα η τράπεζα να αναπτύξει τις δραστηριότητές της σε όλους τους τομείς κατά τα επόμενα έτη.

Για το έτος 2007 ο πίνακας θα έχει ως εξής:

τα ποσά είναι σε εκατ. €

ALPHA BANK	2007
Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια	4455
Σταθμισμένο έναντι κινδύνων ενεργητικό	37490
Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας	11,88%

Ανάλυση

Ο Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας έχει διαμορφωθεί στο 11,88%. Είναι κατά πολύ μεγαλύτερος από τον ελάχιστο αποδεκτό (8%) που απαιτεί η Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος και έτσι έχει τη δυνατότητα η τράπεζα να αναπτύξει τις δραστηριότητές της σε όλους τους τομείς κατά τα επόμενα έτη.

Συνοπτικός πίνακας

Μία σύγκριση του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας για τα έτη 2005, 2006, 2007 γίνεται στον συνοπτικό πίνακα που ακολουθεί:

τα ποσά είναι σε εκατ. €

ALPHA BANK	2005	2006	2007
Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια	3485	4079	4455
Σταθμισμένο έναντι κινδύνων ενεργητικό	26228	30731	37490
Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας	13,29%	13,27%	11,88%

Ανάλυση

Όπως παρατηρούμε από τον παραπάνω πίνακα, τα Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια από το 2005 στο 2006 είναι μεγαλύτερα κατά 17 ποσοστιαίες μονάδες, και από το 2006 στο 2007 παρουσιάζουν αύξηση της τάξεως του 9,21 %.

Τα Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια διαφέρουν και συγκεκριμένα αυξάνονται, από 3485 γίνονται 4079 για το οικονομικό έτος 2006 και από 4079 γίνονται 4455 για το οικονομικό έτος 2007. Αυτό συμβαίνει γιατί η τράπεζα έχει προχωρήσει σε αύξηση μετοχικού κεφαλαίου για το οικονομικό έτος 2007 και για τέσσερα έτη, ενώ για τις διαχειριστικές περιόδους 2005 και 2006 έχει προβεί σε εκδόσεις υβριδικών τίτλων και τίτλων μειωμένης εξασφάλισης που συνυπολογίζονται στα Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια.

Το Σταθμισμένο έναντι κινδύνων Ενεργητικό για τα έτη **2005, 2006, 2007** αυξάνεται κατά 17, 16 και 22 ποσοστιαίες μονάδες αντίστοιχα. Για να αυξηθεί ο Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας θα πρέπει με την αύξηση του Σταθμισμένου έναντι κινδύνων Ενεργητικού, να έχουν αντίστοιχης κλίμακας αύξηση και τα Εποπτικά Κεφάλαια.

Για τον υπολογισμό της Κεφαλαιακής Επάρκειας, από την 1^η Ιανουαρίου του 2008, εφαρμόζεται το νέο εποπτικό πλαίσιο (Βασιλεία II) που ενσωματώθηκε στο Ελληνικό Δίκαιο βάσει του νόμου 3601/2007, που τροποποιεί σημαντικά τον υπολογισμό του Πιστωτικού Κινδύνου και εισάγει Κεφαλαιακές Απαιτήσεις για το Λειτουργικό Κίνδυνο.

Για το έτος 2008 ο Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας θα διαμορφωθεί ως εξής:

τα ποσά είναι σε εκατ. €

ALPHA BANK	2008
Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια	5009
Σταθμισμένο έναντι κινδύνων ενεργητικό	50067,071
Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας	10,00%

Ανάλυση

Όπως παρατηρούμε ο Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας μειώνεται ακόμα περισσότερο σε σχέση με τα τρία προηγούμενα έτη και συγκεκριμένα με το 2007 είναι χαμηλότερος κατά 18,8 ποσοστιαίες μονάδες. Είναι μεγαλύτερος όμως από τον ελάχιστο αποδεκτό (8%) που απαιτεί η Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος. Δίδεται η δυνατότητα να αναπτύξει τις δραστηριότητές της και σε άλλους επιχειρηματικούς τομείς κατά τα επόμενα έτη.

Με βάση τις οικονομικές καταστάσεις, τις παρουσιάσεις αλλά και τα δελτία τύπου και τα ετήσια οικονομικά στοιχεία της τράπεζας καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι δεν έχει πάρει μέρος της κρατικής επιχορήγησης του πακέτου των 28 δισεκατομμυρίων € καθώς προχώρησε σε αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου την 1^η Ιανουαρίου (πριν την οικονομική κρίση) και έτσι πρόλαβε να το αυξήσει χωρίς να πάρει κάποιο δάνειο από την κρατική επιχορήγηση ή κάποιο δάνειο μειωμένης εξασφάλισης.

Εξέταση της επίδρασης της κρατικής επιχορήγησης στον Δ.Κ.Ε.

Εάν έπαιρνε μέρος από την κρατική επιχορήγηση, θα επηρεαζόταν ο Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας. Ας υποθέσουμε λοιπόν ότι δεν προχωράει σε αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου και παίρνει για παράδειγμα το ποσό των 600 εκατομμυρίων € που πήρε η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος. Η επιρροή του στον Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας θα είχε ως εξής:

τα ποσά είναι σε εκατ. €

ALPHA BANK	2008
Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια	11009
Σταθμισμένο έναντι κινδύνων ενεργητικό	50067,071
Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας	21,99%

Ανάλυση

Όπως παρατηρούμε, ο Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας έχει διπλασιαστεί. Αυτό οφείλεται στο μεγάλο μέγεθος της κρατικής επιχορήγησης η οποία, όπως διαπιστώνουμε, είναι λίγο πιο πάνω από τα διπλάσια των Εποπτικών Ιδίων Κεφαλαίων.

Συνεπώς η κρατική επιχορήγηση είναι μια βαθιά ανάσα για το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα και δίδεται η δυνατότητα να θωρακιστούν οι ελληνικές τράπεζες απέναντι στην οικονομική κρίση και να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη, από την προϋπάρχουσα, ρευστότητα.

Όπως προαναφέραμε, για τον υπολογισμό της Κεφαλαιακής Επάρκειας, από την 1^η Ιανουαρίου του 2008, εφαρμόζεται το νέο εποπτικό πλαίσιο (Βασιλεία II) που ενσωματώθηκε στο Ελληνικό Δίκαιο βάσει του νόμου 3601/2007, που τροποποιεί σημαντικά τον υπολογισμό του Πιστωτικού Κινδύνου και εισάγει Κεφαλαιακές Απαιτήσεις για το Λειτουργικό Κίνδυνο.

Ας εξετάσουμε ποια θα είναι η επίδραση του Λειτουργικού Κινδύνου με τη χρήση των δύο μεθόδων Προσέγγισης, της **Προσέγγισης του Βασικού Δείκτη** και της **Τυποποιημένης Προσέγγισης**.

Προσέγγιση Βασικού Δείκτη

Για να βρούμε την Κεφαλαιακή Απαίτηση για τον Λειτουργικό Κίνδυνο, θα πρέπει να βρούμε τον Μέσο Όρο των Λειτουργικών Εσόδων της τελευταίας τριετίας και να τον πολλαπλασιάσουμε με τον συντελεστή του Λειτουργικού Κινδύνου που είναι 15%. Έπειτα, για να βρούμε το Σταθμισμένο Ενεργητικό έναντι Λειτουργικού Κινδύνου που είναι στοιχείο του Ενεργητικού, θα πρέπει να πολλαπλασιάσουμε τις κεφαλαιακές απαιτήσεις που θα βρούμε, με το 12,5.

τα ποσά είναι σε εκατ. €

ALPHA BANK	31/12/2005	31/12/2006	31/12/2007
Λειτουργικά Έσοδα	1688,652	1942,575	2236,071

Ανάλυση

Κεφαλαιακές Απαιτήσεις για Λειτ. Κίνδυνο= Μ.Ο. Λειτ. Εσόδων Τριετίας * 15%
 $1955,766 * 0,15 = 293,365\text{€}$

Ο Λειτουργικός Κίνδυνος με την Προσέγγιση Βασικού Δείκτη είναι:

$293,365 * 12,5 = 3667,061\text{€}$

Έτσι θα έχουμε:

τα ποσά είναι σε εκατ. €

Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας 31/12/2008		
Επίδραση του Λειτουργικού Κινδύνου στην Τράπεζα		
	Χωρίς λειτουργικό κίνδυνο	Με λειτουργικό κίνδυνο
Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια	5009	5009
Σταθμισμένο Ενεργητικό	46400	50067,071
Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας	10,80%	10,00%

Ανάλυση

Όπως παρατηρούμε, ο Λειτουργικός Κίνδυνος επηρεάζει τον Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας και είναι μικρότερος κατά 8 ποσοστιαίες μονάδες.

Στον υπολογισμό του κινδύνου αγοράς, δεν επήγθαν σημαντικές αλλαγές. Ειδικότερα ο Πιστωτικός Κίνδυνος του επενδυτικού χαρτοφυλακίου και ο Λειτουργικός Κίνδυνος υπολογίζονται βάσει της Τυποποιημένης Προσέγγισης.

Η πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος με αριθμό 2590/20.8.2007 αναφέρει ότι η παράλληλη χρήση της Προσέγγισης του Βασικού Δείκτη και της Τυποποιημένης Προσέγγισης δεν επιτρέπεται κατά κανόνα. Όμως η Τράπεζα της Ελλάδος, μπορεί να αποδεχτεί το συνδυασμό των δύο αυτών Προσεγγίσεων μόνο σε

εξαιρετικές περιπτώσεις και με αυστηρό προσυμφωνημένο χρονοδιάγραμμα (που δεν ξεπερνά τα δύο έτη) σταδιακής εφαρμογής της Τυποποιημένης Προσέγγισης.

Τυποποιημένη Προσέγγιση

Αυτή η Προσέγγιση είναι παρόμοια με αυτή του Βασικού Δείκτη, είναι όμως πιο αναλυτική. Δηλαδή, αντί να πολλαπλασιάζει τα Λειτουργικά Έσοδα με τον ενιαίο συντελεστή Λειτουργικού Κινδύνου $\alpha = 15\%$ κατανέμει τα Λειτουργικά Έσοδα πρώτα σε επιχειρηματικές δραστηριότητες και έπειτα πολλαπλασιάζει τα επιμέρους μεγέθη με τους αντίστοιχους συντελεστές.

Έτσι, για να υπολογίσουμε το Λειτουργικό Κίνδυνο με την Τυποποιημένη Προσέγγιση, χρειαζόμαστε τα στοιχεία των Λειτουργικών Εσόδων ανά επιχειρηματική δραστηριότητα.

Η ALPHA BANK δημοσιοποιεί αυτά τα στοιχεία ανά επιχειρηματική δραστηριότητα και μπορούμε να τα χρησιμοποιήσουμε. Έτσι ο υπολογισμός της Κεφαλαιακής Απαίτησης με την Τυποποιημένη Προσέγγιση θα είναι ως εξής:

Κατηγορία Επιχειρ. δραστηρ.	Ακαθάριστα Λειτουργικά Έσοδα			Συντελεστής Στάθμισης	Σταθμισμένα Ακαθάριστα Λειτουργικά Έσοδα		
	2005	2006	2007		2005	2006	2007
Λιανική Τραπεζική (Retail Banking)	840,20	1002	1001,80	* 12%	100,80	120,24	120,2
Εμπορική Τραπεζική (Commercial Banking)	302,70	315,90	341,50	* 18%	54,50	56,90	61,50
Διαχείριση περιουσιακών στοιχείων (Asset Management)	37,6	50,80	57,80	* 12%	4,50	6,10	6,90
Επενδυτική Τραπεζική (Investment Banking)	45,70	46,30	70,20	* 18%	8,20	8,30	12,60
N.A. Ευρώπη	17,70	19,90	31,50	* 18%	3,20	3,60	5,70
ΣΥΝΟΛΟ	1243,90	1434,90	1502,80		171,20	195,10	206,90

Η μέθοδος που ακολουθεί είναι όμοια με αυτή που ακολουθήσαμε στην Προσέγγιση του Βασικού Δείκτη. Δηλαδή:

Κεφαλαιακές Απαιτήσεις για Λειτ. Κίνδυνο= Μ.Ο. Λειτ. Εσόδων Τριετίας * 15%
 $191,06 * 15\% = 28,665 \text{ €}$

Ο Λειτουργικός Κίνδυνος με την Τυποποιημένη Προσέγγιση είναι:

$28,665 * 12,50 = 358,312 \text{ €}$

Επίδραση

Έτσι η επίδραση του Λειτουργικού Κινδύνου μέσω της Τυποποιημένης Προσέγγισης θα είναι:

τα ποσά είναι σε εκατ. €

ALPHA BANK	Με Λειτουργικό Κίνδυνο
Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια	5009
Σταθμισμένο ενεργητικό	46758,31
Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας	10,71%

Ανάλυση

Όπως παρατηρούμε, με αυτή την Προσέγγιση του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας με Λειτουργικό Κίνδυνο είναι μεγαλύτερος μόλις κατά 0,71 ποσοστιαίες μονάδες. Αυτή η ελάχιστη διαφορά, οφείλεται στο ότι χρησιμοποιούμε τα δημοσιοποιημένα στοιχεία που πολλαπλασιάζονται επιμέρους με τον αντίστοιχο συντελεστή.

Σύγκριση

Με τους υπολογισμούς μας αυτούς για τον Λειτουργικό Κίνδυνο επαληθεύσαμε σε μία πολύ καλή προσέγγιση τα δημοσιοποιούμενα στοιχεία από την ίδια την τράπεζα για τον Λειτουργικό Κίνδυνο και έτσι μπορούμε να προσδιορίσουμε με αξιοπιστία την επίδραση του στο Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας.

Από την Τυλοποιημένη Προσέγγιση μπορούμε να συμπεράνουμε ότι το μεγαλύτερο τμήμα των Λειτουργικών Εσόδων προέρχεται από τη **Λιανική Τραπεζική**. Αυτό σημαίνει ότι οι ελληνικές τράπεζες εστιάζονται σε εργασίες παραδοσιακής τραπεζικής με κύριο όγκο τοποθετήσεων στο Ενεργητικό σε χαρτοφυλάκιο δανείων.

Οι εργασίες **Επενδυτικής Τραπεζικής** είναι μικρό τμήμα των εργασιών των ελληνικών τραπεζών και τα χαρτοφυλάκια ομολόγων μικρό σχετικά τμήμα του Ενεργητικού τους.

Η μέτρησή τους όμως και η διαχείρισή τους Λειτουργικού Κινδύνου εξορθολογίζει τις διαδικασίες και προωθεί την ποιότητα και την ασφάλεια σε όλο το φάσμα λειτουργίας των τραπεζών. Γι'αυτό και οι ελληνικές τράπεζες προετοιμάστηκαν έγκαιρα προς αυτή την κατεύθυνση με ειδικά έργα αναδιοργάνωσης ειδικής μονάδας.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τα κριτήρια που προβλέπονται για την εποπτεία της **Επάρκειας των κεφαλαίων** της Τράπεζας επιβάλλουν τη διατήρηση ελάχιστων ποσών κεφαλαίων και **Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας Σταθμισμένου Ενεργητικού** ίσου με 8% ο οποίος ορίζεται ως η σχέση των κεφαλαίων προς τα περιουσιακά στοιχεία, συγκεκριμένους λογαριασμούς Τάξεως που προκύπτει από τις **Συνολικές Κεφαλαιακές Απαιτήσεις** για κάλυψη του **Κινδύνου Αγοράς**. Τουλάχιστον το μισό των απαιτούμενων κεφαλαίων θα πρέπει να αποτελείται από τα **Βασικά Ίδια Κεφάλαια (Tier 1)** και το υπόλοιπο από τα **Συμπληρωματικά Ίδια Κεφάλαια (Tier 2)**.

Το Κανονιστικό Πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία των Ελληνικών Τραπεζών στο συγκεκριμένο θέμα, συνάδει με αυτό της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συγκεκριμένα με τις Οδηγίες των Ιδίων Κεφαλαίων, της Φερεγγυότητας και της Κεφαλαιακής Επάρκειας.

Σύμφωνα με τη σχετική Ευρωπαϊκή Νομοθεσία, οι Εποπτικές Αρχές κάθε κράτους-μέλους δύναται να αποφανθούν αν κάποια χρηματοοικονομικά μέσα θα συμπεριληφθούν στα κεφάλαια και να ορίζουν τις σταθμίσεις, εντός συγκεκριμένων ορίων, στις διάφορες κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων.

τα ποσά είναι σε εκατ. €

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	2005
Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια	4581
Σταθμισμένο έναντι κινδύνων ενεργητικό	27206
Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας	16,80%

Ανάλυση

Ο Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας έχει διαμορφωθεί στο 16,80%. Είναι κατά πολύ μεγαλύτερος από τον ελάχιστο αποδεκτό (8%) που απαιτεί η Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος και έτσι έχει τη δυνατότητα η τράπεζα να αναπτύξει τις δραστηριότητές της σε όλους τους τομείς κατά τα επόμενα έτη.

Για το έτος 2006 ο πίνακας θα έχει ως εξής:

τα ποσά είναι σε εκατ. €

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	2006
Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια	8126
Σταθμισμένο έναντι κινδύνων ενεργητικό	34913
Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας	23,10%

Ανάλυση

Ο Συνολικός Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας έχει διαμορφωθεί στο 23,10%. είναι πολύ υψηλότερος από τον ελάχιστο αποδεκτό (8%). Η αύξηση που σημειώνει είναι της τάξεως του 37,50% που απαιτεί η Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος και έτσι έχει τη δυνατότητα η τράπεζα να αναπτύξει τις δραστηριότητές της σε όλους τους τομείς κατά τα επόμενα έτη.

Για το έτος 2007 ο πίνακας θα έχει ως εξής

τα ποσά είναι σε εκατ. €

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	2005
Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια	4581
Σταθμισμένο έναντι κινδύνων ενεργητικό	27206
Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας	16,80%

Ανάλυση

Ο Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας έχει διαμορφωθεί στο 18,33%. Είναι κατά πολύ μεγαλύτερος από τον ελάχιστο αποδεκτό (8%) που απαιτεί η Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος και έτσι έχει τη δυνατότητα η τράπεζα να αναπτύξει τις δραστηριότητές της σε όλους τους τομείς κατά τα επόμενα έτη.

Συνοπτικός πίνακας

Μία σύγκριση του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας για τα έτη 2005, 2006, 2007 γίνεται στον συνοπτικό πίνακα που ακολουθεί:

τα ποσά είναι σε εκατ. €

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	2005	2006	2007
Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια	4581	8126	7798
Σταθμισμένο έναντι κινδύνων ενεργητικό	27206	34913	42535
Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας	16,80%	23,10%	18,33%

Ανάλυση

Όπως παρατηρούμε από τον παραπάνω πίνακα, τα **Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια** από το 2005 στο 2006 είναι μεγαλύτερα κατά 43,62 ποσοστιαίες μονάδες, και από το 2006 στο 2007 παρουσιάζουν μείωση της τάξεως του 4,20 %.

Τα Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια διαφέρουν και συγκεκριμένα αυξάνονται, από 4581 γίνονται 8126 (σχεδόν διπλάσια) για το οικονομικό έτος 2006 και από 8126 μειώνονται στα 7798 για το οικονομικό έτος 2007. Για τις διαχειριστικές περιόδους 2005 και 2006 έχει προβεί σε εκδόσεις υβριδικών τίτλων και τίτλων μειωμένης εξασφάλισης που συνυπολογίζονται στα Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια.

Το Σταθμισμένο έναντι κινδύνων Ενεργητικό για τα έτη **2005, 2006, 2007** αυξάνεται κατά 28,33 και 21,83 ποσοστιαίες μονάδες αντίστοιχα. Για να αυξηθεί ο Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας θα πρέπει με την αύξηση του Σταθμισμένου έναντι κινδύνων Ενεργητικού, να έχουν αντίστοιχης κλίμακας αύξηση και τα Εποπτικά Κεφάλαια.

Για τον υπολογισμό της Κεφαλαιακής Επάρκειας, από την 1^η Ιανουαρίου του 2008, εφαρμόζεται το νέο εποπτικό πλαίσιο (Βασιλεία II) που ενσωματώθηκε στο Ελληνικό Δίκαιο βάσει του νόμου 3601/2007, που τροποποιεί σημαντικά τον υπολογισμό του Πιστωτικού Κινδύνου και εισάγει Κεφαλαιακές Απαιτήσεις για το Λειτουργικό Κίνδυνο.

Όπως προαναφέραμε, για τον υπολογισμό της Κεφαλαιακής Επάρκειας, από την 1^η Ιανουαρίου του 2008, εφαρμόζεται το νέο εποπτικό πλαίσιο (Βασιλεία II) που

ενσωματώθηκε στο Ελληνικό Δίκαιο βάσει του νόμου 3601/2007, που τροποποιεί σημαντικά τον υπολογισμό του Πιστωτικού Κινδύνου και εισάγει Κεφαλαιακές Απαιτήσεις για το Λειτουργικό Κίνδυνο.

Για το έτος 2008 ο Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας θα διαμορφωθεί ως εξής:

τα ποσά είναι σε εκατ. €

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	2008
Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια	7645
Σταθμισμένο έναντι κινδύνων ενεργητικό	47168
Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας	16,20%

Ανάλυση

Όπως παρατηρούμε ο Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας μειώνεται σε σχέση με το οικονομικό έτος 2007 κατά 13,14 ποσοστιαίες μονάδες. Είναι κατά πολύ μεγαλύτερος από τον ελάχιστο αποδεκτό (8%) που απαιτεί η Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος και έτσι έχει τη δυνατότητα η τράπεζα να αναπτύξει τις δραστηριότητές της σε όλους τους τομείς κατά τα επόμενα έτη.

Ας εξετάσουμε ποια θα είναι η επίδραση του Λειτουργικού Κινδύνου με τη χρήση των δύο μεθόδων Προσέγγισης, της Προσέγγισης του Βασικού Δείκτη και της Τυποποιημένης Προσέγγισης.

Προσέγγιση Βασικού Δείκτη

Για να βρούμε την Κεφαλαιακή Απαίτηση για το Λειτουργικό Κίνδυνο, θα πρέπει να βρούμε τον Μέσο Όρο των Λειτουργικών Εσόδων της τελευταίας τριετίας και να πολλαπλασιάσουμε με τον συντελεστή του Λειτουργικού Κινδύνου που είναι 15%. Έπειτα, για να βρούμε το Λειτουργικό Κίνδυνο που είναι στοιχείο του Ενεργητικού, θα πρέπει να πολλαπλασιάσουμε τις Κεφαλαιακές Απαιτήσεις που θα βρούμε, με το 12,5.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	31/12/2005	31/12/2006	31/12/2007
Λειτουργικά Έσοδα	1768,99	2110,43	2546,27

Ανάλυση

Κεφαλαιακές Απαιτήσεις για Λειτ. Κίνδυνο= Μ.Ο. Λειτ. Εσόδων Τριετίας * 15%
 $2141,90 * 0,15 = 321,285\text{€}$

Ο Λειτουργικός Κίνδυνος με την Προσέγγιση Βασικού Δείκτη για το Σταθμισμένο Ενεργητικό είναι:

$321,285 * 12,5 = 4016,07\text{€}$

Έτσι θα έχουμε:

τα ποσά είναι σε εκατ. €

Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας 31/12/2008		
Επίδραση του Λειτουργικού Κινδύνου στην Τράπεζα		
	Χωρίς λειτουργικό κίνδυνο (Βασιλεία I)	Με λειτουργικό κίνδυνο (Βασιλεία II)
Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια	7269	7645
Σταθμισμένο Ενεργητικό	42535	47168
Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας	17,09%	16,20%

Ανάλυση

Όπως παρατηρούμε, ο Λειτουργικός Κίνδυνος επηρεάζει τον Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας και σημειώνει μείωση της τάξεως του 5,5%.

Στον υπολογισμό του κινδύνου αγοράς, δεν επήλθαν σημαντικές αλλαγές. Ειδικότερα ο Πιστωτικός Κίνδυνος του επενδυτικού χαρτοφυλακίου και ο Λειτουργικός Κίνδυνος υπολογίζονται βάσει της Τυποποιημένης Προσέγγισης.

Η Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος με αριθμό 2590/20.8.2007 αναφέρει ότι η παράλληλη χρήση της Προσέγγισης του Βασικού Δείκτη και της Τυποποιημένης Προσέγγισης δεν επιτρέπεται κατά κανόνα. Όμως η τράπεζα της Ελλάδος, μπορεί να αποδεχθεί το συνδυασμό των δύο αυτών Προσεγγίσεων μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις και με αυστηρά προσυμφωνημένο χρονοδιάγραμμα (που δε ξεπερνά τα δύο έτη) σταδιακής εφαρμογής της Τυποποιημένης Προσέγγισης.

Τυποποιημένη Προσέγγιση

Αυτή η προσέγγιση είναι παρόμοια με αυτή του Βασικού Δείκτη, είναι όμως πιο αναλυτική. Δηλαδή, αντί να πολλαπλασιάζει τα Λειτουργικά Έσοδα με τον ενιαίο συντελεστή Λειτουργικού Κινδύνου $\alpha = 15\%$, κατανέμει τα Λειτουργικά Έσοδα πρώτα σε επιχειρηματικούς τομείς και έπειτα πολλαπλασιάζει τα επιμέρους μεγέθη με τους αντίστοιχους συντελεστές.

Έτσι για να υπολογίσουμε το Λειτουργικό Κίνδυνο με την Τυποποιημένη Προσέγγιση, χρειαζόμαστε τα στοιχεία των Λειτουργικών Εσόδων ανά επιχειρηματική δραστηριότητα.

Η Εθνική Τράπεζα δημοσιοποιεί αυτά τα στοιχεία ανά επιχειρηματική δραστηριότητα και μπορούμε να τα χρησιμοποιήσουμε. Έτσι, ο υπολογισμός της Κεφαλαιακής Απαίτησης με την Τυποποιημένη Προσέγγιση θα είναι ως εξής:

Επιχειρηματική δραστηριότητα	Λειτουργικά Έσοδα			Συντελεστής Στάθμισης	Σταθμισμένα Λειτουργικά Έσοδα		
	2005	2006	2007		2005	2006	2007
Λιανική Τραπεζική (Retail Banking)	1324,23	1557,57	1950,75	* 12%	158,91	186,91	235
Επενδυτική Τραπεζική (Investment Banking)	228,15	242,90	295,08	* 18%	41,06	43,72	53,11
Διαχείριση Περιουσίας (Asset Management)	315,65	384,49	397,97	* 12%	37,88	46,14	47,75
Ασφαλιστικών Δραστηριοτήτων (Insurance Banking)	0	0	175,30	* 18%	0	0	31,55
Διεθνών Δραστηριοτήτων	8,03	(0,393)	511,86	* 18%	1,44	(0,07)	92,14
Λοιπών Δραστηριοτήτων	1768,98	2110,43	3460,77	* 18%	220,02	263,36	482,91
ΣΥΝΟΛΟ	1768,98	2110,43	3460,77		220,02	263,36	482,91

Η μέθοδος που ακολουθεί είναι όμοια με αυτή που ακολουθήσαμε στην Προσέγγιση του Βασικού Δείκτη. Δηλαδή:

Κεφαλαιακές Απαιτήσεις για Λειτ. Κίνδυνο = Μ.Ο. Λειτ. Εσόδων Τριετίας * 15%
 $322,10 * 15\% = 48,315$

Ο Λειτουργικός Κίνδυνος με την Προσέγγιση Βασικού Δείκτη για το Σταθμισμένο Ενεργητικό είναι:

$48,315 * 12,5 = 603,39$

τα ποσά είναι σε εκατ. €

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	Με Λειτουργικό Κίνδυνο (Βασιλεία II)
Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια	7645
Σταθμισμένο έναντι κινδύνων ενεργητικό	43203,39
Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας	17,69%

Ανάλυση

Όπως παρατηρούμε, με αυτή την Προσέγγιση για το Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας με Λειτουργικό Κίνδυνο σημειώνει αύξηση της τάξεως του 9,19. Αυτή η διαφορά οφείλεται στο ότι τα δημοσιοποιούμενα στοιχεία που χρησιμοποιούμε πολλαπλασιάζονται επιμέρους με τον αντίστοιχο συντελεστή.

Με τους υπολογισμούς μας αυτούς για το Λειτουργικό Κίνδυνο, επαληθεύσαμε σε μία πολύ καλή προσέγγιση τα δημοσιοποιούμενα στοιχεία από την τράπεζα για το Λειτουργικό Κίνδυνο και έτσι μπορούμε να προσδιορίσουμε με αξιοπιστία την επίδρασή του στο Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας.

Από την Τυποποιημένη Προσέγγιση μπορούμε να συμπεράνουμε ότι το μεγαλύτερο τμήμα των Λειτουργικών Εσόδων προέρχεται από τη Λιανική Τραπεζική. Αυτό σημαίνει ότι οι ελληνικές τράπεζες εστιάζονται σε εργασίες παραδοσιακής τραπεζικής με κύριο όγκο τοποθετήσεων στο Ενεργητικό σε χαρτοφυλάκιο δανείων.

Οι εργασίες Επενδυτικής Τραπεζικής είναι μικρό τμήμα των εργασιών των ελληνικών τραπεζών και τα χαρτοφυλάκια ομολόγων μικρό σχετικά τμήμα του Ενεργητικού τους.

Η μέτρησή τους όμως και η διαχείρισή τους Λειτουργικού Κινδύνου εξορθολογίζει τις διαδικασίες και προωθεί την ποιότητα και την ασφάλεια σε όλο το φάσμα λειτουργίας των τραπεζών. Γι'αυτό και οι ελληνικές τράπεζες προετοιμάστηκαν έγκαιρα προς αυτή την κατεύθυνση με ειδικά έργα αναδιοργάνωσης ειδικής μονάδας.

ΚΛΕΙΣΙΜΟ

Συνοψίζοντας, το νέο πλαίσιο εποπτείας της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων και ΕΠΕΥ (Βασιλεία II), έπειτα από μακρά περίοδο διαβούλευσης της Επιτροπής της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία με τη διεθνή τραπεζική κοινότητα οριστικοποιήθηκε, ενώ πρόσφατα κωδικοποιήθηκε ως Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην Ελλάδα οι διατάξεις της εν λόγω Κοινοτικής Οδηγίας, καθώς και των κατευθύνσεων της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Τραπεζικών Εποπτικών Αρχών (Committee of European Banking Supervisors-CEBS), αναμένεται να ενσωματωθούν μέσω νομοθετικών ρυθμίσεων και πράξεων του διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος εντός του τρέχοντος έτους.

Η προώθηση της ασφάλειας και της σταθερότητας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος, καθώς και η ενίσχυση των συνθηκών ίσου ανταγωνισμού, αποτελούν βασικούς στρατηγικούς στόχους του νέου εποπτικού πλαισίου. Επιπλέον, εντός των επιδιωκόμενων στόχων περιλαμβάνονται η ενδυνάμωση της λειτουργίας διαχείρισης των αναλαμβανόμενων κινδύνων σε όλο το εύρος των δραστηριοτήτων των πιστωτικών ιδρυμάτων (enterprise-wide risk management) και η συσχέτιση των κινδύνων αυτών με τις εποπτικές (regulatory) καθώς και με τις εσωτερικά εκτιμώμενες κεφαλαιακές απαιτήσεις (economic capital).

Αν και το νέο πλαίσιο για την κεφαλαιακή επάρκεια επιβάλλει αλλαγές στη λειτουργία και στις πρακτικές των πιστωτικών Ιδρυμάτων, δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μία ακόμη δαπανηρή και πολύπλοκη «επιβάρυνση» κανονιστικής συμμόρφωσης. Δεδομένου ότι η Βασιλεία II έχει ενσωματώσει τις βέλτιστες διεθνείς τραπεζικές πρακτικές σε αντίστοιχες εποπτικές απαιτήσεις είναι εφικτός, υπό προϋποθέσεις, ο μετασχηματισμός της κανονιστικής «επιβάρυνσης» σε πηγή πολύπλευρων επιχειρηματικών ωφελειών, με απώτερο στόχο τη δημιουργία πρόσθετης αξίας για τους μετόχους των πιστωτικών ιδρυμάτων, καθώς και την ενίσχυση της φήμης και τη βελτίωση της αντίληψης της αγοράς. Οι κυριότερες προϋποθέσεις για τη μεγιστοποίηση των παράπλευρων ωφελειών από την υλοποίηση της Βασιλείας II είναι:

1. Η υιοθέτηση όσον το δυνατόν πιο εξελιγμένων προσεγγίσεων υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι των αναλαμβανόμενων κινδύνων, γεγονός που θα απαιτήσει σημαντική βελτίωση στις τεχνολογικές υποδομές και στα πληροφοριακά συστήματα.
2. Η καλλιέργεια κουλτούρας διαχείρισης κινδύνων σε όλο το εύρος του οργανισμού και, τέλος,
3. Η ενεργότερη συμμετοχή της ανώτατης διοικητικής βαθμίδας και του διοικητικού συμβουλίου.

Είναι φανερό ότι η Βασιλεία II, επιχειρώντας να ενσωματώσει τη λειτουργία της διαχείρισης κινδύνων στη διαδικασία της λήψης των επιχειρηματικών αποφάσεων σε όλο το εύρος των δραστηριοτήτων του πιστωτικού ιδρύματος, την προωθεί στην ημερήσια διάταξη των συζητήσεων και των προβληματισμών των διοικητικών συμβουλίων, υποδηλώνοντας ότι η άσκηση τραπεζικών δραστηριοτήτων είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη διαχείριση των κινδύνων που απορρέουν από αυτές. Η επιτυχής υλοποίηση, ιδιαίτερα των πιο εξελιγμένων προσεγγίσεων υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων, προϋποθέτει ένα αποτελεσματικό πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων και κεφαλαίων, το οποίο απαιτεί την ύπαρξη αφενός ενός ισχυρού συστήματος εσωτερικού ελέγχου (συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριακών και λογιστικών συστημάτων), αφετέρου ενός σαφούς επιχειρησιακού προτύπου λειτουργίας σε επίπεδο ομίλου (group operating model).

Οι ποσοτικές και οι ποιοτικές προϋποθέσεις για την υλοποίηση του νέου εποπτικού πλαισίου οι οποίες ενδέχεται να επιφέρουν σημαντικές αλλαγές στη λειτουργία και στις στρατηγικές, των πιστωτικών ιδρυμάτων, αναπτύσσονται με κλιμακούμενη αυστηρότητα στους άξονες:

1. Της οργανωτικής διάρθρωσης και εσωτερικής διακυβέρνησης.
2. Των επιχειρηματικών πολιτικών και διαδικασιών.
3. Των πληροφοριακών συστημάτων, δεδομένων, υποδειγμάτων και μεθοδολογιών.
4. Της εξειδίκευσης των ανθρώπινων πόρων.
5. Της διαφάνειας και της γνωστοποίησης στοιχείων στην αγορά.

Η Βασιλεία II απομακρύνεται από την άποψη της προκατόχου της Βασιλεία I ότι οι εποπτικοί κανόνες πρέπει να είναι ίδιοι για όλους (one size fits all) και αναγνωρίζει

ότι όσο πιο εξελιγμένο και αποτελεσματικό είναι ένα πιστωτικό ίδρυμα στην εκτίμηση και στη διαχείριση των αναλαμβανόμενων κινδύνων, διαθέτοντας ταυτόχρονα υψηλής ποιότητας στοιχεία ενεργητικού και λειτουργίες, τόσο λιγότερο κεφάλαιο θα πρέπει να διακρατά για κάθε προϊόν ή υπηρεσία.

Επιπρόσθετα, δεν περιορίζεται στις εποπτικές κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι των κινδύνων του πυλώνα I (πιστωτικού, λειτουργικού και αγοράς), αλλά μέσω των απαιτήσεων του πυλώνα II αναμένει από τα πιστωτικά ιδρύματα να διαθέτουν ολοκληρωμένη διαδικασία αξιολόγησης της κεφαλαιακής τους επάρκειας, έναντι των λοιπών κινδύνων στους οποίους εκτίθενται (π.χ. ρευστότητας, συγκέντρωσης, στρατηγικής, φήμης, μεταβλητότητας των καθαρών επιτοκιακών εσόδων). Με αυτό τον τρόπο η Βασιλεία II ενθαρρύνει τα πιστωτικά ιδρύματα στην αξιολόγηση (ποσοτική και ποιοτική) των διαθέσιμων κεφαλαιακών πόρων, δηλαδή της ικανότητας ανάληψης κινδύνων (risk bearing capacity), σε συνδυασμό με τη διάθεση ανάληψης κινδύνου (risk appetite) και το προφίλ κινδύνου (risk profile) και κατ' ουσία στην ενεργή διαχείριση του οικονομικού τους κεφαλαίου και στην κατανομή του στις επιμέρους επιχειρηματικές δραστηριότητες, χαρτοφυλάκια ή θυγατρικές.

Από στρατηγικής άποψης το «κεφάλαιο» καθορίζει με πολλούς τρόπους οποιαδήποτε δραστηριότητα ή ενέργεια ενός πιστωτικού ιδρύματος. Για παράδειγμα, καθορίζει την ικανότητα «μόχλευσης» του πιστωτικού ιδρύματος, δηλαδή την ικανότητα να αυξάνει το ενεργητικό του και συνεπώς την κερδοφορία του (π.χ. παρέχοντας δάνεια, επενδύοντας σε εμπορεύσιμα περιουσιακά στοιχεία), να μεγεθύνεται (π.χ. εξαγορές) και να ανταμείβει τους μετόχους του (π.χ. μερίσματα, προγράμματα επαναγοράς ιδίων μετοχών). Αναμφισβήτητα, η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων (η οποία συνίσταται από το επίπεδο των κερδών και την κεφαλαιακή βάση που απαιτείται για την επίτευξη των κερδών αυτών) αποτελεί το σημαντικότερο στοιχείο για τους μετόχους ενός πιστωτικού ιδρύματος. Ταυτόχρονα συνιστά το κομβικό σημείο όπου η Βασιλεία II επηρεάζει άμεσα τη διαδικασία λήψης στρατηγικών αποφάσεων, καθορίζοντας το ελάχιστο ύψος του απασχολούμενου κεφαλαίου και συνεπώς την αποδοτικότητά του.

Επομένως, καθώς διαφοροποιείται το προφίλ ή η διάθεση ανάληψης κινδύνου μεταβάλλεται –με βάση εποπτικούς/εσωτερικούς κανόνες- το ύψος του

απασχολούμενου εποπτικού /οικονομικού κεφαλαίου, επηρεάζοντας την επιχειρησιακή συμπεριφορά του πιστωτικού ιδρύματος μέσω της αποδοτικότητας του κεφαλαίου. Η κατανομή του εποπτικού/οικονομικού κεφαλαίου αποτελεί αποφασιστικό παράγοντα διαμόρφωσης του επιχειρηματικού «μίγματος» του πιστωτικού ιδρύματος, καθώς καθιστά κάποιες επιχειρηματικές δραστηριότητες ελκυστικότερες από κάποιες άλλες. Συνεπώς, η Βασιλεία II ωθεί τα πιστωτικά ιδρύματα σε ενεργότερη διαχείριση της κεφαλαιακής τους βάσης, με αποτέλεσμα τη μεγιστοποίηση της αποδοτικότητας των ιδίων κεφαλαίων και της δημιουργίας πρόσθετης αξίας για τους μετόχους.

Η Βασιλεία II δεν επηρεάζει την αποδοτικότητα του κεφαλαίου μόνο μέσω της μεταβολής της κεφαλαιακής βάσης (δηλ. του παρονομαστή του δείκτη), αλλά και της διαφοροποίησης του/επιπέδου των κερδών (δηλ. του αριθμητή του δείκτη). Αυτό συμβαίνει καθώς η μεταβολή του προφίλ ή της διάθεσης ανάληψης κινδύνου επηρεάζει τόσο τις μη αναμενόμενες ζημιές, οι οποίες καλύπτονται από το κεφάλαιο (εποπτικό ή οικονομικό), όσο και τις αναμενόμενες ζημιές (πιστωτικού και λειτουργικού κινδύνου), οι οποίες συνήθως καλύπτονται με το σχηματισμό προβλέψεων και έχουν άμεση επίπτωση στα κέρδη.

Επομένως, μέσω της κατανομής του εποπτικού/οικονομικού κεφαλαίου για την κάλυψη των μη αναμενόμενων ζημιών (κίνδυνος ανάληψης τραπεζικών δραστηριοτήτων) και της προσαρμογής των κερδών για την κάλυψη των αναμενόμενων ζημιών σε σχέση με τις προβλέψεις (κόστος ανάληψης τραπεζικών δραστηριοτήτων), καθίσταται ευκολότερη η σύγκριση μεταξύ διαφορετικών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, χαρτοφυλακίων ή προϊόντων και συνεπακόλουθα η ανακατανομή του κεφαλαίου, όπου η σταθμισμένη, ανάλογα με τον κίνδυνο, αποδοτικότητα είναι υψηλότερη.

Συνεπώς, σε στρατηγικό επίπεδο τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει κατά την κατάρτιση των επιχειρησιακών τους σχεδίων, στρατηγικών και προϋπολογισμών να συνεκτιμούν και να προϋπολογίζουν όχι μόνο τη μεγέθυνση των στοιχείων του ενεργητικού (volume growth) και τα αντίστοιχα περιθώρια κέρδους, αλλά και τη μεταβολή του αντίστοιχου εποπτικού/οικονομικού κεφαλαίου και των αναμενόμενων ζημιών που απαιτούνται για να υποστηρίξουν την αύξηση των στοιχείων ενεργητικού

και να «παράγουν» την αντίστοιχη κερδοφορία. Η Βασιλεία II αναμένεται να ωθήσει τα πιστωτικά ιδρύματα στην υλοποίηση προγραμμάτων μακροπρόθεσμου σχεδιασμού των κεφαλαιακών αναγκών τους και στη χρήση της σταθμισμένης, ανάλογα με τον κίνδυνο, αποδοτικότητας του εποπτικού/οικονομικού κεφαλαίου ως βασικού εργαλείου λήψης στρατηγικών αποφάσεων (π.χ. κατανομή κεφαλαίου σε επιχειρηματικές δραστηριότητες θυγατρικές, εξαγορές, σύστημα ανταποδοτικότητας/bonus).

Σε τακτικό επίπεδο η Βασιλεία II αναμένεται να επιφέρει σημαντικές αλλαγές και ωφέλειες για τα πιστωτικά ιδρύματα που θα υιοθετήσουν τις πιο εξελιγμένες προσεγγίσεις υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων και διαχείρισης κινδύνων. Συνοπτικά, η δημιουργία πρόσθετης αξίας για τον μέτοχο μπορεί να επιτευχθεί μέσω αύξησης της κερδοφορίας ή μείωσης του λειτουργικού κόστους από:

1. Τον περιορισμό των ζημιών από πιστωτικό κίνδυνο μέσω:

1.1. Της ενίσχυσης της πειθαρχίας και της αποτελεσματικότητας στις διαδικασίες και πολιτικές πιστοδοτήσεων, ανακτήσεων και διαγραφών επισφαλών απαιτήσεων.

1.2. Της δυνατότητας εντοπισμού και διαχωρισμού των δανειοληπτών και μορφών δανειοδότησης ανάλογα με τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο με βάση τα εσωτερικά συστήματα διαβάθμισης πιστωτικού κινδύνου. Απώτερος στόχος είναι η προσέλκυση των καλύτερων πελατών (cherry picking) και η κατάλληλη δόμηση της μορφής πιστοδότησης βελτιστοποιώντας την πιθανότητα αποπληρωμής, μέσω της χρήσης τεχνικών μείωσης πιστωτικού κινδύνου (π.χ. εξασφαλίσεις εγγυήσεις, συμφωνίες συμψηφισμού).

2. Τη βελτίωση της πολιτικής και διαδικασίας σχηματισμού προβλέψεων για επισφαλή δάνεια. Η ορθή πληροφόρηση σχετικά με τα στοιχεία κινδύνου τόσο σε επίπεδο αντισυμβαλλόμενου όσο και απαίτησης (δανείου) παρέχουν στη διοίκηση του πιστωτικού ιδρύματος μια σαφή εικόνα των πιο αποδοτικών δανείων ή χαρτοφυλακίων. Οι παράμετροι κινδύνου (πιθανότητα αθέτησης, ζημιά και έκθεση σε περίπτωση αθέτησης) στα πλαίσια της Βασιλείας II μπορούν να χρησιμοποιηθούν, με κατάλληλες προσαρμογές, στο σχηματισμό προβλέψεων σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης.

3. Τη βελτίωση της τιμολόγησης ενσωματώνοντας τις παραμέτρους Κινδύνου (risk adjusted pricing). Οι αυξημένες δυνατότητες εντοπισμού και διαχωρισμού των δανειοληπτών και μορφών δανειοδότησης, ανάλογα με τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο μπορούν να υποστηρίξουν μια διαφοροποιημένη τιμολογιακή πολιτική (επιβραβεύοντας τους συνεπείς πελάτες με χαμηλότερο επιτόκιο). Η εν λόγω πολιτική παρέχει τη δυνατότητα έγκαιρου εντοπισμού ελκυστικών πηγών εσόδων και επιτρέπει στις πιστοδοτικές μονάδες να αποδείξουν στον πελάτη και στη διοίκηση του πιστωτικού ιδρύματος ότι το παρεχόμενο επιτόκιο του δανείου είναι λογικό λαμβάνοντας υπόψη τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο.

4. Τον περιορισμό των λειτουργικών ζημιών ή/και του λειτουργικού κόστους μέσω:

4.1. Της δομημένης τακτικής καταγραφής (δημιουργία βάσης δεδομένων λειτουργικού κινδύνου) και ανάλυσης των στοιχείων ζημιών.

4.2. Της ανάπτυξης ενός πλαισίου διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου δομημένου και εστιασμένου στις διαδικασίες με χρήση εξειδικευμένων εργαλείων/μεθοδολογιών [(π.χ. περιοδικών αυτοαξιολογήσεων κινδύνων και ελέγχων (Risk Control Self Assessment RCSA), Βασικών Δεικτών Κινδύνου (Key Risk Indicators-KRIs)]. Τα εν λόγω εργαλεία θα διαθέτουν ικανότητα πρόβλεψης ενδεχόμενων γεγονότων και πιθανών ζημιών και θα αποτελούν ένα σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης (early warning system) για ανάληψη συγκεκριμένων δράσεων. Η πληροφόρηση από ένα πλαίσιο διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου, το οποίο αποτελεί ταυτόχρονα και σύστημα ελέγχου με δυνατότητα μετεξέλιξης σε σύστημα διαχείρισης ολικής ποιότητας (total quality management), θα οδηγήσει στη βελτίωση και στον ανασχεδιασμό των υφιστάμενων διαδικασιών και συνεπώς θα συμβάλλει στην ενίσχυση της λειτουργικής αποτελεσματικότητας και στη μείωση του λειτουργικού κόστους.

Σχετικά με τις προτάσεις δημοσιοποίησης στοιχείων στην αγορά (πυλώνας III), επισημαίνεται ότι η μεγαλύτερη διαφάνεια αποτελεί αναμφισβήτητα επιθυμία των εποπτικών αρχών των επενδυτών, των αναλυτών και των οίκων αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας. Ωστόσο, σε περίπτωση που η αγορά δεν είναι σε θέση να κατανοήσει πλήρως τα πολύπλοκα δημοσιοποιημένα στοιχεία διαχείρισης κινδύνων

και κεφαλαιακής επάρκειας, ενδέχεται να επέλθει σύγχυση και μεγαλύτερη μεταβλητότητα στις τιμές των μετοχών και των ομολόγων των πιστωτικών ιδρυμάτων. Για παράδειγμα, ενδέχεται να υπάρξει σύγχυση μεταξύ των εννοιών της αναμενόμενης ζημιάς σε σχέση με τις προβλέψεις ή του δείκτη αθέτησης υποχρέωσης (default ratio) σε σχέση με το δείκτη μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPL ratio). Τα πιστωτικά Ιδρύματα θα πρέπει να αναπτύξουν μια αποτελεσματική πολιτική δημοσιοποίησης στοιχείων στην αγορά, καθώς και να «εκπαιδεύσουν» και να ενημερώνουν σε τακτά χρονικά διαστήματα τους αναλυτές, τους επενδυτές και τους οίκους αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας σε στρατηγικά θέματα διαχείρισης κινδύνων και κεφαλαίων.

Η επιτυχής υλοποίηση της Βασιλείας II στις θυγατρικές των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων στη νοτιοανατολική Ευρώπη, αφενός θα αποτελέσει εχέγγυο για την ασφαλή επέκτασή τους στην περιοχή, μέσω της ενίσχυσης της λειτουργίας διαχείρισης κινδύνων και αφετέρου θα εναρμονίσει οργανωτικές δομές, πολιτικές, διαδικασίες και πληροφοριακά συστήματα, επηρεάζοντας καταλυτικά το επιχειρησιακό πρότυπο λειτουργίας των ελληνικών ομίλων (group operating model). Συνολικά, το νέο εποπτικό πλαίσιο της κεφαλαιακής επάρκειας οδηγεί σε μια πρωτοφανή εποπτική αλλαγή, η οποία αναμένεται να επιφέρει πολλαπλές επιπτώσεις σε όλες τις πτυχές της δραστηριότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων, τις σχέσεις με τους μετόχους και τους πελάτες τους. Ίσως η Βασιλεία II να αποτελέσει μια «επανάσταση» στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα, φέρνοντας ωστόσο το μανδύα της κανονιστικής συμμόρφωσης.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

ΠΡΑΞΗ ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΑΡΙΘΜ. 2590/20.8.2007

ΘΕΜΑ: Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις των Πιστωτικών Ιδρυμάτων για το Λειτουργικό Κίνδυνο

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ της ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, αφού έλαβε υπόψη:

- α) τις διατάξεις του Καταστατικού της Τράπεζας της Ελλάδος και ειδικότερα το άρθρο 55^Α αυτού, όπως ισχύει,
- β) τις διατάξεις του Ν. 3601/2007 «Ανάληψη και άσκηση δραστηριοτήτων από τα πιστωτικά ιδρύματα, επάρκεια ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και λοιπές διατάξεις», και ειδικότερα τα άρθρα 25 και 27 αυτού,
- γ) τις διατάξεις του άρθρου 3 παρ. 2 του Ν. 3487/2006, σύμφωνα με τις οποίες επεκτείνεται στο σύνολο των πιστωτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν ως ανώνυμες εταιρείες η υποχρέωση κατάρτισης οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (ΔΛΠ/ΔΠΧΠ),
- δ) την Οδηγία 2006/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων, και ειδικότερα τα άρθρα 102 έως 105, 152, 155 και το Παράρτημα Χ αυτής,
- ε) τις σχετικές με την εφαρμογή του Ν. 3601/2007 αποφάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος (ΠΔ/ΤΕ 2587/20.8.2007, 2588/20.8.2007 και 2589/20.8.2007),
- στ) την ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006, όπως ισχύει, σχετικά με το πλαίσιο αρχών λειτουργίας και κριτηρίων αξιολόγησης της οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και τις σχετικές αρμοδιότητες των διοικητικών τους οργάνων,
- ζ) τις κατευθυντήριες οδηγίες της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας (Committee of European Banking Supervisors) σχετικά με την εφαρμογή, επικύρωση και αξιολόγηση των Εξελιγμένων Προσεγγίσεων και της Προσέγγισης των Εσωτερικών Διαβαθμίσεων (GL10/4.4.2006 Guidelines on the implementation, validation and assessment of Advanced Measurement (AMA) and Internal Ratings Based (IRB) Approaches),

Α Π Ο Φ Α Σ Ι Σ Ε

να καθορίσει τα ακόλουθα, σχετικά με τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου, όπως αυτός ορίζεται στην παρ. 12 του άρθρου 2 του Ν. 3601/2007 από τα πιστωτικά ιδρύματα:

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ
ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

1. Τα πιστωτικά ιδρύματα μπορούν να υπολογίζουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του λειτουργικού κινδύνου:

- α.** με την Προσέγγιση του Βασικού Δείκτη (Κεφάλαιο Α της παρούσας Πράξης),
- β.** με την Τυποποιημένη Προσέγγιση, μετά από σύμφωνη γνώμη της Τράπεζας της Ελλάδος (Κεφάλαιο Β),
- γ.** με Εξελιγμένες Προσεγγίσεις Μέτρησης, κατόπιν άδειας της Τράπεζας της Ελλάδος (Κεφάλαιο Γ).

2. Η προσέγγιση που επιλέγεται κατά την παρ. 1, θα εφαρμόζεται τόσο σε ατομική όσο και σε ενοποιημένη βάση, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Ν. 3601/2007, καλύπτοντας όλους τους σχετικούς επιχειρηματικούς τομείς του πιστωτικού ιδρύματος και του Ομίλου. Η προσέγγιση που επιλέγεται θα πρέπει να είναι ανάλογη με την πολυπλοκότητα και το μέγεθος των κινδύνων που αναλαμβάνει το πιστωτικό ίδρυμα.

3. Τα πιστωτικά ιδρύματα τα οποία, χρησιμοποιούν την Τυποποιημένη Προσέγγιση ή τις Εξελιγμένες Προσεγγίσεις Μέτρησης δεν επιτρέπεται να επανέλθουν στη χρήση απλούστερης προσέγγισης. Σε ειδικές περιπτώσεις, και μετά την υποβολή τεκμηριωμένου αιτήματος, η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί να χορηγήσει άδεια επιστροφής σε λιγότερο εξελιγμένη προσέγγιση εφόσον υφίστανται αποδεδειγμένα σημαντικοί λόγοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α - Προσέγγιση του Βασικού Δείκτη

1. Με την Προσέγγιση του Βασικού Δείκτη οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του λειτουργικού κινδύνου ανέρχονται στο 15% του Σχετικού Δείκτη Εισοδήματος, όπως αυτός ορίζεται παρακάτω.

Σχετικός Δείκτης Εισοδήματος

2. α. Ο Σχετικός Δείκτης Εισοδήματος ορίζεται ως ο μέσος όρος των τριών (3) τελευταίων ετών, πριν την ημερομηνία αναφοράς, των Ακαθάριστων Λειτουργικών Εσόδων, όπως αυτά αναλύονται στους Πίνακες Α και Β του Παραρτήματος Ι. Ο τριετής μέσος όρος υπολογίζεται με βάση τις τελευταίες τρεις δωδεκάμηνες παρατηρήσεις στο τέλος της κάθε διαχειριστικής χρήσης.

β. Ο Σχετικός Δείκτης Εισοδήματος υπολογίζεται ως το άθροισμα των ετήσιων παρατηρήσεων, για τις οποίες υπάρχουν θετικά μεγέθη διαιρούμενο με τον αριθμό των θετικών μεγεθών. Επομένως εάν για κάποια παρατήρηση τα Ακαθάριστα Λειτουργικά Έσοδα είναι αρνητικά ή μηδενικά, το μέγεθος αυτό δεν θα λαμβάνεται υπόψη στον υπολογισμό του μέσου όρου.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

3. Τα Ακαθάριστα Λειτουργικά Έσοδα υπολογίζονται ως το αλγεβρικό άθροισμα των στοιχείων του λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσης, που παρουσιάζονται στο Παράρτημα Ι, με το ανάλογο πρόσημο. Ανάλογα με το λογιστικό σχέδιο που ακολουθούν τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να εφαρμόσουν και τον αντίστοιχο ορισμό, όπως περιγράφεται στο Παράρτημα Ι (Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα – Πίνακας Α, Εθνικό Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών – Πίνακας Β).

4. Τα στοιχεία, που αποτελούν τα Ακαθάριστα Λειτουργικά Έσοδα προσαρμόζονται, εφόσον απαιτείται, ως εξής:

α. Τα Ακαθάριστα Λειτουργικά Έσοδα υπολογίζονται πριν την αφαίρεση των προβλέψεων (γενικών και ειδικών) και των λειτουργικών εξόδων.

β. Τα λειτουργικά έξοδα περιλαμβάνουν τα έξοδα εξωτερικής ανάθεσης υπηρεσιών (outsourcing), σε επιχειρήσεις που δεν είναι μητρικές ή θυγατρικές του πιστωτικού ιδρύματος, ούτε θυγατρικές επιχείρησης της οποίας είναι θυγατρική και το πιστωτικό ίδρυμα. Τα έξοδα για την εξωτερική ανάθεση υπηρεσιών επιτρέπεται να μειώνουν τα Ακαθάριστα Λειτουργικά Έσοδα, αν καταβάλλονται σε επιχειρήσεις που εποπτεύονται ισοδυνάμως με πιστωτικά ιδρύματα.

γ. Δεν λαμβάνονται υπόψη:

- i.** τα πραγματοποιηθέντα κέρδη / ζημιές από την πώληση στοιχείων που δεν ανήκουν στο εποπτικό χαρτοφυλάκιο συναλλαγών,
- ii.** τα έκτακτα ή μη επαναλαμβανόμενα έσοδα,
- iii.** τα έσοδα από ασφαλιστικές εργασίες.

δ. Όταν οι αναπροσαρμογές της αξίας των στοιχείων του χαρτοφυλακίου συναλλαγών καταχωρούνται στα αποτελέσματα χρήσης, τότε οι αναπροσαρμογές αυτές θα μπορούν να συμπεριληφθούν στον υπολογισμό του Δείκτη. Οι διαφορές από την αναπροσαρμογή της αξίας στην αγοραία τιμή των τίτλων που δεν περιλαμβάνονται στις «Συμμετοχές σε συγγενείς και θυγατρικές επιχειρήσεις» και οι οποίες καταχωρούνται στα αποτελέσματα χρήσης, θα πρέπει να συμπεριληφθούν στον υπολογισμό.

5. Στην περίπτωση κατά την οποία μία επιχείρηση υπόκειται σε λογιστικό πλαίσιο διαφορετικό από αυτό των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων ή του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου Τραπεζών, θα πρέπει να γίνεται ο υπολογισμός του Σχετικού Δείκτη Εισοδήματος βάσει των στοιχείων που αντανακλούν καλύτερα τον ορισμό των Ακαθάριστων Λειτουργικών Εσόδων, όπως αυτά παρουσιάζονται στον Πίνακα Β του Παραρτήματος Ι. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση Ομίλων των οποίων η μητρική είναι Χρηματοδοτική Εταιρεία Συμμετοχών, όπως ορίζεται στο άρθρο 33 του Ν. 3601/2007, καθώς ο Σχετικός Δείκτης Εισοδήματος υπολογίζεται βάσει της ενοποιημένης οικονομικής κατάστασης της εν λόγω εταιρείας.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β - Τυποποιημένη Προσέγγιση

1. Για την υιοθέτηση της Τυποποιημένης Προσέγγισης, τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να παρέχουν στην Τράπεζα της Ελλάδος βεβαίωση και τα απαιτούμενα στοιχεία που τεκμηριώνουν ότι πληρούν όλα τα κριτήρια και τις προϋποθέσεις για την εφαρμογή της προσέγγισης, όπως προβλέπονται στο παρόν Κεφάλαιο.

2. Υπολογισμός Κεφαλαιακής Απαιτήσης

α. Τα πιστωτικά ιδρύματα κατανέμουν τις δραστηριότητές τους στις κατηγορίες επιχειρηματικών δραστηριοτήτων που παρατίθενται στον Πίνακα 1. Με την επιφύλαξη της υποπαρ. γ παρακάτω, οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι λειτουργικού κινδύνου για κάθε επιχειρηματική δραστηριότητα, ισούνται με τον μέσο όρο των τριών (3) τελευταίων ετών, των Ακαθάριστων Λειτουργικών Εσόδων σταθμισμένων με τους συντελεστές που παρατίθενται στον Πίνακα 1.

β. Με την επιφύλαξη της παρ. 4 περί «Εναλλακτικής Τυποποιημένης Προσέγγισης», ως Σχετικός Δείκτης Εισοδήματος ορίζονται τα Ακαθάριστα Λειτουργικά Έσοδα κατά κατηγορία επιχειρηματικής δραστηριότητας ανά έτος, τα οποία υπολογίζονται κατ' αναλογία με τα προβλεπόμενα για την Προσέγγιση του Βασικού Δείκτη (Πίνακας Α ή Β του Παραρτήματος Ι) του Κεφαλαίου Α. Ο τριετής μέσος όρος υπολογίζεται με βάση τις τελευταίες τρεις δωδεκάμηνες παρατηρήσεις στο τέλος της διαχειριστικής χρήσης. Εάν δεν υπάρχουν διαθέσιμα ελεγμένα στοιχεία, μπορούν να χρησιμοποιούνται τεκμηριωμένες εκτιμήσεις του πιστωτικού ιδρύματος, οι οποίες θα πρέπει να υποστηρίζονται επαρκώς από τα λογιστικά του στοιχεία, στοιχεία κόστους, κλπ.

γ. i Τυχόν αρνητικά Ακαθάριστα Λειτουργικά Έσοδα από μία ή περισσότερες επιχειρηματικές δραστηριότητες, κατ' έτος, μπορούν να καταλογισθούν στο σύνολο των Ακαθάριστων Λειτουργικών Εσόδων.

ii. Εάν, όμως, η αθροισμένη κεφαλαιακή απαίτηση όλων των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων εντός ενός δεδομένου έτους είναι αρνητική, τότε για τον υπολογισμό του μέσου όρου αυτή λαμβάνεται υπόψη στον αριθμητή με μηδενική αξία.

δ. Παράδειγμα του υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων με βάση την Τυποποιημένη Προσέγγιση εμφανίζεται στο Παράρτημα ΙΙ.

Πίνακας 1: ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ

Κατηγορία Επιχειρηματικής Δραστηριότητας	Δραστηριότητες ανά κατηγορία	Συντελεστής
Υπηρεσίες προς Επιχειρήσεις (Corporate Finance)	Αναδοχή ή /και τοποθέτηση χρηματοπιστωτικών μέσων (με ανάληψη του κινδύνου αγοράς) Υπηρεσίες συνδεδεμένες με την αναδοχή Υπηρεσίες επενδυτικών συμβουλών	18%

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

	<p>Υπηρεσίες συμβουλών σε επιχειρήσεις για θέματα κεφαλαιακής διάρθρωσης, βιομηχανικής στρατηγικής και συναφή θέματα, συγχωνεύσεων και εξαγορών επιχειρήσεων</p> <p>Έρευνα επενδύσεων και χρηματοοικονομική ανάλυση, καθώς και κάθε άλλη μορφή γενικών συστάσεων σχετικά με συναλλαγές σε χρηματοπιστωτικά μέσα</p>	
<p>Διαπραγμάτευση και πωλήσεις χρηματοπιστωτικών μέσων (Trading and Sales)</p>	<p>Εκτέλεση εντολών για λογαριασμό πελατών</p> <p>Λήψη και διαβίβαση εντολών σχετικών με ένα ή περισσότερα χρηματοπιστωτικά μέσα</p> <p>Τοποθέτηση χρηματοπιστωτικών μέσων (χωρίς ανάληψη κινδύνου αγοράς)</p> <p>Εκμετάλλευση πολυμερών συστημάτων διαπραγμάτευσης τίτλων</p> <p>Διαπραγμάτευση για ίδιο λογαριασμό</p> <p>Διαμεσολάβηση στις διατραπεζικές χρηματαγορές</p>	18%
<p>Λιανική τραπεζική (Retail Banking) (Δραστηριότητες με φυσικά πρόσωπα ή με μικρομεσαίες επιχειρήσεις που ικανοποιούν τα κριτήρια για την υπαγωγή στην κλάση των ανοιγμάτων λιανικής τραπεζικής, όπως αναφέρονται στην ΠΔ/ΤΕ 2588/20.8.2007 περί Τυποποιημένης Προσέγγισης – Τμήμα Β, παρ. 4)</p>	<p>Αποδοχή καταθέσεων και άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων</p> <p>Χορηγήσεις</p> <p>Χρηματοδοτική μίσθωση</p> <p>Εγγυήσεις και αναλήψεις υποχρεώσεων</p>	12%
<p>Εμπορική τραπεζική (Commercial Banking)</p>	<p>Αποδοχή καταθέσεων και άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων</p> <p>Χορηγήσεις</p> <p>Χρηματοδοτική μίσθωση</p> <p>Εγγυήσεις και αναλήψεις υποχρεώσεων</p>	15%
<p>Διενέργεια και διακανονισμός πληρωμών (Payment & Settlement)</p>	<p>Πράξεις διενέργειας πληρωμών περιλαμβανομένης της μεταφοράς κεφαλαίων</p> <p>Έκδοση και διαχείριση μέσων πληρωμής</p>	18%

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

Υπηρεσίες φύλαξης και διαχείρισης (Agency Services)	Υπηρεσίες φύλαξης και διαχείρισης χρηματοπιστωτικών μέσων για λογαριασμό πελατών, περιλαμβανομένης της θεματοφυλακής και συναφών υπηρεσιών όπως η διαχείριση διαθεσίμων / εξασφαλίσεων	15%
Διαχείριση περιουσιακών στοιχείων (Asset Management)	Διαχείριση χαρτοφυλακίου Διαχείριση Οργανισμών Συλλογικών Επενδύσεων (ΟΣΕ) Άλλες μορφές διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων	12%
Υπηρεσίες διαμεσολάβησης σε πελάτες λιανικής (Retail Brokerage) (Δραστηριότητες με φυσικά πρόσωπα ή με μικρομεσαίες επιχειρήσεις που ικανοποιούν τα κριτήρια για την υπαγωγή στην κλάση των ανοιγμάτων λιανικής τραπεζικής, όπως αναφέρονται στην ΠΔ/ΤΕ 2588/20.8.2007 περί Τυποποιημένης Προσέγγισης – Τμήμα Β, παρ. 4)	Λήψη και διαβίβαση εντολών σχετικών με ένα ή περισσότερα χρηματοπιστωτικά μέσα Τοποθέτηση χρηματοπιστωτικών μέσων (χωρίς ανάληψη κινδύνου) Εκτέλεση εντολών για λογαριασμό πελατών	12%

3. Ταξινόμηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων

- α.** Τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται να αναπτύξουν και να τεκμηριώσουν γραπτώς συγκεκριμένες πολιτικές και κριτήρια για την ταξινόμηση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων τους στις αντίστοιχες κατηγορίες. Τα κριτήρια αντιστοίχισης πρέπει να αναθεωρούνται και να προσαρμόζονται σε συνάρτηση με την εξέλιξη και τις μεταβολές των δραστηριοτήτων και των κινδύνων.
- β.** Η ταξινόμηση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, πρέπει να πληροί τα ακόλουθα κριτήρια:
- i. Όλες οι λειτουργίες ενός πιστωτικού ιδρύματος θα πρέπει να αντιστοιχίζονται σε κάποια από τις προκαθορισμένες κατηγορίες επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, χωρίς επικαλύψεις.
 - ii. Οι δραστηριότητες που δεν εμπίπτουν σε κάποια από τις προκαθορισμένες κατηγορίες, αλλά αποτελούν υποστηρικτικές λειτουργίες (ancillary functions)

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

σε κάποια από τις βασικές δραστηριότητες θα ταξινομούνται στην κατηγορία δραστηριότητας που υποστηρίζουν.

- iii. Αν οι εν λόγω δραστηριότητες έχουν υποστηρικτικό χαρακτήρα για περισσότερες της μίας κατηγορίες επιχειρηματικής δραστηριότητας, θα πρέπει να προσδιορίζονται από τα πιστωτικά ιδρύματα αντικειμενικά κριτήρια κατηγοριοποίησής τους.
- iv. Σε περίπτωση που δεν είναι εφικτή η ταξινόμηση μιας λειτουργίας σε κάποια κατηγορία, τότε αυτή θα λαμβάνει τον υψηλότερο συντελεστή (18%). Τον ίδιο συντελεστή θα λαμβάνουν και οι τυχόν υποστηρικτικές σε αυτή λειτουργίες.
- v. Τα πιστωτικά ιδρύματα μπορούν να χρησιμοποιούν τις δικές τους μεθοδολογίες εσωτερικής τιμολόγησης για την κατανομή των εσόδων ανά τομέα δραστηριότητας. Τα κόστη που συνδέονται με μία επιχειρηματική δραστηριότητα αλλά καταλογίζονται σε άλλη, μπορούν να αντιστοιχίζονται εκ νέου με την αντίστοιχη δραστηριότητα, για παράδειγμα με τη χρήση μεγεθών που προκύπτουν από τιμές εσωτερικής μεταφοράς (transfer pricing).
- vi. Η ταξινόμηση των δραστηριοτήτων πρέπει να είναι συμβατή με τους ορισμούς των δραστηριοτήτων που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου και του κινδύνου αγοράς.
- vii. Η διοίκηση του πιστωτικού ιδρύματος είναι υπεύθυνη για τη διαμόρφωση πολιτικής αντιστοίχισης των Σχετικών Δεικτών και των τομέων δραστηριότητας.
- viii. Η διαδικασία αντιστοίχισης θα πρέπει να υπόκειται σε ανεξάρτητη επανεξέταση, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006, όπως εκάστοτε ισχύει, και ιδίως τις διατάξεις που αφορούν τα κριτήρια ανεξαρτησίας και αποτελεσματικότητας.

4. Εναλλακτική Τυποποιημένη Προσέγγιση

- a. Στο πλαίσιο της Τυποποιημένης Προσέγγισης και κατόπιν έγκρισης της Τράπεζας της Ελλάδος, τα πιστωτικά ιδρύματα μπορούν να κάνουν χρήση Εναλλακτικού Σχετικού Δείκτη για τις επιχειρηματικές δραστηριότητες της λιανικής τραπεζικής και της εμπορικής τραπεζικής, εφόσον, πέραν των γενικών, τηρούνται οι εξής προϋποθέσεις :
 - i. Το πιστωτικό ίδρυμα πρέπει να δραστηριοποιείται σημαντικά στη λιανική ή και την εμπορική τραπεζική, από τις οποίες προέρχεται τουλάχιστον το 90% του τριετούς μέσου όρου των ακαθάριστων λειτουργικών εσόδων. Στην περίπτωση που αυτός ο τριετής μέσος όρος μειωθεί κάτω από το 90% για κάποιο έτος, τότε, και για μόνο για αυτό το έτος, η Τράπεζα της Ελλάδος δύναται να επιτρέψει στο πιστωτικό ίδρυμα να εξακολουθήσει να χρησιμοποιεί τον Εναλλακτικό Σχετικό Δείκτη, με την προϋπόθεση ότι αυτό θα παρουσιάσει

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

στοιχεία ότι δεν έχει αλλάξει προσανατολισμό ως προς τη σύσταση του χαρτοφυλακίου του και ότι αυτή η πτώση είναι καθαρά συγκυριακή.

- ii. Το πιστωτικό ίδρυμα πρέπει να έχει επαρκή στοιχεία που να τεκμηριώνουν κατά την κρίση της Τράπεζας της Ελλάδος ότι ένα σημαντικό ποσοστό των δραστηριοτήτων λιανικής ή και εμπορικής τραπεζικής αποτελείται από δάνεια που σχετίζονται με υψηλή πιθανότητα αθέτησης, καθώς και ότι η Εναλλακτική Τυποποιημένη Προσέγγιση παρέχει ένα πιο βελτιωμένο τρόπο αξιολόγησης του λειτουργικού κινδύνου. Τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να παρουσιάζουν τις πιθανότητες αθέτησης που υπολογίζουν για αυτές τις κατηγορίες επιχειρηματικής δραστηριότητας. Ως υψηλή πιθανότητα αθέτησης θεωρείται η υπερβαίνουσα το 3,5% ενώ ως σημαντικό ποσοστό θεωρείται το υπερβαίνον το 15% του χαρτοφυλακίου λιανικής ή και εμπορικής τραπεζικής. Στην περίπτωση που το πιστωτικό ίδρυμα δεν υπολογίζει πιθανότητες αθέτησης θα πρέπει να είναι σε θέση να αποδεικνύει την υψηλή πιθανότητα αθέτησης των δανείων του με άλλους τρόπους.
 - iii. Τα παραπάνω κριτήρια για την χρήση της Εναλλακτικής Τυποποιημένης Προσέγγισης θα πρέπει να πληρούνται σε ενοποιημένη βάση. Πιο συγκεκριμένα, αν κάποιο πιστωτικό ίδρυμα πληροί τις προϋποθέσεις σε ενοποιημένη βάση θα μπορεί να εφαρμόζει την συγκεκριμένη προσέγγιση και σε ατομική βάση ακόμη και αν δεν πληρούνται τα κριτήρια σε απόλυτο βαθμό. Τα πιστωτικά ιδρύματα που πληρούν τις προϋποθέσεις σε ατομική βάση, αλλά όχι σε ενοποιημένη, δεν μπορούν να εφαρμόσουν την εν λόγω προσέγγιση σε ενοποιημένη βάση, σε καμία περίπτωση.
- β. Ο Εναλλακτικός Σχετικός Δείκτης είναι ο τριετής μέσος όρος του συνολικού ονομαστικού ποσού των απαιτήσεων πελατών πολλαπλασιασμένος επί 0,035. Για τις επιχειρηματικές δραστηριότητες της λιανικής και εμπορικής τραπεζικής ως «απαιτήσεις πελατών» νοείται το σύνολο των ποσών που έχουν αναληφθεί και είναι κατηγοριοποιημένα στα αντίστοιχα χαρτοφυλάκια. Στις δραστηριότητες εμπορικής τραπεζικής, συμπεριλαμβάνονται και οι τίτλοι που δεν ανήκουν στο εποπτικό χαρτοφυλάκιο συναλλαγών με την αξία ισολογισμού.

5. Απαιτούμενα ποιοτικά κριτήρια για την υιοθέτηση της Τυποποιημένης Προσέγγισης

Τα πιστωτικά ιδρύματα που χρησιμοποιούν την Τυποποιημένη Προσέγγιση οφείλουν να τηρούν τα ακόλουθα κριτήρια, επιπλέον των γενικών προτύπων διαχείρισης κινδύνων του Άρθρου 26 του Ν. 3601/2007, όπως έχουν εξειδικευτεί με την ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006, όπως εκάστοτε ισχύει. Η Τράπεζα της Ελλάδος θα αξιολογεί σε κάθε περίπτωση την τήρηση των ελαχίστων αυτών προϋποθέσεων, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις, με γνώμονα το μέγεθος και την κλίμακα των δραστηριοτήτων του πιστωτικού ιδρύματος και την αρχή της αναλογικότητας:

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

- α.** Τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να διαθέτουν ξεχωριστή και επαρκώς στελεχωμένη μονάδα διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου εντός της Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνων του πιστωτικού ιδρύματος.
- β.** Τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να διαθέτουν ένα τεκμηριωμένο και επαρκές σύστημα για την εκτίμηση και τη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου, με σαφή κατανομή των σχετικών αρμοδιοτήτων που θα καλύπτει τουλάχιστον την αναγνώριση, αξιολόγηση, παρακολούθηση, έλεγχο και μείωση του λειτουργικού κινδύνου, τη συλλογή δεδομένων ζημιών και τις αναφορές, όπως αναλυτικά αναφέρεται στην υποπαρ. στ, παρακάτω.
- γ.** Τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να διαθέτουν διαδικασίες συστηματικής παρακολούθησης των δεδομένων που σχετίζονται με το λειτουργικό κίνδυνο, συμπεριλαμβανομένης της καταχώρησης των ζημιών που υπέστη το πιστωτικό ίδρυμα σε Βάση Δεδομένων. Ειδικότερα:
- i.** Το ελάχιστο ύψος ζημιών που θα πρέπει να καταγράφεται θα πρέπει να είναι €1.000 γενικά και €500 για τις συνεταιριστικές τράπεζες που δεν έχουν άδεια πανελληνίας ή ισοδύναμης εμβέλειας. Η Τράπεζα της Ελλάδος δύναται να επιτρέψει την κατά περίπτωση αναπροσαρμογή του ορίου με βάση το κριτήριο της αναλογικότητας και της σχέσης κόστους οφέλους όσον αφορά την αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα της διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου.
- ii.** Η Βάση Δεδομένων ζημιών από γεγονότα λειτουργικού κινδύνου θα πρέπει να περιέχει στοιχεία τουλάχιστον ενός (1) έτους, προκειμένου να επιτραπεί η χρήση της Τυποποιημένης Προσέγγισης. Η Τράπεζα της Ελλάδος δύναται κατά περίπτωση, να συμφωνήσει για την χρήση της Τυποποιημένης Προσέγγισης, από πιστωτικά ιδρύματα που διαθέτουν Βάση Δεδομένων ζημιών από γεγονότα λειτουργικού κινδύνου με στοιχεία κάτω του έτους, εφόσον τεκμηριώνεται ικανοποιητικά, κατά την κρίση της, η επάρκεια και η σωστή χρησιμοποίηση της εν λόγω Βάσης Δεδομένων.
- iii.** Η καταγραφή των γεγονότων λειτουργικού κινδύνου θα πρέπει να είναι συμβατή με τις κατηγορίες επιχειρηματικής δραστηριότητας του Πίνακα 1 και με τις κατηγορίες γεγονότων του Πίνακα 2.
- iv.** Αρχικά θα πρέπει να καταγράφονται τουλάχιστον οι πραγματικές ζημιές από γεγονότα λειτουργικού κινδύνου που έχουν συμβεί στο παρελθόν. Εντούτοις, δεδομένου, ότι η Τυποποιημένη Προσέγγιση αποτελεί τη βάση προετοιμασίας των αντίστοιχων Εξελιγμένων, τα πιστωτικά ιδρύματα ενθαρρύνονται να καταγράφουν σταδιακά ενδεχόμενες ζημιές από συμβάντα λειτουργικού κινδύνου και να αναπτύσσουν σχετικά σενάρια, καθώς και ενδεχόμενες ζημιές από συμβάντα λειτουργικού κινδύνου που αποφεύχθηκαν. Στην πολιτική διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου θα πρέπει να καθορίζονται οι πηγές άντλησης των στοιχείων που σχετίζονται με γεγονότα λειτουργικού κινδύνου

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

και τις αντίστοιχες ζημιές, ο χρόνος καταγραφής, οι αρμόδιοι λειτουργοί του πιστωτικού ιδρύματος για την καταχώριση των δεδομένων αυτών, το επίπεδο της ιεραρχίας τους, καθώς και η μορφή του προγράμματος / φόρμας αναφοράς στην οποία καταχωρούνται τα δεδομένα.

- δ. Το σύστημα διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου, θα υπόκειται σε τακτική επανεξέταση, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006, όπως εκάστοτε ισχύει, και ιδίως τις διατάξεις που αφορούν τα κριτήρια ανεξαρτησίας και αποτελεσματικότητας.
- ε. Το σύστημα παρακολούθησης και διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου θα είναι ενσωματωμένο στη γενικότερη διαδικασία διαχείρισης κινδύνων του πιστωτικού ιδρύματος. Τα αποτελέσματά του πρέπει να αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της διαδικασίας παρακολούθησης και ελέγχου του «προφίλ» λειτουργικού κινδύνου του πιστωτικού ιδρύματος.
- στ. Τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να υιοθετήσουν ένα σύστημα αναφορών, που να προβλέπει την υποβολή τους, μεταξύ των άλλων και στις εμπλεκόμενες επιχειρησιακές μονάδες ή και αρμόδιες επιτροπές και να διαθέτουν διαδικασίες λήψης αποφάσεων, που να βασίζονται στην πληροφόρηση από τις αναφορές αυτές. Οι διαδικασίες αυτές θα περιγράφουν σαφώς τις ενδεχόμενες διορθωτικές ενέργειες και την παρακολούθηση της υλοποίησης αυτών, θα καλύπτουν δε επίσης τη λήψη μέτρων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ - Εξελιγμένες Προσεγγίσεις Μέτρησης

Προκειμένου να υιοθετήσει ένα πιστωτικό ίδρυμα Εξελιγμένες Προσεγγίσεις Μέτρησης βάσει των δικών τους συστημάτων μέτρησης λειτουργικού κινδύνου, θα πρέπει να λάβει την προηγούμενη έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος. Το πιστωτικό ίδρυμα θα διαβεβαιώνει την Τράπεζα της Ελλάδος ότι πληροί τουλάχιστον τα παρακάτω κριτήρια, επιπλέον των γενικών προτύπων διαχείρισης κινδύνων του Άρθρου 26 του Ν. 3601/2007 και τα σχετικά κριτήρια της ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006, όπως εκάστοτε ισχύει. Η τήρηση των κριτηρίων διαπιστώνεται από την Τράπεζα της Ελλάδος, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις, προς την οποία γνωστοποιείται και κάθε σημαντική μεταβολή για αξιολόγηση.

Τμήμα 1 - Κριτήρια για την υιοθέτηση Εξελιγμένων Προσεγγίσεων Μέτρησης

1. Ποιοτικά Κριτήρια

- α. Το εσωτερικό σύστημα μέτρησης λειτουργικού κινδύνου θα πρέπει να είναι ενσωματωμένο στην καθημερινή διαδικασία διαχείρισης κινδύνων του πιστωτικού ιδρύματος.
- β. Το πιστωτικό ίδρυμα θα πρέπει να διαθέτει ανεξάρτητη μονάδα διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

- γ. Το πιστωτικό ίδρυμα πρέπει, επίσης, να διαθέτει ένα τεκμηριωμένο και επαρκές σύστημα για την εκτίμηση και τη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου, με σαφή κατανομή των σχετικών αρμοδιοτήτων που θα καλύπτει την αναγνώριση, αξιολόγηση, μέτρηση, παρακολούθηση, έλεγχο και μείωση του λειτουργικού κινδύνου, τη συλλογή δεδομένων ζημιών και το σύστημα αναφορών.
- δ. Το πιστωτικό ίδρυμα οφείλει να διαθέτει μεθοδολογίες κατανομής κεφαλαίων για την κάλυψη του λειτουργικού κινδύνου στις σημαντικότερες δραστηριότητες, καθώς και κίνητρα για τη μείωση του λειτουργικού κινδύνου.
- ε. Τα ανοίγματα σε λειτουργικό κίνδυνο και οι ζημιές από τον κίνδυνο αυτό πρέπει να αποτελούν αντικείμενο τακτικών αναφορών. Επιπλέον, το πιστωτικό ίδρυμα πρέπει να έχει θεσπίσει σχετικές διαδικασίες για τις απαραίτητες διορθωτικές ενέργειες.
- στ. Το σύστημα διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου του πιστωτικού ιδρύματος πρέπει να είναι πλήρως και γραπτώς τεκμηριωμένο. Τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να έχουν καταγεγραμμένες διαδικασίες για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης, καθώς και πολιτικές για την αντιμετώπιση των περιπτώσεων μη συμμόρφωσης.
- ζ. Η διαδικασία διαχείρισης και τα συστήματα μέτρησης λειτουργικού κινδύνου, θα υπόκεινται σε τακτική επανεξέταση από εσωτερικούς ή / και εξωτερικούς ελεγκτές.
- η. Η πιστοποίηση του συστήματος μέτρησης λειτουργικού κινδύνου από την Τράπεζα της Ελλάδος, θα περιλαμβάνει τουλάχιστον τα ακόλουθα στοιχεία:
 - i. ότι οι εσωτερικές διαδικασίες επικύρωσης του πιστωτικού ιδρύματος, λειτουργούν με ικανοποιητικό τρόπο.
 - ii. ότι η ροή δεδομένων και οι διαδικασίες που σχετίζονται με το σύστημα μέτρησης κινδύνων είναι διαφανείς και προσβάσιμες από τα αρμόδια στελέχη.

2. Ποσοτικά Κριτήρια

α. Καταλληλότητα του συστήματος μέτρησης

- i. Τα πιστωτικά ιδρύματα θα υπολογίζουν τις κεφαλαιακές τους απαιτήσεις, κατά τρόπο ώστε να καλύπτεται τόσο η αναμενόμενη ζημία (EL), όσο και η μη αναμενόμενη (UL), εκτός και αν είναι σε θέση να τεκμηριώσουν ότι η αναμενόμενη ζημία λαμβάνεται ικανοποιητικά υπόψη από τις εσωτερικές επιχειρηματικές πρακτικές. Σε αυτή την περίπτωση, δύναται να μην λάβει υπόψη την αναμενόμενη ζημία.
- ii. Η μέτρηση θα καλύπτει δυνητικά σοβαρά ακραία γεγονότα, με 99,9% διάστημα εμπιστοσύνης σε χρονική περίοδο ενός (1) έτους.
- iii. Το σύστημα μέτρησης λειτουργικού κινδύνου ενός πιστωτικού ιδρύματος θα πρέπει να περιλαμβάνει ορισμένα κύρια στοιχεία (key elements) που

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

εξασφαλίζουν ότι ανταποκρίνεται στο πρότυπο αξιοπιστίας της παρ. ii. Μεταξύ αυτών απαιτείται η χρησιμοποίηση:

- (1) εσωτερικών δεδομένων ζημιών,
- (2) εξωτερικών δεδομένων ζημιών,
- (3) ανάλυσης σεναρίων και
- (4) παραγόντων που αντανακλούν το επιχειρηματικό / οικονομικό περιβάλλον και τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου του πιστωτικού ιδρύματος,

όπως αυτά περιγράφονται στη συνέχεια. Η στάθμιση των τεσσάρων αυτών στοιχείων στο συνολικό σύστημα διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου θα πρέπει να είναι πλήρως και γραπτώς τεκμηριωμένη και να παρακολουθείται διαχρονικά ως προς την ορθότητά της.

- iv. Το σύστημα μέτρησης λειτουργικού κινδύνου θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει και να καλύπτει τις κύριες πηγές κινδύνου που επηρεάζουν το σχήμα και τις άκρες της κατανομής ζημιών από λειτουργικό κίνδυνο.
- v. Οι συσχετίσεις των ζημιών από λειτουργικό κίνδυνο μεταξύ μεμονωμένων εκτιμήσεων (πρόκειται για εκτιμήσεις που προκύπτουν από το μοντέλο λειτουργικού κινδύνου, θα αναγνωρίζονται μόνο εφ' όσον τα πιστωτικά ιδρύματα τεκμηριώσουν ικανοποιητικά κατά την κρίση της Τράπεζας της Ελλάδος ότι τα συστήματα μέτρησης των συσχετίσεων αυτών είναι εύρωστα, εφαρμόζονται με ακεραιότητα και λαμβάνουν υπόψη την αβεβαιότητα που εμπεριέχεται σε οποιαδήποτε τέτοια εκτίμηση συσχετίσεων, ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσεων. Τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να επικυρώνουν τις υποθέσεις συσχετίσεων, χρησιμοποιώντας τις κατάλληλες ποσοτικές και ποιοτικές τεχνικές.
- vi. Τα συστήματα μέτρησης λειτουργικού κινδύνου, θα πρέπει να διέπονται από συνέπεια σε εσωτερικό επίπεδο και να αποφεύγουν τον πολλαπλό υπολογισμό των ποιοτικών αξιολογήσεων ή των τεχνικών μείωσης κινδύνων, που αναγνωρίζονται σε άλλες περιοχές του πλαισίου κεφαλαιακής επάρκειας (πιστωτικός κίνδυνος, κίνδυνος αγοράς).

β. Εσωτερικά Δεδομένα Ζημιών

- i. Οι εσωτερικές μετρήσεις του λειτουργικού κινδύνου θα πρέπει να βασίζονται σε ιστορικές παρατηρήσεις χρονικής περιόδου τουλάχιστον πέντε (5) ετών. Κατά παρέκκλιση της υποχρέωσης αυτής, όταν ένα πιστωτικό ίδρυμα υιοθετεί για πρώτη φορά μία Εξελιγμένη Προσέγγιση Μέτρησης, είναι αποδεκτές από την Τράπεζα της Ελλάδος ιστορικές παρατηρήσεις χρονικής περιόδου τουλάχιστον τριών (3) ετών.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

- ii. Τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να είναι σε θέση να συσχετίζουν τα ιστορικά δεδομένα των ζημιών από λειτουργικό κίνδυνο με τις επιμέρους επιχειρηματικές δραστηριότητες (Πίνακας 1) και με τις κατηγορίες γεγονότων λειτουργικού κινδύνου (Πίνακας 2). Τα στοιχεία αυτά θα πρέπει να είναι διαθέσιμα στην Τράπεζα της Ελλάδος.
- iii. Τα κριτήρια για τον επιμερισμό των ζημιών στις επιχειρηματικές δραστηριότητες και στις κατηγορίες γεγονότων λειτουργικού κινδύνου θα πρέπει να είναι γραπτώς τεκμηριωμένα και αντικειμενικά. Οι ζημιές από λειτουργικό κίνδυνο που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο και έχουν ιστορικά ενταχθεί στη βάση δεδομένων γεγονότων πιστωτικού κινδύνου, θα καταγράφονται στη βάση δεδομένων λειτουργικού κινδύνου αλλά θα αναγνωρίζονται ξεχωριστά. Οι ζημιές αυτές δεν θα συνυπολογίζονται στις κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι λειτουργικού κινδύνου, όσο συνεχίζουν να αντιμετωπίζονται ως πιστωτικός κίνδυνος για σκοπούς υπολογισμού των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων. Οι ζημιές από λειτουργικό κίνδυνο που σχετίζονται με τον κίνδυνο αγοράς, θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου.
- iv. Για κάθε κατηγορία ζημιογόνων γεγονότων θα πρέπει να οριστεί ένα κατάλληλο ελάχιστο όριο για τη συλλογή δεδομένων. Η βάση δεδομένων του πιστωτικού ιδρύματος με ζημιές από λειτουργικό κίνδυνο, θα πρέπει να είναι αναλυτική και εκτενής ώστε να καλύπτει όλες τις σημαντικές δραστηριότητες και τα ανοίγματα από όλα τα συστήματα και τις γεωγραφικές περιοχές όπου δραστηριοποιείται το πιστωτικό ίδρυμα. Το πιστωτικό ίδρυμα θα πρέπει να τεκμηριώνει για κάθε εξαιρούμενη δραστηριότητα ή άνοιγμα (τόσο μεμονωμένα όσο και στο σύνολό τους) ότι δεν θα έχει καμία ουσιώδη επίπτωση στη συνολική εκτίμηση του κινδύνου.
- v. Εκτός από τις πληροφορίες για τα ακαθάριστα ποσά των ζημιών, τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να συλλέγουν πληροφορίες για την ημερομηνία του γεγονότος, τυχόν ανάκτηση ακαθάριστων ποσών ζημίας, καθώς και περιγραφικές πληροφορίες για τις πηγές ή τις αιτίες των γεγονότων που προκαλούν τις ζημιές.
- vi. Θα πρέπει να υπάρχουν συγκεκριμένα κριτήρια επιμερισμού σε επιχειρηματικές δραστηριότητες, ζημιών που προέρχονται από ένα γεγονός λειτουργικού κινδύνου μίας κεντρικής μονάδας ή μιας λειτουργίας που εκτείνεται σε περισσότερες από μια επιχειρηματικές δραστηριότητες, όπως και από συσχετιζόμενα γεγονότα διαχρονικά.
- vii. Τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να έχουν γραπτώς τεκμηριωμένες διαδικασίες για την αξιολόγηση της καταλληλότητας των ιστορικών στοιχείων ζημιών, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων παρεμβάσεων, κλιμακώσεων ή οποιονδήποτε άλλων αναπροσαρμογών, στις οποίες θα

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

καθορίζεται επίσης η επιτρεπόμενη έκταση αναπροσαρμογών καθώς και ποιος και σε ποια έκταση θα είναι εξουσιοδοτημένος για τη λήψη των αποφάσεων αυτών.

γ. Εξωτερικά Δεδομένα Ζημιών

- i. Το σύστημα μέτρησης λειτουργικού κινδύνου ενός πιστωτικού ιδρύματος οφείλει να περιλαμβάνει και τη χρήση εξωτερικών δεδομένων, ιδίως στην περίπτωση που υπάρχουν ενδείξεις ότι το πιστωτικό ίδρυμα έχει κίνδυνο να αντιμετωπίσει σοβαρές ζημιές με μικρή πιθανότητα εμφάνισης. Τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να έχουν μία συστηματική διαδικασία για τον καθορισμό των περιπτώσεων στις οποίες πρέπει να χρησιμοποιούνται εξωτερικά δεδομένα και των μεθόδων που θα χρησιμοποιηθούν για την ενσωμάτωση αυτών των στοιχείων στο σύστημα μέτρησης λειτουργικού κινδύνου.
- ii. Οι όροι και οι πρακτικές για τη χρήση εξωτερικών δεδομένων πρέπει να αξιολογούνται τακτικά, να τεκμηριώνονται γραπτώς και να υπόκεινται σε περιοδική ανεξάρτητη επανεξέταση, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006, όπως εκάστοτε ισχύει, και ιδίως τις διατάξεις που αφορούν τα κριτήρια ανεξαρτησίας και αποτελεσματικότητας.

δ. Ανάλυση Σεναρίων

Τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να χρησιμοποιούν ανάλυση σεναρίων βασιζόμενων σε γνώμες εμπειρογνομόνων σε συνδυασμό με εξωτερικά δεδομένα για την αξιολόγηση της έκθεσής τους σε γεγονότα με πολύ σοβαρές επιπτώσεις. Διαχρονικά τέτοιες εκτιμήσεις πρέπει να επικυρώνονται και να επαναξιολογούνται βάσει σύγκρισης με πραγματοποιηθείσες ζημιές ώστε να εξασφαλίζεται ότι ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα.

ε. Παράγοντες Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος και Εσωτερικού Ελέγχου

Η μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου ενός πιστωτικού ιδρύματος θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει όλους τους σημαντικούς παράγοντες του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, που μπορούν να μεταβάλουν το «προφίλ» κινδύνου. Ειδικότερα:

- i. Κάθε παράγοντας που επιλέγεται πρέπει να αποτελεί ουσιαστική πηγή κινδύνου και η επιλογή του να βασίζεται στην εμπειρία και τη γνώμη εμπειρογνομόνων που θα προέρχονται από την/τις αντίστοιχη/ες επιχειρηματική/ές μονάδα/ες.
- ii. Η ευαισθησία των εκτιμήσεων του κινδύνου στις μεταβολές αυτών των παραγόντων και οι σταθμίσεις τους θα πρέπει να έχουν λογική βάση. Πέρα από την ενσωμάτωση των μεταβολών του κινδύνου λόγω βελτιώσεων στους ελέγχους, το σύστημα μέτρησης θα πρέπει επίσης να ενσωματώνει και πιθανές ανοδικές μεταβολές (αυξήσεις) του κινδύνου λόγω μεγαλύτερης πολυπλοκότητας ή αύξησης του όγκου των δραστηριοτήτων.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

Το σύστημα μέτρησης θα πρέπει να τεκμηριώνεται γραπτώς και να υπόκειται σε ανεξάρτητη επανεξέταση σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006, όπως εκάστοτε ισχύει. Διαχρονικά, η διαδικασία και τα αποτελέσματα θα πρέπει να επικυρώνονται και να επαναξιολογούνται μέσω σύγκρισης με πραγματικά εσωτερικά, αλλά και εξωτερικά δεδομένα ζημιών.

Τμήμα 2 - Επίπτωση της Ασφάλισης και Άλλων Μηχανισμών Μεταφοράς Κινδύνου

Τα πιστωτικά ιδρύματα επιτρέπεται να αναγνωρίζουν την ασφάλιση και άλλους μηχανισμούς μεταφοράς κινδύνου, ως τεχνική μείωση του λειτουργικού κινδύνου, όταν μπορούν να τεκμηριώσουν ικανοποιητικά, κατά την κρίση της Τράπεζας της Ελλάδος, ότι επιτυγχάνεται σημαντική μείωση του κινδύνου και υπό τις παρακάτω προϋποθέσεις:

1. Η κεφαλαιακή ελάφρυνση που θα προέρχεται από την αναγνώριση της ασφάλισης και άλλων μηχανισμών μεταφοράς κινδύνων δεν θα υπερβαίνει το 20% των κεφαλαιακών απαιτήσεων για λειτουργικό κίνδυνο πριν την αναγνώριση των τεχνικών μείωσης του κινδύνου.
2. Ο παρέχων την ασφάλεια θα πρέπει να έχει λάβει άδεια να παρέχει ασφαλιστικά ή αντασφαλιστικά προϊόντα και να έχει ελάχιστη ικανότητα πληρωμής αποζημιώσεων διαβαθμισμένη από επιλέξιμο εξωτερικό οργανισμό πιστοληπτικών αξιολογήσεων (ΕΟΠΑ), η οποία, σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος, να αντιστοιχεί στη βαθμίδα πιστωτικής ποιότητας 3 ή υψηλότερη, δυνάμει των κανόνων περί συντελεστών στάθμισης ανοιγμάτων έναντι ιδρυμάτων του χρηματοπιστωτικού τομέα κατά την έννοια της ΠΔ/ΤΕ 2588/20.8.2007 περί Τυποποιημένης Προσέγγισης (Τμήμα Ε, παρ.4).
3. Η ασφάλιση και το ασφαλιστικό πλαίσιο του πιστωτικού ιδρύματος οφείλουν να πληρούν τις κατωτέρω προϋποθέσεις:
 - α. Το ασφαλιστήριο συμβόλαιο θα πρέπει να έχει αρχική διάρκεια τουλάχιστον ενός (1) έτους. Για ασφαλιστήρια συμβόλαια με εναπομένουσα διάρκεια μικρότερη του έτους, το πιστωτικό ίδρυμα θα πρέπει να προβαίνει στην κατάλληλη απομείωση της αξίας της κάλυψης ανάλογα με την εναπομένουσα διάρκεια του συμβολαίου. Τα ασφαλιστικά συμβόλαια που λήγουν σε 90 ημέρες ή λιγότερες, δεν αναγνωρίζονται για την μείωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων.
 - β. Θα πρέπει επίσης να υπάρχει ειδική ρήτρα για ελάχιστη περίοδο ειδοποίησης τουλάχιστον 90 ημερών για την καταγγελία του συμβολαίου.
 - γ. Το ασφαλιστήριο συμβόλαιο δεν θα πρέπει να προβλέπει εξαιρέσεις ή περιορισμούς που ενεργοποιούνται μετά από πράξεις των εποπτικών αρχών, ή που εμποδίζουν, σε περίπτωση αφερέγγυου πιστωτικού ιδρύματος, το πιστωτικό ίδρυμα, το σύνδικο ή τον εκκαθαριστή να εισπράξει αποζημιώσεις για ζημιές ή έξοδα που υπέστη το πιστωτικό ίδρυμα, με εξαίρεση τα γεγονότα που επέρχονται μετά την έναρξη της διαδικασίας αφερέγγυότητας ή εκκαθάρισης του πιστωτικού ιδρύματος, εφόσον το ασφαλιστήριο συμβόλαιο μπορεί να αποκλείσει κάθε

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

πρόστιμο, ποινική ρήτρα ή αποζημίωση που απορρέει από πράξεις των αρμόδιων αρχών.

- δ. Οι υπολογισμοί της επίδρασης των τεχνικών μείωσης των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου θα πρέπει να αντικατοπτρίζουν την ασφαλιστική κάλυψη με τρόπο που να διασφαλίζει διαφάνεια και συνέπεια, σε σχέση με την πιθανότητα και την επίπτωση των ζημιών (οι ζημιές λαμβάνονται υπόψη στο εσωτερικό υπόδειγμα) που χρησιμοποιούνται στο συνολικό καθορισμό του κεφαλαίου για το λειτουργικό κίνδυνο.
 - ε. Στην περίπτωση που η ασφάλιση παρέχεται από συνδεδεμένες ή από θυγατρικές επιχειρήσεις, τότε το άνοιγμα θα πρέπει τελικά να μεταφέρεται σε κάποιον ανεξάρτητο τρίτο, για παράδειγμα μέσω ανασφάλισης, ο οποίος να καλύπτει τα ως άνω απαιτούμενα κριτήρια επιλεξιμότητας.
 - στ. Το πλαίσιο για την αναγνώριση της ασφάλισης και άλλων μηχανισμών μεταφοράς κινδύνων θα πρέπει να είναι επαρκώς αιτιολογημένο και γραπτώς τεκμηριωμένο.
4. Η μεθοδολογία που θα χρησιμοποιείται για την αναγνώριση της ασφάλισης και άλλων μηχανισμών μεταφοράς κινδύνων ως τεχνικής μείωσης του κινδύνου θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα παρακάτω στοιχεία και να κάνει τις αντίστοιχες μειώσεις στο ποσό της ασφάλισης που θα αναγνωρίζεται:
- α. Την εναπομένουσα διάρκεια του συμβολαίου, όταν είναι κάτω του έτους.
 - β. Τους όρους καταγγελίας του συμβολαίου, όταν η διάρκειά του είναι κάτω του έτους.
 - γ. Την αβεβαιότητα των πληρωμών και τη μη πλήρη αντιστοίχιση (mismatch) της κάλυψης των ασφαλιστικών συμβολαίων.

Τμήμα 3 - Χρήση των Εξελιγμένων Προσεγγίσεων Μέτρησης σε Επίπεδο Ομίλου

1. Όταν πρόκειται να χρησιμοποιηθεί Εξελιγμένη Προσέγγιση Μέτρησης από μητρικό πιστωτικό ίδρυμα εγκατεστημένο στην Ελλάδα, το οποίο δεν αποτελεί θυγατρική άλλου πιστωτικού ιδρύματος ή μητρικής χρηματοδοτικής εταιρείας συμμετοχών με άδεια λειτουργίας σε άλλο κράτος-μέλος, ή από τις θυγατρικές μίας μητρικής χρηματοδοτικής εταιρείας χαρτοφυλακίου εγκατεστημένης στην Ε.Ε. την ενοποιημένη εποπτεία των οποίων ασκεί η Τράπεζα της Ελλάδος, η αίτηση που θα υποβληθεί, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Άρθρο 44 του Ν. 3601/2007, στην Τράπεζα της Ελλάδος, ως αρμόδια αρχή που ασκεί την εποπτεία σε ενοποιημένη βάση, θα πρέπει να περιλαμβάνει τα στοιχεία του παρόντος άρθρου και την περιγραφή της μεθοδολογίας που θα χρησιμοποιηθεί για την κατανομή των κεφαλαίων για λειτουργικό κίνδυνο μεταξύ των διαφόρων εταιρειών του ομίλου, καθώς και το αν και πώς θα ληφθούν υπόψη επιδράσεις διαφοροποίησης στο σύστημα μέτρησης του κινδύνου.
2. Όταν ένα μητρικό πιστωτικό ίδρυμα εγκατεστημένο στην Ελλάδα, το οποίο δεν αποτελεί θυγατρική άλλου πιστωτικού ιδρύματος ή μητρικής χρηματοδοτικής

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

εταιρείας συμμετοχών με άδεια λειτουργίας σε άλλο κράτος-μέλος και οι θυγατρικές αυτού ή οι θυγατρικές μίας χρηματοδοτικής εταιρείας εγκατεστημένης στην Ε.Ε. την ενοποιημένη εμποτεία των οποίων ασκεί η Τράπεζα της Ελλάδος, χρησιμοποιούν Εξελιγμένες Προσεγγίσεις Μέτρησης σε ενοποιημένη βάση, επιτρέπεται η εκπλήρωση των κριτηρίων που αναφέρονται στο Κεφάλαιο αυτό από κοινού από το μητρικό ίδρυμα και τις θυγατρικές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Γεγονότα Ζημιών προερχόμενων από λειτουργικό κίνδυνο

Κατηγορία γεγονότων	Ορισμός
1. Εσωτερική απάτη	Ζημιές από πράξεις που διαπράττονται με πρόθεση καταδολίευσης, υπεξαίρεσης περιουσιακών στοιχείων ή καταστρατήγησης κανονιστικών ή νομοθετικών διατάξεων ή πολιτικών της επιχείρησης, με την εξαίρεση των περιπτώσεων που σχετίζονται με πρακτικές αντίθετες με τους κανόνες περί πολιτιστικής πολυμορφίας / διακριτικής μεταχείρισης, στις οποίες εμπλέκεται τουλάχιστον ένα μέλος της επιχείρησης.
2. Εξωτερική απάτη	Ζημιές από πράξεις που διαπράττονται από τρίτο με πρόθεση καταδολίευσης, υπεξαίρεσης περιουσιακών στοιχείων ή καταστρατήγησης της νομοθεσίας.
3. Θέματα ασφάλειας εργατικού δυναμικού και εργασιακών πρακτικών	Ζημιές από πράξεις αντίθετες με την εργατική νομοθεσία και τη νομοθεσία και τις συμβάσεις για την υγιεινή και την ασφάλεια, από πληρωμές αποζημιώσεων για σωματική βλάβη ή από πρακτικές αντίθετες με τους κανόνες περί πολιτιστικής πολυμορφίας / διακριτικής μεταχείρισης.
4. Πελάτες, προϊόντα και επιχειρηματικές πρακτικές,	Ζημιές από ακούσια ή εξ αμελείας παράλειψη εκπλήρωσης επαγγελματικής υποχρέωσης έναντι πελάτη (περιλαμβανομένων των απαιτήσεων εμπιστοσύνης και εντιμότητας), ή από τη φύση ή τα χαρακτηριστικά του προϊόντος.
5. Βλάβη σε ενσώματα περιουσιακά στοιχεία	Ζημιές από απώλεια ή βλάβη ενσώματων περιουσιακών στοιχείων λόγω φυσικών καταστροφών ή άλλων γεγονότων.
6. Διακοπή δραστηριότητας και δυσλειτουργία συστημάτων	Ζημιές από διακοπή επιχειρηματικής δραστηριότητας ή δυσλειτουργίας των συστημάτων.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

7. Εκτέλεση, παράδοση και διαχείριση των διαδικασιών	Ζημιές από ανεπάρκειες στην επεξεργασία των συναλλαγών ή στη διαχείριση των διαδικασιών και από τις σχέσεις με τους εμπορικούς αντισυμβαλλομένους και τους πωλητές.
---	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ - ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΩΝ (ΜΕΡΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ)

Τμήμα 1 - Συνδυασμός Εξελιγμένης Προσέγγισης Μέτρησης με άλλες προσεγγίσεις

Τα πιστωτικά ιδρύματα επιτρέπεται να χρησιμοποιούν Εξελιγμένη Προσέγγιση Μέτρησης λειτουργικού κινδύνου σε συνδυασμό είτε με τη Προσέγγιση του Βασικού Δείκτη είτε με την Τυποποιημένη, κατόπιν έγκρισης της Τράπεζας της Ελλάδος, με τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

1. Να λαμβάνονται υπόψη όλοι οι λειτουργικοί κίνδυνοι του πιστωτικού ιδρύματος, με κατάλληλη προσέγγιση που καλύπτει τις διάφορες δραστηριότητες, γεωγραφικούς τόπους, νομικές διαρθρώσεις ή άλλες υποδιαιρέσεις που προσδιορίζονται σε εσωτερικό επίπεδο.
2. Να πληρούνται όλα τα κριτήρια που αναφέρονται στα Κεφάλαια Β και Γ για το μέρος των δραστηριοτήτων που καλύπτεται από την Τυποποιημένη Προσέγγιση και την Εξελιγμένη Προσέγγιση Μέτρησης αντίστοιχα.
3. Κατά την ημερομηνία εφαρμογής της Εξελιγμένης Προσέγγισης Μέτρησης, η προσέγγιση αυτή καλύπτει ένα ουσιαστικό μέρος των λειτουργικών κινδύνων του πιστωτικού ιδρύματος.
4. Το πιστωτικό ίδρυμα υποχρεούται να επεκτείνει σταδιακά τη χρήση της Εξελιγμένης Προσέγγισης Μέτρησης σε σημαντικό τμήμα των δραστηριοτήτων του, με χρονοδιάγραμμα που έχει εγκριθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος.

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί να επιτρέψει την χρήση της Εξελιγμένης Προσέγγισης σε συνδυασμό με άλλες ακόμη και χωρίς να εκπληρωθούν οι προϋποθέσεις 3 και 4.

Τμήμα 2 - Συνδυασμός της Προσέγγισης του Βασικού Δείκτη με την Τυποποιημένη Προσέγγιση

1. Η παράλληλη χρήση των δύο απλούστερων προσεγγίσεων, δεν επιτρέπεται, κατά κανόνα. Η Τράπεζα της Ελλάδος, όμως, μπορεί να αποδεχθεί τον συνδυασμό των δύο αυτών προσεγγίσεων μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις και με αυστηρό προσυμφωνημένο χρονοδιάγραμμα (που δεν θα ξεπερνά τα 2 έτη) σταδιακής εφαρμογής της Τυποποιημένης Προσέγγισης.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

2. Ως εξαιρετικές περιπτώσεις μπορούν να θεωρηθούν οι εξαγορές και οι συγχωνεύσεις νέων επιχειρηματικών μονάδων, οι συμμετοχές τα μικτά έσοδα των οποίων αποτελούν πολύ μικρό ποσοστό του συνόλου των μικτών εσόδων του ομίλου καθώς και συμμετοχές οι οποίες εδρεύουν σε κράτη τα οποία δεν ακολουθούν το Σύμφωνο της Βασιλείας II.

3. Στις εξαιρετικές αυτές περιπτώσεις και μόνο αν τα προβλήματα που δημιουργούνται από τις διαφορετικές εποπτικές πρακτικές είναι πολύ σημαντικά θα εξεταστεί το ενδεχόμενο η σταδιακή εφαρμογή να υπερβαίνει προσωρινά τα δύο (2) έτη.

4. Στην περίπτωση παράλληλης χρήσης των δύο προσεγγίσεων και για όσο διάστημα αυτό επιτρέπεται, ο υπολογισμός των κεφαλαιακών απαιτήσεων γίνεται με την Τυποποιημένη Προσέγγιση στο σύνολο του ομίλου, εκτός από τις εξαιρούμενες επιχειρηματικές μονάδες, οι κεφαλαιακές απαιτήσεις των οποίων θα υπολογίζονται με την Προσέγγιση του Βασικού Δείκτη και θα προστίθενται στις συνολικές απαιτήσεις του ομίλου (building block approach).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε – ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

1. Πιστωτικά ιδρύματα τα οποία χρησιμοποιούν τις Εξελιγμένες Προσεγγίσεις Μέτρησης σύμφωνα με το Κεφάλαιο Γ της παρούσας, προβλέπουν για τη δεύτερη και τρίτη δωδεκάμηνη περίοδο που έπεται της 31 Δεκεμβρίου 2006 ίδια κεφάλαια, όπως αυτά ορίζονται στην ΠΔ/ΤΕ 2587/20.8.2007, τα οποία, ανά πάσα στιγμή, υπερβαίνουν ή ισούνται με τα όρια που προβλέπονται στις παρ. β και γ του Τμήματος ΙΒ της ΠΔ/ΤΕ 2589/20.8.2007 (Προσέγγιση Εσωτερικών Διαβαθμίσεων).
2. Όταν ασκείται η διακριτική ευχέρεια που αναφέρεται στην παράγραφο 3 του Τμήματος Η της ΠΔ/ΤΕ 2588/20.8.2007 (περί Τυποποιημένης Προσέγγισης), η κεφαλαιακή απαίτηση για λειτουργικό κίνδυνο, μειώνεται κατά το ποσοστό που εκπροσωπεί τον λόγο της αξίας των χρηματοδοτικών ανοιγμάτων του πιστωτικού ιδρύματος, για τα οποία υπολογίζονται σταθμισμένα ποσά ανοίγματος σύμφωνα με τη διακριτική ευχέρεια της ως άνω αναφερόμενης παραγράφου, προς την συνολική αξία των ανοιγμάτων του. Στην περίπτωση κατά την οποία η ως άνω διακριτική ευχέρεια εφαρμόζεται για το σύνολο των χρηματοδοτικών ανοιγμάτων του πιστωτικού ιδρύματος, τότε η παρούσα δεν εφαρμόζεται.
3. Έως τις 31 Δεκεμβρίου 2012, η κατηγορία επιχειρηματικής δραστηριότητας «Διαπραγμάτευση και πωλήσεις χρηματοπιστωτικών μέσων» λαμβάνει συντελεστή 15% στα πιστωτικά ιδρύματα, των οποίων ο Σχετικός Δείκτης Εισοδήματος για αυτήν την κατηγορία επιχειρηματικής δραστηριότητας αντιπροσωπεύει τουλάχιστον το 50% του συνόλου των Σχετικών Δεικτών Εισοδήματος για όλες τις κατηγορίες δραστηριοτήτων, σύμφωνα με το Κεφάλαιο Β, παρ. 2 και 3 της παρούσας.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ – ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

1. Οι διατάξεις της παρούσας Πράξης ισχύουν από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.
2. Εξουσιοδοτείται η Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος της Τράπεζας της Ελλάδος να παρέχει οδηγίες και διευκρινίσεις για την εφαρμογή της παρούσας Πράξης.

Από τις διατάξεις της Πράξης αυτής δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του Κρατικού Προϋπολογισμού.

Η παρούσα Πράξη να δημοσιευτεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (Τεύχος Β΄).

Ο Διοικητής

Νικόλαος Γκαργκάνας

Ακριβές αντίγραφο
Αθήνα, 20.8.2007
Διεύθυνση Εποπτείας
Πιστωτικού Συστήματος
Ο Διευθυντής

Π. Κυριακόπουλος

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΣΟΔΑ

1. Για τα πιστωτικά ιδρύματα που εφαρμόζουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα

<u>Πίνακας Α</u>
1. Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα
2. Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα.
3. Έσοδα από μερίσματα
4. Έσοδα από αμοιβές / προμήθειες
5. Έξοδα από αμοιβές / προμήθειες
6. Καθαρά Πραγματοποιημένα Κέρδη / Ζημιές από χρηματοοικονομικά μέσα που δεν επιμετρούνται στην εύλογη αξία μέσω των Αποτελεσμάτων, εφόσον περιλαμβάνονται στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών
7. Καθαρά Κέρδη / Ζημιές από χρηματοοικονομικά μέσα Διαθέσιμα προς Πώληση
8. Καθαρά Κέρδη / Ζημιές από χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρούνται στην εύλογη αξία μέσω των Αποτελεσμάτων, εφόσον περιλαμβάνονται στο εποπτικό χαρτοφυλάκιο συναλλαγών
9. Κέρδη / Ζημιές από την αντιστάθμιση χρηματοοικονομικών μέσων
10. Συναλλαγματικές Διαφορές
11. Λοιπά λειτουργικά έσοδα

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

2. Για τα πιστωτικά ιδρύματα που εφαρμόζουν το Εθνικό Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών

Πίνακας Β
1. Τόκοι εισπρακτέοι και εξομοιούμενα έσοδα
2. Τόκοι πληρωτέοι και εξομοιούμενα έσοδα
3. Έσοδα από μετοχές και άλλους τίτλους μεταβλητής ή σταθερής απόδοσης
4. Προμήθειες / αμοιβές εισπρακτέες
5. Προμήθειες / αμοιβές πληρωτέες
6. Καθαρό αποτέλεσμα από χρηματοοικονομικές πράξεις
7. Άλλα έσοδα εκμετάλλευσης

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ
ΤΗΝ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Ο υπολογισμός των κεφαλαιακών απαιτήσεων σύμφωνα με την Τυποποιημένη Προσέγγιση θα ακολουθεί τα παρακάτω βήματα:

Βήμα 1: Υπολογισμός των ακαθάριστων λειτουργικών εσόδων ανά έτος ανά επιχειρηματικό τομέα (3 παρατηρήσεις ανά 8 επιχειρηματικοί τομείς). Τα ποσά μπορεί να είναι θετικά ή αρνητικά.

Βήμα 2: Πολλαπλασιασμός των 24 παρατηρήσεων με τους αντίστοιχους συντελεστές στάθμισης. Τα ποσά μπορεί να είναι θετικά ή αρνητικά.

Βήμα 3: Πρόσθεση των σταθμισμένων ποσών καθέτως (ανά έτος) λαμβάνοντας υπόψη τα θετικά και αρνητικά πρόσημα.

Βήμα 4: Πιθανό συνολικό αρνητικό άθροισμα για κάποιο έτος μηδενίζεται.

Βήμα 5: Υπολογισμός του μέσου όρου με πρόσθεση των τριών (3) ετών και διαίρεση με το 3.

Παράδειγμα:

Υπολογισμός κεφαλαιακής απαίτησης						
Ακαθάριστα λειτουργικά έσοδα			Συντελεστής Στάθμισης	Σταθμισμένα ακαθάριστα λειτουργικά έσοδα		
Έτος X-2	Έτος X-1	Έτος X		Έτος X-2	Έτος X-1	Έτος X
10	10	10	18%	1,80	1,80	1,80
20	-60	30	18%	3,60	-10,80	5,40
-10	10	20	12%	-1,20	1,20	2,40
20	20	30	12%	2,40	2,40	3,60
20	15	10	15%	3,00	2,25	1,50
10	-40	10	18%	1,80	-7,20	1,80
20	15	0	15%	3,00	2,25	0,00
0	20	30	12%	0,00	2,40	3,60
Σύνολο				Σύνολο		
90	-10	140		14,40	-5,70	20,10

Διόρθωση αρνητικών ποσών

14,40	0,00	20,10
-------	------	-------

Μέσος όρος = Κεφαλαιακή Απαίτηση **11,50**

ΤΥΠΟΛΟΓΙΟ

Βασικά Ίδια Κεφάλαια (Tier 1) = Υψηλά Ίδια Κεφάλαια + Χαμηλά Ίδια Κεφάλαια

Συμπληρωματικά Ίδια Κεφάλαια (Tier 2) = Υψηλά Συμπληρωματικά Ίδια Κεφάλαια + Χαμηλά Συμπληρωματικά Ίδια Κεφάλαια

Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια = Βασικά Ίδια Κεφάλαια (Tier 1)+ Συμπληρωματικά Ίδια Κεφάλαια (Tier 2)

Από το Πρώτο Σύμφωνο της Βασιλείας (Βασιλεία I)

Σταθμισμένο Έναντι Κινδύνων Ενεργητικού = Πιστωτικός Κίνδυνος + Κίνδυνος Αγοράς

Από το Δεύτερο Σύμφωνο της Βασιλείας (Βασιλεία II)

Σταθμισμένο Έναντι Κινδύνων Ενεργητικού = Πιστωτικός Κίνδυνος + Κίνδυνος Αγοράς + Λειτουργικός Κίνδυνος

Δείκτης Φερεγγυότητας = Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια / Πιστωτικός Κίνδυνος

ή

Δείκτης Φερεγγυότητας = Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια / Σταθμισμένα Εντός & Εκτός Ισολογισμού Στοιχεία Ενεργητικού

Το Σταθμισμένο Ενεργητικό

Η διαδικασία στάθμισης των εντός και εκτός ισολογισμού στοιχείων του ενεργητικού ως, προς, τον πιστωτικό, κίνδυνο και η διαμόρφωση του σταθμισμένου ποσού αυτών που θα τεθεί στον παρονομαστή του δείκτη φερεγγυότητας ορίζεται στις ΠΔ/ΤΕ 2589/20.8.2007, ΠΔ/ΤΕ 2588/20.8.2007 και ΠΔ/ΤΕ 2593/20.8.2007.

Τα Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια

Τα Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων για λόγους κεφαλαιακής επάρκειας, δηλαδή ο αριθμητής του κλάσματος, ορίζονται στην ΠΔ/ΤΕ

2587/20.8.2007, διαφοροποιούμενα σε σημαντικό βαθμό από τα λογιστικά ίδια κεφάλαια.

Σύμφωνα με την πράξη αυτή τα Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια κατατάσσονται στις παρακάτω αναφερόμενες γενικές κατηγορίες:

• **Βασικά Ίδια Κεφάλαια (Tier 1 Capital)**

- Κύρια στοιχεία των Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων (Upper Tier 1 Capital).
- Πρόσθετα στοιχεία Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων (Lower Tier 1 Capital).
- Αφαιρετικά στοιχεία Βασικών Ιδίων.

• **Συμπληρωματικά Ίδια Κεφάλαια (Tier 2 Capital)**

- Κύρια στοιχεία Συμπληρωματικών Ιδίων Κεφαλαίων (Upper Tier 2 Capital).
- Πρόσθετα στοιχεία Συμπληρωματικών Ιδίων Κεφαλαίων (Lower Tier 2 Capital).

• **Συμπληρωματικά Ίδια Κεφάλαια για την κάλυψη του κινδύνου αγοράς (Tier 3 Capital)**

Η ίδια ΠΔ/ΤΕ αναφέρει λεπτομερώς τα στοιχεία που περιλαμβάνει κάθε κατηγορία ιδίων κεφαλαίων, αλλά και την ποσοστιαία συμμετοχή της κάθε κατηγορίας στα συνολικά ίδια κεφάλαια και την ποσοστιαία συμμετοχή των στοιχείων της κάθε κατηγορίας στο σύνολο των κεφαλαίων της κατηγορίας.

Αναλυτικά τα στοιχεία της κάθε κατηγορίας, όπως αναφέρονται στην ΠΔ/ΤΕ 2587/20.8.2007, είναι:

ΒΑΣΙΚΑ ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ (Tier 1 Capital)

A.1. Κύρια στοιχεία των Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων (Upper Tier 1 Capital)

1. Καταβλημένο μετοχικό κεφάλαιο και διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο με εξαίρεση:

- i. τις προνομιούχες μετοχές με δικαίωμα σωρευτικού μερίσματος,
- ii. κεφαλαιοποιηθέντα αποθεματικά από αναπροσαρμογή της αξίας παγίων περιουσιακών στοιχείων.¹

¹ Περιλαμβάνονται εντούτοις στο μετοχικό κεφάλαιο τα αποθεματικά από αναπροσαρμογή παγίων που κεφαλαιοποιήθηκαν κατά την πρώτη εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ.

2. Αποθεματικά και διαφορές αναπροσαρμογής της αξίας στοιχείων του ισολογισμού με εξαίρεση:

- α. τις θετικές διαφορές από αναπροσαρμογή της αξίας: (i) ιδιοχρησιμοποιούμενων ενσώματων πάγιων, στοιχείων, (ii) μετοχικών τίτλων διαθεσίμων προς πώληση,
- β. τις διαφορές από αναπροσαρμογή της αξίας των: (i) διαθεσίμων προς πώληση ομολογιακών τίτλων και δανείων και (ii) παραγώγων μέσων που χρησιμοποιούνται ως μέσα αντιστάθμισης ταμειακών ροών.

3. Κέρδη εις νέον (τρέχουσας χρήσης και παρελθουσών χρήσεων) με εξαίρεση:

- α. το μέρος της χρήσεως (από τη στιγμή που προτείνεται για έγκριση στη Γενική Συνέλευση των μετόχων από τη Διοίκηση του πιστωτικού ιδρύματος),
- β. τα καθαρά κέρδη από αναπροσαρμογή της αξίας ακινήτων για επενδυτικούς σκοπούς,
- γ. τα κέρδη και οι ζημίες από αναπροσαρμογή της αξίας υποχρεώσεων που προκύπτουν από αλλαγή της πιστοληπτικής διαβάθμισης του πιστωτικού ιδρύματος,
- δ. τα καθαρά κέρδη από την κεφαλαιοποίηση μελλοντικών εσόδων από τιλοποιηθέντα περιουσιακά στοιχεία,
- ε. ποσοστό σωρευτικού ελλείμματος προγραμμάτων καθορισμένων παροχών προς τους εργαζομένους (όπως διαμορφώθηκε κατά την πρώτη εφαρμογή των ΔΛΠ).

4. Ενδιάμεσα κέρδη περιόδου (υπό όρους).

5. Δικαιώματα Μειοψηφίας (στην περίπτωση των ενοποιημένων ιδίων κεφαλαίων.)

Μείον: Αφαιρετικά στοιχεία Κυρίων Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων

- 1. Ίδιες μετοχές.
- 2. Ζημίες εις νέον (χρήσεως & παρελθουσών χρήσεων).
- 3. Ενδιάμεσες ζημίες περιόδου.

A.2. Πρόσθετα στοιχεία Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων (Lower Tier 1 Capital)

Υβριδικοί τίτλοι εκδόσεως θυγατρικών του πιστωτικού ιδρύματος εταιρειών που κατόπιν ειδικής έγκρισης της Τράπεζας της Ελλάδος περιλαμβάνονται στα βασικά ίδια κεφάλαια σε ενοποιημένη ή/και ατομική βάση.

A.3. Αφαιρετικά στοιχεία Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων 4

1. Τα άυλα πάγια περιουσιακά στοιχεία.
2. Η θετική διαφορά αποτίμησης στην εύλογη αξία (σε διαρκή βάση), των άυλων πάγιων περιουσιακών στοιχείων.
3. Η υπεραξία (goodwill).

A.4. ΣΥΝΟΛΟ ΒΑΣΙΚΩΝ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ (A.1 + A.2-A.3)

B. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ (Tier 2 Capital)

B.1. Κύρια στοιχεία Συμπληρωματικών Ιδίων Κεφαλαίων (Upper Tier 2 Capital)

1. α. Αποθεματικά αναπροσαρμογής στην εύλογη αξία ενσώματων παγίων περιουσιακών στοιχείων,
β. 45% καθαρών κερδών από αναπροσαρμογή παγίων περιουσιακών στοιχείων, σε μόνιμη βάση, στην εύλογη αξία,
γ. 45% καθαρών κερδών από αποτίμηση στην εύλογη αξία διαθεσίμων προς πώληση μετοχικών τίτλων.
2. Δάνεια μειωμένης εξασφάλισης και προνομιούχες μετοχές με δικαίωμα σωρευτικού μερίσματος, αόριστης διάρκειας.
3. Ποσοστό σωρευτικού ελλείμματος προγραμμάτων καθορισμένων παροχών προς τους εργαζομένους (αφαιρετικό στοιχείο).
4. Θετική διαφορά μεταξύ εποπτικών και λογιστικών προβλέψεων επισφαλών απαιτήσεων (αφορά πιστωτικά ιδρύματα που εφαρμόζουν την ΠΕΔ).

B.2. Πρόσθετα στοιχεία Συμπληρωματικών Ιδίων Κεφαλαίων (Lower Tier 2 Capital)

Δάνεια μειωμένης εξασφάλισης και προνομιούχες μετοχές με δικαίωμα σωρευτικού μερίσματος, ορισμένης διάρκειας.

B.3. ΣΥΝΟΛΟ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ (B.1.) + (B.2.)

Γ. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΑΦΑΙΡΟΥΝΤΑΙ ΚΑΤΑ 50% ΑΠΟ ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ (ΑΑ.) ΚΑΙ ΚΑΤΑ 50% ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ (B.3.)

1. Μετοχές και λοιπά στοιχεία ιδίων κεφαλαίων άλλων πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων στα οποία το πιστωτικό ίδρυμα συμμετέχει με ποσοστό άνω του 10% του κεφαλαίου των ιδρυμάτων αυτών.
2. Μετοχές και λοιπά στοιχεία ιδίων κεφαλαίων σε άλλα πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα, ποσοστού κάτω του 10% του κεφαλαίου των ιδρυμάτων αυτών, που υπερβαίνουν συνολικά το 10% των ιδίων κεφαλαίων του πιστωτικού ιδρύματος.
3. Συμμετοχές και λοιπά στοιχεία ιδίων κεφαλαίων σε ασφαλιστικές επιχειρήσεις, αντασφαλιστικές επιχειρήσεις και ασφαλιστικές εταιρείες χαρτοφυλακίου.
4. Αρνητική διαφορά μεταξύ εποπτικών και λογιστικών προβλέψεων (αφορά πιστωτικά ιδρύματα που εφαρμόζουν την ΠΕΔ).
5. Πρωτεύουσα πιστωτική ενίσχυση σε τιλοποιήσεις απαιτήσεων.
6. Στοιχεία που αφορούν τη «διπλή μόχλευση»

Δ. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΥΨΗ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΑΓΟΡΑΣ (Tier 3 Capital)

Δάνεια μειωμένης εξασφάλισης βραχυπρόθεσμης διάρκειας.

Ε. ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ { [ΑΑ. - (50%*Γ)] + [Β.3. - (50%*Γ)] +Δ }

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΗΓΕΣ

Αγγελόπουλος, Χρ. Παν., «Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα» Εκδόσεις Α. Σταμούλης, 2008

Γεωργακόπουλος, Α. & Χρυσάνθης, Χρ., «Τραπεζική Νομοθεσία» Εθνική Βιβλιοθήκη, 2001

Δελτίον Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, «Αφιέρωμα στην Κεφαλαιακή Επάρκεια των τραπεζών για την κάλυψή τους», Συλλογική Έκδοση: Το Ελληνικό Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, Τάσεις και Προοπτικές, Επιμέλεια Γ. Προβόπουλος, Αθήνα, 1995

Μπαλωμένου, Χρυσάνθη, Κ. «Το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα», Εκδόσεις Παπαζήσης, 2003

Σταϊκούρας, Κ. Χρ., «Εποπτεία Τραπεζικού Συστήματος» Εκδόσεις Α. Σταμούλης, 2008

ΝΟΜΟΙ – Π.Δ.Τ.Ε

ΠΔ/ΤΕ 2588/20.8.2007: Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου σύμφωνα με την Τυποποιημένη Προσέγγιση

ΠΔ/ΤΕ 2589/20.8.2007: Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου σύμφωνα με την Προσέγγιση Εσωτερικών Διαβαθμίσεων

ΠΔ/ΤΕ 2593/20.8.2007: Υπολογισμός Σταθμισμένων Ανοιγμάτων για θέσεις σε Τιτλοποίηση

ΠΔ/ΤΕ 2591/20.8.2007: Υπολογισμός Κεφαλαιακών Πιστωτικών Ιδρυμάτων για τον Κίνδυνο Αγοράς

ΠΔ/ΤΕ 2587/20.8.2007

Οδηγίες 2006/48/ΕΚ , 2006/49/ΕΚ & 93/6/ΕΟΚ

Πράξη Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος Αριθμ. 2590/20.8.2007

με θέμα: Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις των Πιστωτικών Ιδρυμάτων για το Λειτουργικό Κίνδυνο

Πράξη Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος Αριθμ. 2577/9.3.2006

με θέμα: Πλαίσιο αρχών λειτουργίας και κριτηρίων αξιολόγησης της οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και σχετικές αρμοδιότητες των διοικητικών τους οργάνων.

Τράπεζα της Ελλάδος, «Βασιλεία Ι»

Τράπεζα της Ελλάδος, «Βασιλεία ΙΙ»

Ηλεκτρονικές διευθύνσεις

<http://www.economics.gr/articleData>

<http://www.kathimerini.gr/articleData>

<http://www.alphabank.gr>

<http://www.nbg.gr>

Εργασιογραφία

Παπαδοπούλου Φωτεινή, Το Νέο Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ) των Τραπεζών.